

VALSOS, POLQUES I ROMANCES AL SALÓ DELS CABRERA

Un fons musical del segle XIX a l'Empordà

ALUMNA: Lisa Swan

TUTOR:

Segon de Batxillerat, curs 2019-2020

Modalitat d'Arts, Via arts escèniques.

.....

RESUM

El punt de partida d'aquest treball són les partitures que formen part del fons patrimonial Cabrera, dipositat a l'Arxiu Comarcal del Baix Empordà gràcies a les donacions realitzades per aquesta família bisbalenca entre els anys 1997 i 2017. Enmig d'un conjunt de documentació molt més gran, la part musical del fons està formada per unes dues-cents cinquanta partitures, tant impreses com manuscrites, quasi totes del segle XIX.

L'objectiu principal preveia elaborar un catàleg de tot el material musical del fons, que fins aleshores no s'havia pogut inventariar. Aquesta tasca inicial ha permès elaborar una eina de consulta útil per a futures recerques. Tanmateix, ha fet possible aprofundir també en altres aspectes que hi estan directament relacionats, com ara la història de la mateixa família dels Cabrera -militars, hisendats i dirigents polítics amb vincles a diversos municipis de la zona- i la seva importància en el context d'una petita capital catalana del segle XIX. A través de les partitures s'han analitzat els corrents i gèneres musicals que apareixen representats a la col·lecció dels Cabrera i, alhora, s'ha procurat explicar com utilitzaven la música les famílies del seu grup social.

Aquest projecte va conduir finalment a un concert escenificat, que va permetre presentar públicament el resultat de la recerca.

ABSTRACT

The starting point of this Research Project are the music sheets that are a part of the Cabrera's heritage fund, deposited at l'Arxiu Comarcal del Baix Empordà, thanks to the donations made by this family from la Bisbal between 1997 and 2017. In the middle of a set of much larger documentation, the musical part of the endowment consists of about two hundred and fifty scores, both printed and handwritten, almost all of them from the 19th century.

The main objective was to create a catalog of all the musical material from the fund, which up until then hadn't been inventoried. This initial task has led to the development of a useful tool for future researchers. Moreover, it has enabled me to investigate further aspects that are directly related to it, such as the history of the Cabrera family itself - military men, landowners and political leaders with links to various municipalities in the area - and their importance in the context of a small 19th century Catalan capital. The scores have lead me to analyzing the different currents and genres that appear represented in the Cabrera's collection, while also trying to explain how the famílies of their social group used music.

The results of the research were finally presented publicly in a staged concert.

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ.....	Pàg. 1-6
1.1. Justificació del tema escollit.....	Pàg. 1-2
1.2. Hipòtesis.....	Pàg. 2
1.3. Rellevància.....	Pàg. 3
1.4. Objectius.....	Pàg. 3-4
1.5. Metodologia.....	Pàg. 4-5
1.6. Fonts.....	Pàg. 5-6
2. LA FAMÍLIA DE CABRERA.....	Pàg. 7-13
2.1. Descripció de l'arbre genealògic de la família de Cabrera.....	Pàg. 8-11
2.2. Personatges rellevants.....	Pàg. 11
2.2.1. Ramon de Cabrera i de Ciurana.....	Pàg. 11
2.2.2. Narcís Ametller i de Cabrera.....	Pàg. 12
2.2.3. Nemesi de Cabrera i Vidal.....	Pàg. 12
2.2.4. Ramon de Cabrera i de Meranges.....	Pàg. 13
3. LA BISBAL AL SEGLE XIX.....	Pàg. 14-19
3.1. L'enrenou de les primeres dècades.....	Pàg. 14-15
3.2. Un creixement gradual.....	Pàg. 15-16
3.3. El moviment polític i social.....	Pàg. 16-17
3.4. Educació i cultura a la Bisbal del segle XIX.....	Pàg. 17-19
4. LA MÚSICA DEL ROMANTICISME.....	Pàg. 20-23
4.1. L'instrument per excel·lència: el piano.....	Pàg. 20-21
4.2. La fascinació per l'òpera.....	Pàg. 21-22
4.3. Els altres gèneres escènics.....	Pàg. 22-23
4.4. El simfonisme.....	Pàg. 23

5. LA MÚSICA I LES CLASSES BENESTANTS EN EL SEGLE XIX.....Pàg. 24-29

5.1. Exemples similars als Cabrera.....Pàg. 24-26

5.2. Una manera burgesa d'utilitzar la música.....Pàg. 26-28

5.3. El piano dels Cabrera.....Pàg. 28-29

6. DESCRIPCIÓ DEL FONS CABRERA.....Pag. 30-35

6.1. Descripció de les caixes.....Pàg. 30

6.1.1. Caixa 14.....Pàg. 30-31

6.1.2. Caixa 15.....Pàg. 31-32

6.1.3. Caixa 16.....Pàg. 32

6.2. Gèneres més recurrents en el fons

Cabrera.....Pàg. 32

6.2.1. Contradansa.....Pàg. 32-33

6.2.2. Vals.....Pàg.33

6.2.3. Quadrilla.....Pàg. 33

6.2.4. Polca.....Pàg. 34

6.2.5. Masurca.....Pàg. 34

6.2.6. Polca-masurca.....Pàg. 34

6.2.7. Americana.....Pàg. 34

6.2.8. Cavatina.....Pàg. 34

6.2.9. Duetto.....Pàg. 35

6.2.10. Romança.....Pàg. 35

6.2.11. Reduccions operístiques.....Pàg. 35

7. PROCÉS D'ELABORACIÓ DEL TREBALL.....Pàg. 36-43

7.1. Feines d'arxiu.....Pàg. 36

7.2. Elaboració de l'arbre genealògic de la família de Cabrera.....Pàg. 37

7.3. Contactes amb la família de Cabrera.....Pàg. 38

7.4. Treball bibliogràfic.....	Pàg. 38-39
7.5. Part pràctica.....	Pàg. 39
7.5.1. Organització del concert.....	Pàg. 39-41
7.5.2. Resultat del concert.....	Pàg. 41-42
7.6. Reducció de la memòria.....	Pàg. 42-43
8. CONCLUSIONS.....	Pàg. 44-47
8.1. El rastre de la música.....	Pàg. 44
8.2. El domini del piano.....	Pàg. 44
8.3. Mirades cap a l'exterior.....	Pàg. 45
8.4. Objectius aconseguits.....	Pàg. 45-46
8.5. La música als salons familiars.....	Pàg. 46-47
9. AGRAÏMENTS.....	Pàg. 48
10. REFERÈNCIES.....	Pàg. 49-52
10.1. Bibliografia.....	Pàg. 49-50
10.2. Webgrafia.....	Pàg. 50
10.2.1. Informació de la marca del piano. Boisselot et Fils.....	Pàg. 50-51
10.2.2. Informació sobre la família de Cabrera (arbre genealògic i articles relacionats).....	Pàg. 51
10.3. Índex d'imatges.....	Pàg. 52

ANNEXOS

1. INTRODUCCIÓ

1.1. Justificació del tema escollit

Des del moment que vaig saber que hauria de dedicar una part important del batxillerat a elaborar un treball de recerca, vaig decidir que escolliria un tema que tingués a veure amb la música. Curso la modalitat artística en la via d'arts escèniques i música però, a més, vaig entrar en contacte amb els estudis musicals des de ben petita. Vaig començar a estudiar piano als 8 anys amb una professora particular, i actualment sóc alumna de cinquè curs de grau professional al Conservatori de Girona.

El meu tutor, en l'època en què els alumnes de primer de batxillerat havíem d'escollir el tema pel treball, em va explicar que feia poc temps una coneguda família bisbalenca havia fet donació de tota una col·lecció de documents del seu patrimoni familiar a l'Arxiu Comarcal del Baix Empordà (ACBE), entre els quals hi havia tres caixes senceres plenes de partitures, la majoria d'elles per a piano, el meu instrument. Es tractava de la família de Cabrera, que havia format part de les classes dirigents a la Bisbal d'Empordà durant el segle XIX i que conserva encara el casal familiar a la població.

Així com el personal de l'Arxiu havia anat catalogant la majoria del contingut de la donació, es donava la circumstància que el material musical continuava dipositat pendent de catalogar degut a la falta de personal arxiver amb prou coneixements específics de música per dur a terme la tasca. És per això que em va semblar que aquest treball podia suposar una aportació per part meva a la conservació adequada d'aquest material i, alhora, s'adequava molt bé als meus objectius futurs com a pianista, perquè podia entrar en contacte amb un repertori real, que jo podia interpretar i que s'havia utilitzat originalment en el context de la societat benestant de la meva ciutat, en un moment històric on la burgesia urbana tenia un gran protagonisme.

A més, el fet de prendre com a punt de partida aquestes partitures, m'aportava un cert grau de llibertat a l'hora de decidir l'orientació que havia de prendre el meu treball, de manera que oferia la possibilitat de tractar diverses temàtiques. Per exemple, a partir de les partitures, podia estudiar com eren els corrents musicals i gèneres més destacats d'Europa en aquella època, podia investigar sobre la família dels Cabrera, conèixer la importància del piano en l'àmbit domèstic al segle XIX i, com a part pràctica del treball podria interpretar algunes de les obres més representatives d'aquest repertori, cosa que em feia molta il·lusió i suposava un repte personal i artístic.

Així doncs, un cop vaig tenir clar que escolliria aquest tema, vaig començar a pensar en les hipòtesis, la metodologia, els objectius, i els diversos aspectes que quedaran reflectits en els següents apartats.

1.2. Hipòtesis

Mitjançant el treball, m'agradaria verificar o desmentir les següents hipòtesis:

- 1.- Les famílies benestants del segle XIX tenien una manera pròpia d'incorporar la música a la vida quotidiana i a les seves relacions socials, i els Cabrera en poden ser un exemple.
- 2.- La música no era la professió dels membres d'aquesta família, sinó una de les seves formes d'entreteniment.
- 3.- La majoria de les músiques que utilitzaven aquestes famílies eren pianístiques.
- 4.- Els seus models estètics provenien de països europeus, com ara França, Itàlia, Alemanya, Àustria, i hi havia també important presència dels corrents espanyols.
- 5.- La col·lecció de partitures de la família de Cabrera pot presentar similituds amb altres llegats musicals pertanyents a altres famílies de característiques i èpoques similars.

1.3. Rellevància

La música d'una família benestant al segle XIX constitueix un tema interessant per diversos aspectes. D'una banda, mitjançant el treball es pot explicar com era la música d'una típica família d'hisendats d'aquesta època, quina era la importància de la música en l'àmbit domèstic i social en aquell període, i com es van anar desenvolupant els diversos corrents musicals.

També permet donar a conèixer tot aquest repertori de la família de Cabrera que ha quedat en l'oblit amb el pas del temps, elaborant una catalogació d'aquestes tres caixes amb material musical, de manera que l'Arxiu Comarcal del Baix Empordà disposarà a partir d'ara d'una eina de consulta que podrà fer servir com a punt de partida per futures investigacions.

Finalment, la interpretació d'algunes de les obres més representatives del llegat Cabrera per a un públic extern permet contribuir a la difusió d'aquest patrimoni musical.

1.4. Objectius

Com es pot deduir dels apartats anteriors, es podria concretar que els principals objectius seran els següents:

-En primer lloc, realitzar la catalogació del fons de partitures de la família de Cabrera que es conserva a l'Arxiu Comarcal del Baix Empordà (que d'aquí en endavant anomenaré amb les inicials ACBE), amb un format que sigui útil per a futures consultes i recerques.

-En segon lloc, aprofundir en el coneixement de la música que forma part d'aquest llegat patrimonial. Per tant, caldrà analitzar els estils i gèneres, i descobrir quin era el context d'aquestes músiques en la mesura que sigui possible: cronologia, procedència, persones que les utilitzaven, models estètics i costums propis de l'època en relació a l'ús de la música.

-Un tercer objectiu, que deriva indirectament dels dos anteriors, implica obtenir un major coneixement de la composició de la família de Cabrera, el seu entorn i circumstàncies històriques, i també establir com era la

vinculació que famílies similars van mantenir en el passat amb la música, la cultura i l'educació.

-Finalment, també cal contemplar l'objectiu de contribuir a la difusió d'aquest patrimoni musical. En aquest cas, caldrà interpretar algunes peces representatives d'aquest repertori i, finalment, mostrar-les a un públic extern, com a activitat oberta a la ciutat.

1.5. Metodologia

Per dur a terme el treball, vaig concebre'l des d'un principi en dues grans parts: per una banda, la que implicava activitats escrites i més teòriques i, per una altra, les qüestions més pràctiques.

Així doncs, vaig començar per conèixer a fons la col·lecció de partitures que la família de Cabrera havia donat a l'ACBE, analitzant-les una per una i recollint les dades principals en el catàleg que s'anava elaborant. Així vaig disposar d'una base sobre la qual continuar treballant a partir del coneixement d'aquesta documentació. Vaig optar per indicar en el catàleg el títol de les peces, l'autor, el gènere, si és manuscrit o imprès, la instrumentació, l'editor, la data, la descripció d'iconografies, les marques d'ús, etc, sempre i quan fos possible. La introducció de tota aquesta informació en un full d'Excel permetrà diversos tipus de consulta en un futur, a partir de qualsevol d'aquests camps. En una fase posterior, vaig preveure ampliar les dades del catàleg amb informacions que no consten directament a les partitures però que es poden obtenir en altres fonts, com ara diccionaris d'autors i d'editors, o bé manuals i diccionaris de música.

A continuació, va semblar lògic dedicar esforços a investigar la composició de la família dels Cabrera i la seva trajectòria, per comprendre millor la seva significació social i el paper que la música podia jugar en la vida quotidiana d'unes persones concretes, que sovint apareixien anotades a les partitures amb els seus noms propis. Per tant, vaig intentar obtenir dades per elaborar i completar l'arbre genealògic de la família, i situar-hi els diversos personatges que van ser usuaris de les partitures. Vaig partir d'algunes

referències bibliogràfiques, però vaig necessitar també contactar directament amb alguns representants de la família i també consultar documents antics dels llibres parroquials que permetessin concretar algunes dades gràcies a les partides de baptisme o de defunció. Per complementar-ho, vaig preveure incorporar també una petita aproximació a la història local de la Bisbal i als corrents musicals europeus del segle XIX, especialment en relació a l'època en què es van utilitzar les obres del fons Cabrera.

Un cop acabades aquestes tasques de la recerca, vaig escollir un seguit de peces representatives del repertori catalogat per interpretar-les amb el piano, que és el meu instrument. Aquest va ser l'inici de la part pràctica, que va conduir a la celebració d'un concert públic, obert a la ciutat.

Paral·lelament a les activitats de la catalogació i també a l'organització del concert, ha calgut redactar la memòria escrita, a la qual he incorporat en acabar les valoracions i conclusions finals i els annexos amb tot el material produït.

1.6. Fonts

Per tal de realitzar el treball, he utilitzat com a punt de partida el material dipositat en el fons patrimonial de la família de Cabrera de l'ACBE, és a dir les caixes 14, 15 i 16 del seu llegat. Per obtenir informació sobre aspectes que les mateixes partitures a vegades no proporcionaven, he consultat diversos diccionaris d'editors i de compositors.

També he localitzat informacions sobre la Bisbal d'Empordà i la vida local durant el segle XIX, tant a internet com en la bibliografia disponible sobre el tema, al mateix Arxiu i a la Biblioteca Lluïsa Duran de la Bisbal d'Empordà. En aquest mateix sentit, a través del portal de la Xarxa d'Arxius Comarcals (XAC) he pogut consultar en línia la premsa digitalitzada de l'època per comprendre millor el context i trobar més informació sobre la família. Les dades documentals localitzades les he contrastat amb alguns components de la mateixa família, que em van ajudar amb les seves aportacions personals i amb una visita in situ al casal familiar, l'espai físic on es

conserven records i testimonis gràfics dels personatges que apareixen anotats a les partitures estudiades.

Per altra banda, he intentat trobar altres col·leccions de partitures que es puguin comparar amb aquesta, per intentar establir mínimament si hi ha algun model o elements comuns en la utilització de la música per part de famílies del mateix grup social.

2. LA FAMÍLIA DE CABRERA

En el moment de la primera presa de contacte amb els documents del fons Cabrera a l'ACBE, tot just per començar a preparar l'elaboració del catàleg, ja vaig poder detectar que moltes partitures presentaven anotacions i inscripcions amb noms dels personatges de la família. En la bibliografia consultada vaig trobar informació sobre alguns d'ells, però calia fer-se una idea més general de les relacions de parentesc per poder-se situar, per saber exactament qui van ser els usuaris d'aquelles músiques i a quines generacions i èpoques corresponien.

Vaig aconseguir completar uns quants buits de l'arbre genealògic a partir dels llibres parroquials de baptismes, matrimonis i defuncions de Begur, la Bisbal i l'Escala que actualment es conserven a l'Arxiu Diocesà de Girona i són consultables en línia a través del portal www.familysearch.org. En una partida de baptisme, a més de la data de naixement, sovint hi consten els noms complets dels pares i avis, els padrins i algunes vegades també informació sobre les seves professions i procedències (vegeu Annexos).

Fig. 1- Dibuix de l'escut d'armes dels Cabrera

Els Cabrera són una família establerta al Baix Empordà des de fa com a mínim dos-cents cinquanta anys, entroncada per matrimoni amb diverses nissagues de propietaris rurals, amb terres i masies esteses per la comarca: Torroella, Pals, Calonge, Begur. Es movien en un entorn social on ocupaven llocs destacats, com a militars, advocats o polítics, caracteritzats per clara tendència liberal.

A continuació es pot llegir un comentari breu sobre els orígens de la família, l'anàlisi del seu arbre genealògic -que es pot consultar als Annexos d'aquest treball- i una petita explicació sobre alguns personatges concrets.

2.1. Descripció de l'arbre genealògic de la família de Cabrera

L'avantpassat més antic del qual he trobat informació és el capità d'infanteria Domingo de Cabrera, que va viure durant el segle XVIII. Gràcies a les partides de naixement dels seus néts sabem que havia nascut a Cuéllar, província de Segòvia, que estava agregat a la plaça de Màlaga i que s'havia casat amb Juana Jiménez de la Rosa, natural de Càdis.

Fig. 2- La casa familiar dels Cabrera a la Bisbal

El seu fill, Antonio de Cabrera Jiménez de la Rosa, també va néixer a Càdis i va seguir igualment la carrera militar. Va assolir el grau de tinent d'infanteria i l'any 1760 es va casar a Barcelona amb Úrsula Carreras Bassa i d'Almar, que ja era vídua en primeres núpcies d'un altre militar, Jeroni Prim. Encara que en algunes fonts es diu que ella havia nascut a Calonge, en realitat era natural de Begur (Parròquia de Sant Pere, *Baptismes 1720-1766*, foli 48v), filla d'un comerciant d'aquesta localitat. Antonio de Cabrera, per tant, a través d'aquest matrimoni sembla que va ser el primer Cabrera que es va vincular a l'Empordà.

A la tercera generació de l'arbre genealògic hi trobem el fill gran de tots dos, Antoni de Cabrera Carreras, nascut a Begur el 6 de desembre de 1767. El matrimoni Cabrera-Carreras, tanmateix, va tenir quatre fills més: Rafaela (n. 27/10/1770), Manuela (n. 21/01/1773), Maria Antonia (n. 3/6/1775) i Francesc (n. 25/1/1777). Tots consten com a nascuts i batejats a Begur (*Baptismes 1766-1794*, folis 15r, 41r, 58r, 74v, 84v). Val la pena destacar aquí que la tercera, Maria Manuela de Cabrera, va casar-se amb el comerciant banyolí Carles d'Ametller i de Ferrer, i van ser els pares de Narcís d'Ametller i de Cabrera (1810-1877). El fill gran, Antoni de Cabrera Carreras, es va casar l'any 1786 amb Josepa de Ciurana de Ros. Ella era de

la Bisbal, però es van instal·lar a Begur, on van néixer els seus cinc fills. Josepa va morir amb trenta anys el desembre de 1794, probablement a conseqüència del cinquè part (Parròquia de Sant Pere de Begur, *Defuncions 1769-1852*, foli 95v). Antoni de Cabrera llavors es va casar en segones núpcies amb Victòria Grassot i Coloma, que va morir el 1802. Ell va morir el 5 juliol de 1809, en plena Guerra del Francès, en un episodi que va ser considerat heroic, perquè dirigia la defensa del port de Palamós davant les tropes napoleòniques, amb l'encàrrec de mantenir-lo lliure per poder fer arribar suport des del mar a la guarnició de Girona (Bofarull 1886: 421).

Fig. 3- Sala d'estar de la casa dels Cabrera

La quarta generació, per tant, està formada pels fills d'Antoni de Cabrera i Josepa de Ciurana: Emmanuel (n. 27/4/1787), Maria (n. 15/11/1788), Lluïsa (n. 17/9/1790), Úrsula (n. 22/10/1792) i Ramon (n. 5/12/1794).

Havien nascut tots a Begur (*Baptismes 1766-1794*, folis 209r, 247r, 298r, 339r i *Baptismes 1794-1802*, foli 21r) però també van establir vincles amb la Bisbal: Úrsula de Cabrera, la quarta filla d'aquesta generació, va casar-se el 1818 amb el seu oncle matern, Antoni de Ciurana de Ros (Parròquia de Santa Maria de la Bisbal, *Matrimonis 1801-1832*, foli 142v), del qual va enviudar al cap de quatre anys (Parròquia de Santa Maria de la Bisbal, *Defuncions 1815-1835*, foli 49v). El fill petit, Ramon de Cabrera i de Ciurana, va ser un dels personatges més rellevants i coneguts de la família, com es detalla a continuació en el següent apartat.

Els fills de Ramon de Cabrera constitueixen la cinquena generació de l'arbre genealògic: van ser Nemesi de Cabrera Vidal i els seus germans Lluçà i Dolors. Nemesi també va assolir una important projecció pública però, a més, el seu nom és un dels que apareix escrit en diverses partitures del llegat Cabrera, on fins i tot es conserva un volum sencer enquadernat amb les seves inicials gravades. El seu germà Lluçà, a diferència del que es diu

en algunes fonts, va néixer el 1822 a Begur (*Baptismes 1802-1853*, foli 316). És un altre dels noms que apareix a les partitures de la col·lecció familiar. Es va casar amb la bisbalenca Antònia Sala de Pou i van instal·lar-se a l'Escala, on van néixer els seus fills Pietat i Ramon (Parròquia de Sant Pere de l'Escala, *Baptismes 1868-1879*, folis 84r i 123v). La petita, Dolors de Cabrera, va néixer també a Begur el 9 de juliol de 1829 i va morir jove, el 17 de setembre de 1856, a la Bisbal (vegeu Apèndix). Aquest fet dolorós potser va motivar que quatre anys després Nemesi de Cabrera, quan va tenir la primera filla, li posés el nom de la seva germana difunta.

S'iniciava així una nova generació, en aquest cas amb Dolors de Cabrera Meranges, filla gran de Nemesi, nascuda un any després del casament amb l'escalenca Francisca de Meranges Diago, propietària d'un bon nombre de partitures incorporades també al fons Cabrera.

Fig. 4- Fotografia dels fills de Nemesi de Cabrera

Es pot deduir, doncs, que tots dos membres del matrimoni eren molt aficionats a la música, i per això devien voler que els seus fills també n'estudiessin. De fet, a les partitures hi apareixen en algun moment o altre els noms dels set fills del matrimoni Cabrera de Meranges: Dolors, Emília, Ramon, Josep Maria, Clara, Francisca i Alfonso.

Aquest darrer, el germà petit, era notari i es va quedar a viure al casal familiar de la Bisbal. Casat amb Elena Carolà Pibernat, de Verges, van tenir tres fills: Margarita, Emília i Felipe de Cabrera Carolà. Felipe de Cabrera es va casar amb Amparo Jordà Casanovas, a la qual pertanyen les partitures més recents del fons Cabrera. Junts van tenir un fill: Eduard de Cabrera, que es va casar amb la metgessa Nuri Estanyol i va morir l'any 2015.

Havien tingut dos fills: Laura i Ferran de Cabrera, descendents actuals de la família, responsables en tant que hereus de les donacions documentals a

l'ACBE, i constitueixen la novena generació d'aquest arbre genealògic que es pot consultar als Annexos d'aquest treball.

2.2. Personatges rellevants

2.2.1. Ramon de Cabrera i de Ciurana

Com he comentat durant la descripció de la genealogia familiar, Ramon de Cabrera és un dels personatges més rellevants de la família. També és conegut a nivell històric, degut a la seva significació política, i per això se'n pot trobar informació bibliogràfica (Clara 2008).

Va néixer a Begur el 5 de desembre de 1794 i va ser un polític liberal, i diputat a Corts. Es va haver d'exiliar dos cops: de 1823 a 1833, i de 1843 a 1847. Es va casar amb Maria Clara Vidal Bou a la Bisbal el 19 de març de 1819 (Parròquia de Santa Maria, *Matrimonis 1801-1832*, foli 146r). Ella era natural de la Bisbal, nascuda el 4 de novembre de 1790, filla de Josep Vidal Piguillem i Font, doctor i Ciutadà Honrat de Barcelona, i de Dionísia Bou, d'Ullastret.

Ramon de Cabrera es va significar políticament a partir del Trienni Liberal, defensant el sistema constitucional, és a dir, el règim liberal. Degut al seu pensament, després del Trienni, es va veure obligat a exiliar-se, durant l'Ominosa Dècada, de 1823 a 1833. En tornar, va ser escollit com a diputat provincial i diputat a Corts per primer cop l'any 1836. Com a polític liberal, va participar en diversos moviments de protesta i va presidir la Junta Provisional de Govern de Catalunya. Degut a un seguit de revoltes en les quals ell va participar, es va haver d'exiliar un segon cop, de 1843 a 1847. Després de la seva tornada, Ramon de Cabrera va seguir persistent amb els seus càrrecs polítics i militars. Com diu Josep Clara (2008: 164), "va ser un burgès singular i coratjós, disposat sempre a exposar-se per les causes que creia justes". Va morir el maig de 1874, quan només li faltaven uns mesos per complir els vuitanta anys. Va ser enterrat a la Bisbal.

2.2.2. Narcís Ametller i de Cabrera

Narcís Ametller era cosí de Ramon de Cabrera, fill de Maria Manuela de Cabrera Carreras, germana del seu pare. Va seguir una destacada carrera com a militar, en el marc de les guerres carlines i va ser amic del general Prim. El març de 1843 va ser president de la Junta Revolucionària de Girona, i va anar ascendint en l'escalafó militar com a brigadier i mariscal de camp, fins arribar a general. Va haver d'exiliar-se diverses vegades per les seves posicions polítiques, i el 1868 va donar suport a la revolució.

Paral·lelament a la vida militar, va escriure algunes obres literàries i també va destacar com a guitarrista. De fet, és l'autor de diverses composicions per a guitarra, dues de les quals es conserven al fons Cabrera de l'ACBE.

2.2.3. Nemesi de Cabrera i Vidal

Nemesi de Cabrera, fill de Ramon de Cabrera i Ciurana, és un altre dels personatges més importants de la família. Sabem que tocava el piano, perquè hem trobat el seu nom escrit en diverses partitures. Va néixer el 19 de desembre de 1819 a la Bisbal.

Fig. 5- Bust de Nemesi de Cabrera i Vidal

L'any 1859, als quaranta anys, es va casar amb Francisca de Meranges Diago, nascuda a l'Escala el 1838 (vegeu Annexos). Era filla d'un personatge destacat a la seva població, que havia intervingut a les primeres troballes arqueològiques d'Empúries i havia destacat també en la lluita política dels liberals, igual que els Cabrera. Es tracta de Francesc de Meranges i Juli (l'Escala 1803-1878), que va arribar a ser diputat a Corts i president de la Diputació de Girona.

Nemesi va ser alcalde de la Bisbal després de l'aixecament federal de 1869 i diputat provincial durant l'etapa de 1874 a 1877. Va tenir set fills i va morir a la Bisbal el 28 de febrer de 1896.

2.2.4. Ramon de Cabrera i de Meranges

Un dels fills de Nemesi de Cabrera i Francisca de Meranges va ser molt conegut a la Bisbal. Era el tercer fill, i havia nascut el 1865. La premsa local destaca que havia estat un personatge peculiar, que va dur una vida de bohemí, però que a l'hora de morir, l'any 1922, va donar els seus béns a l'hospital de la ciutat. L'Ajuntament, per agrair-li, li va dedicar un carrer a la capital del Baix Empordà, que encara avui porta el seu nom, i és on es troba el casal familiar dels Cabrera.

3. LA BISBAL AL SEGLE XIX

3.1. L'enrenou de les primeres dècades

La família de Cabrera va establir-se a mitjans del segle XVIII a Begur. Aleshores era una vila fortificada, que en la documentació es denominava sovint "Castell", amb forta presència de militars, com els mateixos Cabrera.

Sembla que Ramon de Cabrera i de Ciurana va fer el pas cap a la Bisbal, arran del seu casament amb una bisbalenca el 1819. De tota manera, en la partida matrimonial es fa referència als pares del nuvi com si ja fossin habitants de la Bisbal (Parròquia de Santa Maria de la Bisbal, *Matrimonis* 1801-1832, foli 146r). El fill gran, Nemesi, va néixer a la Bisbal, però els altres dos fills van néixer a Begur.

En qualsevol cas, aquestes dates ens situen a la Bisbal en les primeres dècades del segle XIX, una època fortament marcada per un fet històric de rellevància com la Guerra del Francès (1808-1814). Es van fer evidents dues posicions entre els catalans: la majoritària va ser de rebuig i lluita contra els exèrcits napoleònics, però també hi va haver una fracció que va col·laborar amb els forasters, amb l'esperança de transformar Catalunya en l'aspecte polític i social. Els membres de famílies nobles, majoritàriament, van oposar-se als francesos, i els Cabrera van tenir protagonisme en aquest aspecte. La Bisbal, com bona part de les terres gironines, va quedar incorporada a l'administració napoleònica, amb el nom de Departament del Ter.

L'any 1812 va iniciar-se el declivi francès, coincidint amb les derrotes europees de Napoleó i l'aprovació de la Constitució de Cádiz. Era un text de caràcter liberal, ideologia política que va ser precisament l'emblema dels Cabrera durant molt de temps. Ferran VII va derogar-la en tornar a Espanya el 1814, però va entrar de nou en vigor durant el Trienni Constitucional (1820-1823). La Bisbal va ser una població de molta anomenada liberal, i molts bisbalencs es van allistar a la Milícia Nacional, sota el comandament de Ramon de Cabrera, que més tard es va veure obligat a exiliar-se quan

va acabar el Trienni i els Cent Mil Fills de Sant Lluís van forçar el retorn de l'absolutisme.

Deu anys després, el 1833, amb la mort de Ferran VII, el final de l'Ominosa Dècada, la publicació de l'Estatut Reial i la convocatòria a Corts, començava una nova etapa que va posar fi a l'Antic Règim. Ramon de Cabrera, tornat de l'exili, es va presentar per a diputat a Corts amb Francesc Vancells.

3.2. Un creixement gradual

Encara que alguns elements de la Bisbal actuals ja existien a l'inici del segle XIX, l'aspecte del municipi era força diferent. El títol de ciutat no va ser concedit per la monarquia espanyola fins l'any 1906. Per tant, durant tot el segle XIX la Bisbal tenia la consideració de "vila".

L'any 1833 es va decretar la divisió del territori espanyol en províncies i l'any següent aquestes van estructurar-se en partits judicials. La Bisbal va adquirir des d'aquell moment la consideració de cap d'un partit judicial que comprenia bona part del Baix Empordà i els jutjats es van instal·lar inicialment a l'edifici del Castell.

En aquesta època, l'economia bisbalenca era molt diversa: fariners, blanquers, tallers, i sobretot rajolers. La pagesia també era un sector nombrós a la Bisbal i rodalies. En canvi, les petites indústries tèxtils, força importants uns anys abans, van desaparèixer ràpidament.

En l'aspecte arquitectònic, l'estil neoclàssic heretat del segle XVIII va tenir una presència força potent a la Bisbal, amb una estètica que retornava a la Grècia Clàssica i la Roma republicana.

Així doncs, moltes realitzacions urbanístiques i arquitectòniques duen la seva empremta: presenten senzillesa estructural i ornamental, proporcionalitat i simetria de façanes, equilibri entre l'amplada del carrer i l'alçada de les cases,

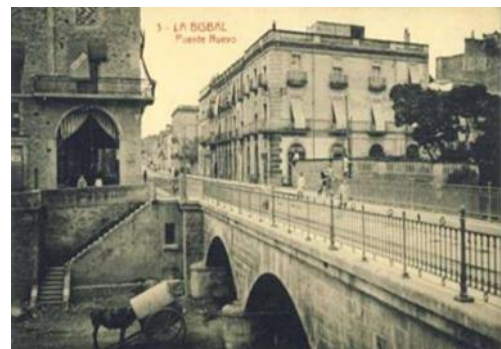

Fig. 8- El Pont Nou de la Bisbal al s.XIX

la justa densitat d'habitants que s'hi preveu i l'ús d'elements i formes del món clàssic com columnes, arcs, del frontons i balustres.

Alguns arquitectes són anònims, com per exemple el del cementiri anomenat "vell", de 1812 (que actualment ja no existeix), una de les millor realitzacions, concebuda com una plaça o àgora amb l'objectiu que la "ciutat dels morts" s'assemblés a la dels vius. Estava envoltat per uns porxos que protegien els nínxols, i presidit per una capella de planta circular, cúpula semiesfèrica, columnes encastades i porta d'arc escarser.

Al segle XVIII havia predominat la construcció d'esglésies, com a expressió de la religiositat del moment. De fet, tant la parròquia de Santa Maria (1757) com la capella de la Pietat (1788) ja s'havien construït. El casal dels Cabrera està ubicat en el barri proper a aquesta església barroca. En canvi, durant el segle XIX, les idees liberals es van traduir en la preocupació per edificar llocs d'esbarjo i relació social: casinos, sales de ball, teatres. El Teatre Principal –després conegut com a “Teatre Vell” i avui desaparegut– va ser una de les realitzacions més importants en aquest sentit. Les Voltes de la carretera, construïdes progressivament a partir del projecte de Martí Sureda Deulovol (1854), van representar l'element més visible i emblemàtic de l'eixample a fora de les antigues muralles.

3.3. El moviment polític i social

El 6 d'octubre de 1869 va esdevenir-se l'enfrontament polític més important i conegut de la Bisbal vuitcentista: la revolta federal contra les tropes del governador militar de Girona, protagonitzada per una força republicana de dos mil homes i coneguda com “El foc de la Bisbal”. Eren sobretot menestrals de la indústria surera d'arreu de la comarca, que havien constituït un junta revolucionària dirigida pel diputat Pere Caimó. Van proclamar dos dies abans la República Democràtica Federal i al principi van resistir l'embat de les tropes oficials. No obstant, Caimó va ser empresonat mitjançant un engany i, davant l'anunci de l'arribada de més tropes des de Barcelona, els revoltats es van acabar dispersant.

En aquest ambient polític on la ideologia liberal tenia tant de pes, Ramon de Cabrera va ser nomenat president honorari de la Junta Revolucionària Provincial el 1868, en reconeixement a la seva llarga trajectòria liberal. I el seu fill Nemesi de Cabrera va començar a exercir d'alcalde de la Bisbal l'any següent.

Paral·lelament, el moviment social feia sentir el seu desig de llibertat, d'associació i de defensa dels drets de les classes menys afavorides. La Bisbal no havia tingut mai una població obrera gaire nombrosa i per tant, els fets reivindicatius van ser més febles que en altres llocs. Alguns treballadors es van inscriure a la Primera Internacional, i l'any 1872 constaven quatre seccions obreres federades a l'Associació Internacional de Treballadors. Aquell mateix any va tenir lloc la primera vaga coneguda: la dels blanquers. Eren temps d'obertura cap a l'exterior, amb noves possibilitats de comunicació com "el tren petit" de Flaçà a Palamós, que travessava la Bisbal des del 1887.

L'any 1899 es va produir una protesta que va agreujar els conflictes entre treballadors terrissers i patrons. En conseqüència, molts obrers van deixar les indústries i van fundar una fàbrica cooperativa: "Unión Obrera de Alfareros", que fins i tot tenia un himne propi.

3.4. Educació i cultura a la Bisbal del segle XIX

Malgrat que al segle XVIII no hi havien gaires entitats docents, a la Bisbal funcionaven l'Escola de primeres lletres, amb un mestre seglar, i l'Escola de gramàtica i filosofia, a càrrec d'un frare franciscà. L'aristocràcia local havia pressionat sense èxit el consell municipal per fundar un col·legi d'escolapis. L'any 1845 ho van intentar de nou, amb l'objectiu que s'hi impartís gramàtica llatina, poesia, retòrica i filosofia. Un cop més, però, la idea no es va arribar a materialitzar.

La creació de col·legis religiosos, especialment femenins, com el Cor de Maria (1851), responia al desig de les famílies benestants de disposar d'escoles a la mida de la seva condició. L'escola de monges "franceses"

Concepcionistes i la dels Germans Maristes, també vinguts de França, van aportar un avenç en la qualitat pedagògica i gaudien de molt de prestigi entre les classes mitjanes i altes. D'altra banda, l'escola gratuïta per a nois dels frares franciscans, era freqüentada per nens pobres i va servir per rebaixar l'alt grau d'analfabetisme d'aquests sectors de la població.

Des del segle XVIII, les escoles públiques van estar als baixos de l'Hospital, controlades per l'Ajuntament i en un estat precari. L'any 1869 els mestres locals van organitzar una societat de socors mutus per fer front a la misèria que patien. Van haver de passar moltes dècades abans que millorés la seva qualitat i s'introduïssin nous mètodes pedagògics, fins l'arribada de figures com Adela Trayter (1891) i Josep Barceló (1917). Tot i això, l'escola pública solia ser mal considerada per les famílies benestants i el sector més catòlic.

Durant el període de la Restauració, diverses societats polítiques i culturals difonien el seu ideari a través de locals com l'Ateneu Pi i Margall, el Centre de Catòlics, el Centre Republicà Reformista o l'Escut Emporità, cadascun amb la seva tendència. El catalanisme polític, per exemple, presentava una clara divisió entre grups de dretes i d'esquerres. Van celebrar-se actes culturals i festes literàries, amb l'objectiu d'afavorir el català escrit com a llengua de cultura. Un exemple serien els Jocs Florals, que es van celebrar a la Bisbal per primer cop el 1885.

En l'àmbit artístic, cal destacar l'existència d'una Escola de Dibuix municipal des de 1877, que el 1891 va ser declarada Escola Menor de Belles Arts per la Diputació, seguida molt poc després per les d'Olot, Sant Feliu de Guíxols, Palafrugell o Llagostera (Serra, 2005).

La música va ser també un element important de construcció de les identitats socials. A les cases senyoriales era gairebé segur trobar-hi un piano, l'instrument simbòlic del Romanticisme. La febre de l'òpera italiana, a mesura que avançava el segle, va anar deixant pas a la moda de les sarsueles. I els gèneres ballables com el vals, la masurca, la polca o els rigodons triomfaven dins la música de saló.

El músic més destacat a la Bisbal de finals segle XIX va ser Joan Carreras i Dagas (1828-1900), gran compositor i pedagog, també present al fons patrimonial dels Cabrera. Va arribar a la Bisbal l'any 1880, on va obrir una escola municipal de cant i d'instrumentació, de la qual van sortir els components inicials de la cobla La Principal de la Bisbal, fundada el 1888. A més de ballables, sardanes, música escènica i cançons romàntiques, va escriure molta música religiosa. De fet, gairebé tot el repertori les funcions solemnes de la parròquia de Santa Maria era seva. Es pot destacar la *Missa Pastoril* i la cantata *Les set paraules de Crist*, per a cor i orquestra, que encara s'interpretava el Divendres Sant durant la dècada de 1960.

Un bon amic de Carreras i Dagas va ser Melcior de Ferrer i de Manresa (1821-1884), educat a França i Itàlia, que va entrar a formar part de l'elit bisbalenca pel seu matrimoni amb Pietat de Lloret i de Ponach, pubilla d'una important família de propietaris rurals. Melcior de Ferrer va ser autor també d'una abundant producció de música religiosa, va estrenar una òpera l'any 1855 al Teatre de Girona i va cultivar igualment la música de saló per a piano i cant.

4. LA MÚSICA DEL ROMANTICISME

El Romanticisme va ser el principal corrent musical i artístic d'Europa en el segle XIX. La música va ser considerada "la més romàntica de totes les arts" per sobre de la resta, en una mentalitat sorgida de la Revolució Francesa, que exaltava la llibertat de l'home per sobre de tot. El compositor va adoptar un nou rol social, sense sotmetre's a la condició de servidor dels poderosos. Buscava obtenir l'admiració i el reconeixement d'un públic universal com a artista i geni creador.

Beethoven va personificar la pretensió romàntica de "l'art per l'art", sense condicionant (Einstein, 1947:23). Així, enlloc d'una funció utilitària i conjuntural de la música, buscaven la llibertat formal i expressiva. De fet, per primera vegada la música va ser considerada un llenguatge, amb la possibilitat de comunicar fins i tot aquells sentiments més íntims, pels quals les paraules resultaven limitadores, gairebé amb un sentit místic i espiritual, "era el mitjà preferit per a expressar el que no podia ser dit" (Einstein, 1947: 41).

La melodia era l'element més important, el moviment i la pulsació es van fer més flexibles, amb efectes dinàmics constants. Va donar lloc a una gran diversitat de petites formes de caràcter íntim escrites per piano i veu, però també grans formes espectaculars com l'òpera o la música simfònica. En la segona meitat del segle, el Nacionalisme va sorgir com un component més del Romanticisme, reforçava la idea d'individualitat amb identitats col·lectives i una dimensió comunitària, destacant allò característic d'una cultura amb l'ús del folklore, citant melodies tradicionals dins d'una obra o els seus trets característics – escales, patrons musicals, ritmes de danses– o evocant tòpics de l'imaginari cultural d'una zona o regió en els seus arguments.

4.1. L'instrument per excel·lència: el piano

El piano va ser l'instrument preferit durant el Romanticisme degut a les seves característiques: permet una interpretació i expressió individual del

sentiment. En aquesta època va arribar a la màxima perfecció tècnica gràcies a grans fabricants com Pleyel o Erard, que van millorar el sistema de palanques per fer el teclat més sensible al tacte de l'intèrpret i afegint el pedal de ressonància que permet alliberar i mantenir el so.

Els compositors, aprofitant aquestes capacitats expressives, creaven petites "obres de caràcter", d'estructura simples o lliures, en les quals donaven llibertat als sentiments i la fantasia. Els títols podien ser molt variats, i reflectien sentiments intimistes (nocturn, balada, preludi), imaginació (rapsòdia) o referències a temes i danses populars (vals, polonesa, masurca). Entre els compositors més destacats de música per a piano trobem a Franz Schubert, Frédéric Chopin, Robert Schumann i Franz Liszt.

4.2. La fascinació per l'òpera

Les obres més populars d'aquest gènere van ser compostes durant el segle XIX. Els grans noms de l'òpera italiana eren coneguts a tot Europa: Rossini, Bellini, Donizetti, i Verdi, que es troben al fons patrimonial dels Cabrera i en la majoria d'arxius musicals.

Gioachino Rossini (1792-1868) va personificar el pas del Classicisme cap al període romàntic, i va excel·lir en el gènere de l'òpera bufa. La seva obra més coneguda és *Il barbiere di Siviglia* (1816), i també *La Cenerentola* (1817), ben conegudes a la Catalunya de l'època. També va escriure òpera seria, com *Tancredi* (1813) i *Semiramide* (1823). Se'l considera l'impulsor del bel canto, un estil vocal que van adoptar grans compositors posteriors, que van obtenir èxits esclatants per la manera d'expressar els laberints sentimentals dels protagonistes d'històries romàntiques. Es representaven repetidament als teatres catalans com el cas de *Norma* i *La sonnambula*, de Vincenzo Bellini, o bé *L'elisir d'amore* i *Lucia di Lammermoor*, de Gaetano Donizetti.

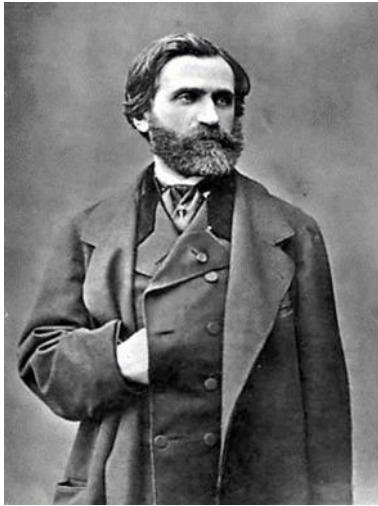

Fig. 10- Fotografia de Giuseppe Verdi

Més tard, Giuseppe Verdi va transformar la naturalesa de l'escriptura operística. El seu primer gran èxit, *Nabucco* (1842), va captivar el públic amb la vigorosa dinàmica de la música i dels cors. Anys després va escriure òperes de tema patriòtic inspirades en la literatura de grans autors romàntics com Schiller, Lord Byron, Victor Hugo. Va experimentar també amb formes musicals i dramàtiques, com en les seves últimes òperes, *Otello* (1887) i *Falstaff* (1893).

L'hegemonia italiana en aquest terreny només va ser discutida per algunes obres franceses, sobretot les de Meyerbeer o Bizet, i per la força de l'òpera alemanya, representada a inici de segle per Carl Maria von Weber i, més tard, per la gran figura de Richard Wagner (1813-1883), creador d'un món propi de referències musicals i literàries, basat en la mitologia germànica, la idea d'unificació de les arts i el drama musical romàntic. La unió d'espiritualitat, mite i poesia afectava també la seva manera d'entendre l'espectacle operístic i provocava polèmiques i discussions arreu d'Europa. Catalunya no va ser una excepció: Wagner hi va tenir defensors incondicionals i enemics declarats. Els seus títols van anar arribant a Barcelona i a d'altres punts: *Tannhäuser*, *Tristan und Isolde* i la tetralogia *Der Ring des Nibelungen* (L'anell del nibelung).

4.3. Els altres gèneres escènics.

Si l'òpera va ser l'espectacle de masses a Europa, Espanya va viure en el segle XIX l'empenta de la sarsuela, que va assolir grans èxits populars, tot i la crítica de sectors que la consideraven una vulgaritat impròpia d'una cultura elevada. Amb tot, arreu de Catalunya s'hi poden documentar representacions, així com la presència de partitures en els arxius amb els números més coneguts. A l'Empordà també hi va haver afició, i van treballar-hi diverses companyies. Sobretot a Figueres, però també a Sant Feliu de Guíxols i a Palafrugell durant la dècada de 1880. Al *Teatro*

Bisbalense s'hi van representar obres com *El lucero del alba*, *Marina* o *La tempestad* (*El Eco Bisbalense* 24/5/1885:3, 31/10/1886:3, 14/11/1886:3).

El ballet, un gènere també habitual en els teatres, va experimentar un esclat en el Romanticisme amb l'aparició de les puntes, l'evolució tècnica de la dansa i el tutú blanc que caracteritza els espectacles de l'època, a París o a Rússia, amb l'escola del coreògraf francès Marius Petipa i la seva col·laboració amb Txaikovsky. Amb tot, aquest tipus d'espectacle era molt més difícil de veure pels públics de províncies.

4.4. El simfonisme

El gènere simfònic tenia les arrels en el Classicisme, però va adquirir el seu desenvolupament en el segle XIX. Fins aleshores les obres havien respost a uns paràmetres de circumstàncies que Beethoven va transformar de forma irreversible. La riquesa tímbrica, la llibertat de la forma i l'expressió profunda del llenguatge simfònic van commocionar els auditoris de Viena i després els de tot Europa.

La creació d'un públic simfònic català va haver d'esperar fins el segle XX, però a Barcelona ja hi havia hagut intents de mantenir-hi una orquestra. No existien auditoris com en altres llocs d'Europa, però la música simfònica era coneguda: en molts teatres hi havia una petita orquestra que tocava un fragment simfònic al principi o al mig de la funció. Beethoven, Mendelssohn o Berlioz apareixien a la premsa com a referents. En societats recreatives, salons i cafès els grups de cambra i orquestrines hi tocaven arranjaments. *El Eco Bisbalense* (15/3/1887:3), per exemple, publicava anècdotes sobre Beethoven, *El Palafrugellense* (17/6/1883:3) anunciava l'obertura de *Fidelio* al cafè *Las Delicias*, i *El Distrito* (16/12/1894:1) reproduïa escrits on Salvador Raurich comparava la música espanyola i l'europea.

5. LA MÚSICA I LES CLASSES BENESTANTS EN EL SEGLE XIX

5.1. Exemples similars als Cabrera

L'any 2014 una alumna de l'Institut de la Bisbal, Maria Huix Torres, que aleshores cursava segon de batxillerat, va dedicar el seu Treball de Recerca a la família Salamó, una nissaga de propietaris rurals afincada a la Bisbal d'Empordà, que representava clarament les classes benestants del segle XIX en aquesta localitat i en d'altres de similars. Per tant, podem considerar que tenien molts punts en comú amb els Cabrera, amb qui van coincidir tant cronològicament com en l'espai social i geogràfic. L'objectiu principal del seu treball era catalogar els documents musicals del fons patrimonial Salamó, que ja aleshores estava dipositat a l'ACBE. Així doncs, partint del seu resultat, es pot realitzar una petita comparació entre els fons de les dues famílies.

El material musical dels Salamó que va arribar a l'ACBE era menys nombrós que en el cas dels Cabrera: 140 obres agrupades en 71 documents. Estaven repartits en dues caixes diferents, amb els números 63 i 72 del fons Salamó. El seu marc cronològic és similar, ja que majoritàriament les partitures daten de la segona meitat del segle XIX, però hi ha comptades excepcions, com alguns manuscrits que podrien correspondre a les primeres dècades del segle. En el cas dels Cabrera alguns manuscrits són difícils de datar, però sembla que el gruix del material es mou pels mateixos anys.

La principal diferència són les instrumentacions, que en el fons Cabrera estan restringides al piano sol o al cant amb piano, llevat d'unes partitures per violí i per guitarra. En el fons Salamó les tipologies dominants són les mateixes, però es combinen amb una presència més significativa de la guitarra, sigui com a instrument solista o bé com a acompanyant de cançons. També s'hi poden trobar mètodes pedagògics per aprendre tant piano com guitarra, i hi ha un grup important de partitures impreses que procedien de la revista *Le Conseiller des dames et des demoiselles*, de

manera similar al que passa en el fons Cabrera amb partitures de *La France Musicale* i de *Le magasin des demoiselles*. Una altra característica compartida és que algunes partitures presenten anotacions amb els noms de les usuàries: "Señorita Salamó", "Mercedes de Salamó, 1885".

Coincideixen alguns noms d'autors, la majoria italians: Verdi, Donizetti, Rossini, que eren representats per reduccions operístiques. Cal destacar també els mètodes pedagògics per a piano de Viguierie i de Cramer, que també apareixen a tots dos fons. Pel que fa als gèneres musicals, hi trobem igualment molts ballables, com era usual en l'època: valsos, polques i contradanses.

Els casos dels fons Salamó i Cabrera no són únics. Les col·leccions personals o familiars de partitures del segle XIX, sense ser molt abundants, es poden trobar també en altres arxius. Un dels exemples més remarcables a les comarques gironines és el que es conserva a la Biblioteca Carles Rahola de Girona. El seu origen és un regal fet el 1878 pel cantant Llorenç Pagans (Cervià de Ter, 1833-París, 1883) a la que llavors era la Biblioteca Provincial. En aquest cas, no era la col·lecció d'una família burgesa sinó la d'un professional de la música que feia carrera artística a la capital de França. Posteriorment, però, s'hi van afegir altres materials. En aquesta barreja s'hi poden distingir 18 quaderns de partitures que havien estat de la família de Pastors, un altres hisendats amb arrels al Baix Empordà, que durant el segle XIX es van establir a la ciutat de Girona¹.

Com passava també amb els Cabrera, diversos membres de la família havien estat militars, com Narcís-Antoni de Pastors i de Sala (ajudant d'Àlvarez de Castro durant la Guerra del Francès) i el seu fill, Anacleto Joaquim de Pastors i de Vilallonga (1792-1884). Algunes partitures del fons porten dedicatòries i anotacions que demostren que eren propietat de les filles d'aquest últim, Isabel i Pilar de Pastors i Mateo (que va morir a Girona

¹ Es tracta dels volums 20, 23, 24, 25, 29, 30, 34, 38, 42, 45, 53, 57, 60, 61, 62, 63, 64 i 67 del fons Pagans, que en realitat van afegir-s'hi el 19 de desembre de 1922, segons consta al Registro General de entrada (Vol. 2) del 1072 a 5189. Agraïm aquesta informació a l'antiga directora de la Biblioteca de Girona, Teresa Garcia Panadès.

el 1919). Un cop més, es tracta de partitures per a piano i per a cant, bàsicament reduccions operístiques de Bellini, Donizetti i Verdi, nocturns, valsos i diverses peces de saló de Thalberg, Weber i altres autors².

5.2. Una manera burgesa d'utilitzar la música

Així doncs, a partir d'aquests casos, podríem arribar a deduir que durant el segle XIX existia un model de relació amb la música per part d'un grup social molt típic de les ciutats mitjanes de Catalunya: les famílies de propietaris rurals, hisendats, però també metges o advocats, el que anomenem classes acomodades, una burgesia que sovint formava part dels quadres dirigents de la política local i, a falta d'una aristocràcia més poderosa, exercia el rol d'elit social. Utilitzaven la música no pas com a professionals sinó com a diletants, aficionats, melòmans. Era una eina per educar els seus fills, i sobretot les seves filles. Era també un element que s'incorporava a les sales de les seves cases, on es reunien amb famílies similars, en festes, reunions de societat i vetllades.

Això fa que en un entorn com la Bisbal d'Empordà, un indret tan important per la història de la sardana, aquesta no apareix en aquests fons familiars i sí en les col·leccions de músics professionals. De fet, no hi ha notícia que cap membre de la família Cabrera es dediqués a la música més enllà de l'entreteniment, la diversió o l'afició.

A banda de les dues peces per a guitarra del seu parent el general Ametller, hi ha una única partitura que duu la signatura de Lluçà de Cabrera i Vidal (1822-1892), que no deixa de ser un exercici d'imitació de la masurca, un dels balls de moda de la seva època.

Tampoc hi trobarem peces corals ni per molts instruments, sinó que el material d'aquestes col·leccions familiars era el que permetia un ús domèstic: la majoria de partitures eren per a piano sol, o bé per a algun altre instrument solista com la guitarra, o bé per a cant amb

² L'inventari de tot el fons es pot consultar en línia:

<https://bibliotecagirona.gencat.cat/web/.content/tematic/Documentspdf/Inventari-Pagans-unificat.pdf>

acompanyament. I cal destacar també una mirada compartida per tots ells cap a les modes provinents d'Itàlia i França, sovint arribades aquí a través de publicacions periòdiques a les quals aquestes famílies es mantenien molt fidels.

Com diu Joaquim Rabaseda, en estudiar la relació dels burgesos gironins amb el gust per l'òpera italiana, "els diletants eren membres de la petita burgesia urbana, dels propietaris rurals i els seus afins. Molts estaven directament implicats amb la política municipal de diverses ciutats i viles. Sovint s'agrupaven a l'entorn d'un casino, que pocs anys més tard s'anomenà el «casino dels senyors». Havien pogut estudiar cant i solien tocar el piano amb correcció. Les seves germanes, dones i filles també compartien aquesta formació musical específica" (Rabaseda 2015: 91)

La premsa local ocasionalment ho reflectia en les seves cròniques, com la que es pot llegir en els Annexos d'aquest treball (*L'Avenç del Empordà*, 9/5/1908:3), on es parla d'una *soirée* al domicili d'un metge de la Bisbal, on es trobaven representades les famílies més distingides del municipi que es relacionaven entre elles a través de trobades com aquella. El moment culminant -a més del pisco-labis- era la interpretació musical amb cant i piano, on els intèrprets no eren concertistes professionals, sinó membres de les famílies assistents a la vetllada, amb cognoms que es repetien cada vegada que hi havia notícies similars: Escoda, Fina, Cabrera, Vehí, Carolà, Quintana, de Ciurana, Guiteras, Amat... Aquest exemple ja és dels primers anys del segle XX, però se'n poden trobar molts de similars del segle XIX. *La Imparcialidad* (12/9/1896: 3) relata també una *soirée* a Palamós, a casa del banquer Pau Matas. El convidat era el pianista Vicenç Costa, professor del Liceu. Tot i això, després de la seva actuació i abans de passar al *lunch* que havia preparat la senyora de la casa, els fills i filles de les famílies assistents van anar passant pel piano per tocar-hi valsos o cantar romances, incloent la filla de l'amfitrió, Pilar Matas, i la filla del metge de Palamós Josep Nadal.

A vegades, les vetllades "literàrio-musicals" tenien un caràcter una mica més públic, com la que es va organitzar el 30 d'agost de 1885 al Teatre Principal de la Bisbal, que era freqüentat per les famílies més influents. Un grup de "jóvenes ilustrados de esta villa" van organitzar una funció benèfica (*El Eco Bisbalense*, 30/8/1885: 3). Cada una de les dues parts començava amb fragments simfònics tocats per una petita orquestra, i després van alternar-se petites peces teatralitzades amb una romança acompanyada amb piano, una fantasia sobre temes de *La Sonnambula* i un duet de *Lucia di Lammermoor*. Tot plegat són detalls que confirmen els models estètics que reflecteixen les partitures conservades.

5.3. El piano dels Cabrera

Localitzar col·leccions de músiques del segle XIX procedents de famílies particulars no sempre és senzill, tot i que poc a poc es pot anar configurant un model aplicable a casos semblants als Cabrera. Però en aquest cas, s'hi pot afegir una circumstància excepcional, ja que aquesta família, a més de les partitures, ha conservat encara el piano de la mateixa època en el mateix lloc on s'utilitzava, que era el saló principal de casa seva, a la Bisbal d'Empordà. Podem imaginar que és allà on els membres de família rebien lliçons de piano, i també es reunien entorn a l'instrument per tocar-lo i per cantar en ocasió de celebracions i vetllades.

El piano de la família de Cabrera va ser fabricat per "Boisselot et Fils". El fabricant era Jean Louis Boisselot (1782-1847), originari de Montpel·lier i membre d'una família de luthiers. Va establir un negoci d'instruments i va obrir una sucursal a Marsella l'any 1820, on es va instal·lar definitivament tres anys més tard. Gràcies a l'ajut del seu fill Louis Constantin Boisselot (1809-1850), va decidir dedicar-se plenament a la venda de pianos.

Uns anys més tard, el seu fill gran, Xavier Constantin Boisselot (1811-1893), que havia estudiat art a Anglaterra, va introduir el piano de cua en la fabricació de l'empresa familiar. Com a recompensa pels seus esforços,

els hi van atorgar una menció honorífica a París el 1834. Malauradament, l'any 1836 va tenir lloc un incendi a la seva fàbrica.

Dos anys més tard, Jean Louis Boisselot va decidir associar-se amb el seu fill gran sota el nom «Boisselot et Fils». Gràcies a la seva incorporació, la companyia es va expandir ràpidament, venent els seus instruments per tota la costa mediterrània i fins i tot a les colònies franceses. El 1847 es va obrir una delegació a Barcelona. L'any 1850, però, Louis Constantin Boisselot va morir prematurament.

Quinze anys més tard, el 1865, va tenir lloc un incendi a la fàbrica dels Boisselot Barcelona. En conseqüència, Xavier Constantin Boisselot es va retirar i el seu nebot es va fer càrrec del negoci. Durant aquesta època, els principals fabricants d'instruments eren parisencs, no obstant, Boisselot va desenvolupar un sistema de fabricació capaç de competir en qualitat amb els millors luthiers del moment: Pleyel, Erard, i Pape.

A partir del s.XX la fabricació d'aquesta marca de pianos va anar en declivi. Per començar, l'any 1908 va tenir lloc un altre incendi. Van aconseguir refer-se, però el 1933, degut a factors econòmics, van decidir aturar la seva fabricació. No obstant, alguns treballadors van intentar continuar amb el negoci sota el nom de "BOISSELOT & CZERNY". Finalment, l'any 1983, el nom de l'empresa va ser canviat a "Manufacture Marseillaise de pianos".

Fig. 7 i 8- El piano dels Cabrera amb el panell superior obert i tancat.

6. DESCRIPCIÓ DEL FONS CABRERA

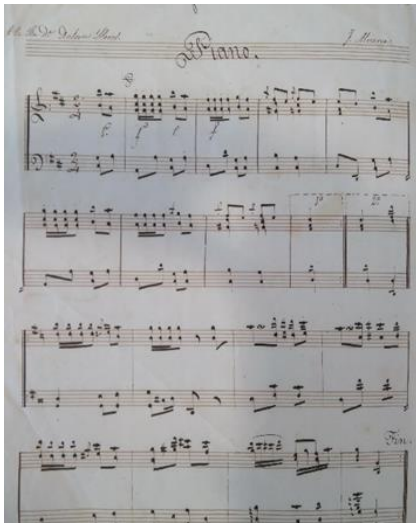

Fig. 9- Partitura manuscrita del fons patrimonial Cabrera

El fons patrimonial dels Cabrera es troba a l'Arxiu Comarcal del Baix Empordà (ACBE), i consta de 1,8 metres lineals. En total hi ha 18 caixes (3 de les quals contenen material musical) amb documents que van des de 1313 fins l'any 1900 i que tenen a veure sobretot amb aspectes de l'administració de les possessions de la família, compra-venda de finques, censos, comptes, i també alguns papers de caire més personal.

La família va fer una primera donació de material l'any 1997. Més tard, l'any 2017 es van fer un seguit de donacions, la primera, el 23 de febrer de 2017. El 3 d'agost es va fer la segona. I finalment, durant el setembre del mateix any es va fer la tercera i última.

6.1. Descripció de les caixes

6.1.1. Caixa 14

Aquesta caixa conté 128 obres impreses, la gran majoria per a piano sol o bé per piano i veu, tot i que n'hi ha un parell on s'inclouen violí i violoncel opcionals. Hi ha un grupet de mètodes d'aprenentatge musical que havien estat utilitzats per Amparo Jordà i que són clarament posteriors (s.XX) a la resta de peces. Els gèneres més destacats són les romances, les polques, els valsos i les quadrilles. Hi ha un autor que surt repetit diverses vegades, Bernard Viguierie (Carcassona, 1761-Paris, 1819), autor de diverses composicions i d'un mètode pedagògic per a piano que va ser molt popular durant el segle XIX.

Una bona part de les obres corresponen a partitures que formaven part de publicacions periòdiques franceses, com *Le Magasin des Demoiselles* i *La*

France Musicale. Així doncs, els editors de les partitures d'aquesta caixa són generalment de París, però també n'hi ha algun de Barcelona.

Hi ha molts fragments solts, en mal estat i incomplets. En un d'ells apareix un altre nom d'usuària de les partitures: Paquita de Cabrera Meranges, una de les filles de Nemesi de Cabrera, nascuda el 1876, que durant la seva joventut va aparèixer en algunes notes de societat de la premsa bisbalenca (vegeu Annexos). Posteriorment va casar-se amb l'empresari de Begur Francesc Roger i Barceló. També hi ha dos volums facticis enquadernats luxosament, on es recullen moltes peces variades per a piano. Un d'ells es pot identificar com a propietat de Nemesi de Cabrera i Vidal, les inicials del qual estan luxosament gravades a la portada. En un full de guarda, enmig d'altres dibuixos, hi consta el seu nom manuscrit, "Nemecio".

6.1.2. Caixa 15

Aquesta Caixa està formada per 23 obres impreses, generalment per a piano sol, o bé per piano i veu. No obstant, també hi ha alguns mètodes pedagògics i un parell d'obres per guitarra, una *Pastorel·la* i una fantasia sobre temes operístics de la *Norma* de Bellini. En aquestes dues s'hi indica com a nom de l'autor "le général Ameller", és a dir Narcís Ametller i de Cabrera, que era cosí del pare de Nemesi de Cabrera. La majoria de notes biogràfiques que s'han publicat sobre ell fan referència a l'activitat musical i a la seva habilitat com a guitarrista, però només nomenen com a obra seva una òpera inèdita titulada *El guerrillero* (David, 2013: 49). Per tant, disposar d'aquestes dues partitures és molt rellevant.

Els gèneres més destacats són de nou la romança, la polca i el vals. Hi ha un autor que té una presència important en aquest conjunt de partitures: Josep Jurch i Rivas (1800-1891), músic militar, clarinetista de l'orquestra del Gran Teatre del Liceu i un dels compositors de ballables més coneguts de Barcelona al segle XIX.

Un volum factici recull peces variades per piano, i la resta de contingut de la caixa són impresos solts, molts d'ells en mal estat i incomplets. Com a la caixa anterior, hi ha partitures que formaven part de la revista francesa *Le Magasin des Demoiselles*. En aquesta caixa també s'hi poden trobar algunes partitures editades a Madrid (Biblioteca Musical Economica).

Fig. 10- Partitura impresa de Le Magasin des Demoiselles

6.1.3. Caixa 16

En aquesta darrera caixa només hi ha partitures manuscrites, concretament 72 obres. La majoria són reduccions per a piano sol o bé per a piano i veu, tot i que també trobem mètodes pedagògics, algunes peces per piano i violí, per guitarra sola, i una obra sense títol per banda, de procedència clarament diferent respecte a la resta. Els gèneres més destacats són les americanes, els duets, les cavatines i els valsos. Els autors més representatius d'aquest repertori són Verdi, Donizetti i Bellini, és a dir els noms de referència de l'òpera romàntica italiana. Curiosament, hi trobem una obra amb el nom de Luciano de Cabrera. Tant per la cal·ligrafia com per les característiques musicals es pot arribar a la conclusió que no es refereix únicament al nom del propietari sinó que també era el compositor de l'obra.

Destaquen dos quaderns manuscrits, un d'ells titulat "Cuaderno de Música" i l'altre amb nom "Dolores de Cabrera" sota el títol genèric Canciones, un recull de peces vocals que la propietària segurament hi anava copiant per tenir aplegat el seu repertori. Probablement fa referència a la filla gran de Nemesi de Cabrera. Alguns noms de propietaris es van repetint en diverses partitures: Paquita o Frasquita Maranges de Diago -és a dir, l'esposa de Nemesi de Cabrera- i altres que apareixen en menor mesura: Juan Carol i Domingo, i Rafael Grassot.

6.2. Gèneres més recurrents en el fons Cabrera

6.2.1. Contradansa

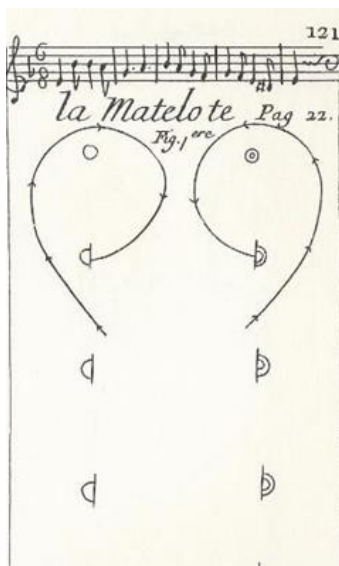

Fig. 11- Descripció d'una contradansa

Les contradanses, de l'anglès *country-dance*, són un ball d'origen popular aparegut a Anglaterra al segle XVI. Va ser introduït a la cort de Lluís XIV de França pels seus mestres de ball, Isaac i Lorin, en retornar de Londres l'any 1684. Era un ball col·lectiu en què les parelles de balladors, disposades les unes davant les altres, intervenien successivament. A Catalunya van arribar força més tard, a mitjans del segle XIX.

Es distingeixen dos tipus de contradanses: la quadrada (ballada per quatre parelles en quadre) i la contradansa llarga (que es balla amb tots els homes a un costat i les dones a l'altre).

6.2.2. Vals

El vals és un ball d'origen tradicional, però que va ennoblir-se al passar als salons durant la segona meitat del segle XVIII. En arribar el segle XIX, el vals vienès va esdevenir el ball de saló amb més difusió d'Europa. Es caracteritza per la seva mètrica ternària, normalment escrita en compàs 3/4 o 3/8. El tempo sol ser moderat, de moviments suaus i circulars de gran elegància. El seu origen és incert. Hi ha persones que creuen que va aparèixer a Àustria i Alemanya, mentre altres asseguren que és originari de França o fins i tot Itàlia.

6.2.3. Quadrilla

Una quadrilla és una composició musical amb la qual s'acompanya un tipus de dansa de saló que es balla per torns, hereu de l'antiga contradansa francesa del segle XVIII, que va estar de moda des de principis del segle XIX fins la Primera Guerra Mundial. Es creu que s'anomena "quadrilla" pel fet que es ballava formant un quadrat.

6.2.4. Polca

Dansa tradicional popular apareguda a la regió de Bohèmia (actual República Txeca) cap a 1830. De compàs 2/4 i temps ràpid, es balla en parella i s'hi aplica un salt característic de rebot sobre un mateix peu, que ha motivat que algunes vegades es conegui la polca també com a Galop. Es va fer molt popular a Europa i Amèrica durant el segle XIX.

6.2.5. Masurca

La masurca és una dansa polonesa, ballada en parella, de ritme ternari (3/4) i tempo no gaire ràpid, amb un caràcter anacrúsic i accent en el segon temps -o en el tercer- de cada compàs, que és correspost pels balladors amb un saltet. Va aparèixer a la regió de Masòvia al segle XVI i des d'aquí es va anar estenent per la resta de Polònia, popularitzant-se internacionalment en el segle XIX.

6.2.6. Polca-masurca

La polca-masurca és una dansa musicalment similar a la masurca, però que es balla de manera semblant a la polca. Com ja ens indica el nom, és una barreja d'aquests dos gèneres.

6.2.7. Americana

Aquest és el nom amb què es coneixia a l'Espanya del segle XIX la *Danza-Habanera*, és a dir, la contradansa cubana influïda pels ritmes africans i sotmesa a un procés de transformació. Per tant, provenia de Cuba, que aleshores era encara una colònia espanyola. Es tractava d'una música amb un marcat aire exòtic, remarcant per elements rítmics cadenciosos i repetitius.

6.2.8. Cavatina

La cavatina (diminutiu del terme Itàlia 'cavata', que vol dir to produït per un instrument), és una obra vocal curta de caràcter simple i sense repeticions. Té un aire més melodiós i no tant brillant com les àries o els recitatius. Sovint forma part d'un moviment més gran, una escena d'un oratori, o bé una òpera.

6.2.9. Duetto

El duo o duet (del terme Itàlia 'duetto') és una obra musical escrita per ser interpretada per agrupacions de dos instruments o intèrprets vocals. No té perquè ser exactament un diàleg, sinó una estructura musical en què els dos intèrprets són protagonistes alhora, sovint fent dues veus que es complementen.

6.2.10. Romança

La romança és una obra musical de caràcter sentimental escrita habitualment per a una sola veu, amb acompanyament d'un instrument, sobretot el piano. Es distingeix d'altres gèneres musicals degut al seu estil melòdic i expressiu.

Les romances tenen un origen molt antic, i ja eren populars durant l'Edat Mitjana i els segles XVI, XVII i XVIII, aleshores amb un caràcter més narratiu. Les que es van conservar a França van adquirir un gran prestigi en l'època del Directori i durant la segona meitat del segle XIX, aleshores ja plenament influïdes per l'esperit del Romanticisme, que les va omplir de contingut amorós o d'expressió dels sentiments. En certa manera, es pot establir un paral·lelisme amb el lied alemany, ja que tant un com altre gènere mantenien un caràcter de peça de saló, malgrat derivar també en versions més populars.

6.2.11. Reduccions operístiques

S'entén com a reducció l'obra que utilitza com a punt de partida una composició prèvia per a molts instruments o veus, i se'n fa una versió amb menys efectius. La més habitual és la que converteix una peça orquestral en una partitura per a piano, perquè és un instrument que pot realitzar ell tot sol les funcions d'acompanyament, melodia i polifonia. Les reduccions operístiques ofereixen melodies destacades d'una òpera, que enlloc d'interpretar-se amb cantants i orquestra es sintetitzen amb el piano tot sol. Sovint aquestes peces es titulen "Fantasia sobre temes de..." o "Reminiscències de..." en referència a l'òpera en qüestió.

7. PROCÉS D'ELABORACIÓ DEL TREBALL

En aquest apartat descriuré el meu procés de treball: els dies que vaig anar a l'ACBE, com vaig elaborar el catàleg i amb quins apartats, com ha sigut la recerca d'informació, com va ser la visita a la Casa dels Cabrera, com he escollit les obres per tocar, com vam organitzar el concert, i el resultat final.

7.1. Feines d'arxiu

Començaré explicant el procés general del treball, incloent-hi els dies que vaig anar a l'arxiu per catalogar les partitures. Un cop vaig decidir que volia que el meu treball de recerca tractés sobre el patrimoni musical de la família de Cabrera, el 15 de maig de 2019, vaig anar amb el meu tutor a l'ACBE per fer-hi una primera visita i un estudi preliminar de les tres caixes (14,15,16) i dels documents que contenien.

Un mes més tard, un cop s'havien acabat els exàmens, vam tornar a quedar l'11 de juny, per tal de començar a planificar l'estructura del treball i els apartats que tindria. A finals de mes, concretament el 25 de juny, vam fer una segona visita a l'ACBE durant tot el matí. Vam estudiar la documentació relacionada amb la família Cabrera, entre ells el seu arbre genealògic, vam llegir alguns fragments de llibres sobre història de la Bisbal i vam iniciar les feines de catalogació.

L'1 de juliol vaig continuar les feines de catalogació de la Caixa 14, i la catalogació d'aquesta caixa va quedar acabada dos dies més tard, el 3 de juliol. El mateix dia vam començar el mateix procés amb la Caixa 15, i en aquest cas es va acabar ja en la següent sessió, el 16 de juliol. El mateix dia vam començar la Caixa 16 i deu dies després, el 26 de juliol, vam tornar a l'ACBE per finalitzar aquesta part del treball. Les sessions de feina a l'arxiu duraven tot el matí, entre quatre i cinc hores cada vegada, i anava entrant les dades de cada partitura directament en un full d'Excel que havíem dissenyat al principi d'aquesta fase.

7.2. Elaboració de l'arbre genealògic de la família de Cabrera

Durant el temps dedicat a catalogar les partitures, a l'ACBE, vaig poder observar que moltes d'elles portaven inscripcions amb el nom dels seus usuaris. Quasi sempre eren anotacions a llapis a la primera pàgina dels impresos, però també hi havia partitures manuscrites elaborades fetes per copistes professionals que feien constar el nom de la propietària que havia encarregat la feina, per exemple Frasquita Meranges. O bé fins i tot en algun cas, les partitures encuadernades portaven gravat en el llom o la portada del volum els noms dels usuaris, com és el cas de Nemesi de Cabrera.

Aquestes circumstàncies van fer evident que calia elaborar un arbre genealògic tan complet com fos possible d'aquests membres de la família, per assegurar si les partitures corresponien a una mateixa generació o no. Les fonts d'informació d'on vaig extreure les dades necessàries per realitzar-lo van ser articles sobre els personatges més coneguts de la família, les partides de baptisme, notícies de la premsa local amb les dates de les defuncions, i pàgines web especialitzades en l'elaboració d'arbres genealògics. De tota manera, sempre quedava la sensació que hi havia algun detall que no acabava de quedar complet i, de fet, fins a darrera hora no vaig treure l'entrellat d'alguns interrogants. Per exemple, havia buscat moltes dades en els llibres parroquials de la Bisbal, però vaig adonar-me després que bona part de la família estava ubicada a Begur durant molt temps, de manera que vaig omplir alguns buits a base de buscar en els registres d'aquesta altra població. Per exemple, em va quedar pendent durant temps la cronologia de Llucià de Cabrera, que va resultar ser fill de Begur i no de la Bisbal, i la seva defunció la vaig localitzar quasi per casualitat en els llibres de defuncions de l'Escala després d'haver sabut que la seva vídua hi tenia un negoci.

7.3. Contactes amb la família de Cabrera

Paral·lelament a les tasques descrites a l'ACBE, vam contactar amb un membre de la família, Xavier Carreras de Cabrera, fill de Margarita de Cabrera i Carolà, i net d'Alfonso de Cabrera i de Meranges. Va accedir molt amablement a trobar-nos el dia 3 d'agost de 2019 per tal d'explicar-nos algunes dades d'interès i ajudar-nos a acabar de desenvolupar l'arbre genealògic de la família. Gràcies a la seva intermediació, el 9 de setembre al matí la família ens va convidar a conèixer la casa dels Cabrera per dins. Durant la visita, vaig poder fer moltes fotografies dels espais nobles de la casa, com ara la sala principal on hi ha el piano, també dels busts i quadres de diferents membres de la família que hi ha penjats a les sales i alcoves arreu de la casa. Tot plegat, va ser una molt bona i agradable experiència. Em va servir, entre altres coses, per il·lustrar els personatges de l'arbre genealògic que havia anat estudiant durant uns mesos i per situar-me millor en l'entorn familiar. També em van explicar moltes curiositats i em van donar informació que sense ells no hagués pogut trobar i afegir al treball.

7.4. Treball bibliogràfic

Des de la primera visita a l'ACBE ja vaig començar una línia de recerca amb la bibliografia local que feia referència a personatges de la família de Cabrera i a aspectes de la història de la Bisbal durant el segle XIX. Això m'havia de permetre conèixer amb més profunditat quin era el rol d'una família benestant com la dels Cabrera en la societat de l'època.

Posteriorment, vaig ampliar la informació que disposava consultant algunes publicacions sobre el Romanticisme i alguns aspectes de sociologia musical del segle XIX, com per exemple la importància que tenia la música de saló, la moda de l'òpera italiana, etc. Gràcies a això vaig poder construir un marc de referències més complet.

A més d'informar-me sobre aquest context històric i cultural, vaig poder utilitzar un tipus de bibliografia més específica i tècnica per obtenir dades que completessin el catàleg elaborat inicialment a l'arxiu. Es tractava

d'enriquir les informacions estrictes que apareixen a les partitures amb altres informacions que procedien de llibres especialitzats. L'aspecte més clar fa referència als editors musicals. És molt habitual que en les partitures no hi consti la data de publicació de les partitures, però sí el nom de l'editor. A més, les publicacions musicals fan servir un sistema de planxes metàl·liques que cada editor numera amb un sistema propi d'inicials i números. Consultant els diccionaris d'editors de cada país o bé algun article especialitzat es pot arribar a establir el nom complet de l'editor (si no es coneixia) i l'any que correspon a les planxes, de manera més exacta o bé aproximada. En aquests casos, he indicat en el catàleg entre claudàtors totes les informacions que no consten directament a les partitures, però que he pogut obtenir a partir d'altres fonts.

7.5. Part pràctica.

7.5.1. Organització del concert.

Un cop acabada l'elaboració del catàleg de les partitures del Fons Cabrera, vaig poder constatar que la majoria de les obres que contenia eren peces per a piano sol. Aleshores, com a part pràctica del meu treball, vaig escollir un seguit d'aquestes obres que es poguessin considerar representatives del repertori que hi havia trobat per tal d'interpretar-les, aprofitant que el meu instrument és el piano. A l'hora de fer la tria, vaig tenir en compte quins eren els gèneres i autors més destacats. Per donar sortida a aquest estudi de les obres musicals, vam decidir tocar-les en un acte públic.

Inicialment, la idea era fer un concert comentat on jo anava tocant i explicant cada una de les peces. Més tard, se'ns va ocórrer que potser seria més fàcil demanar-li a algú que m'ajudés amb la part més comentada del concert per tal que jo em pogués concentrar més en interpretar les obres.

Fig. 12- Escena del concert comentat

Quan va començar el curs, vam pensar que valdria la pena aprofitar que una de les meves assignatures de segon de batxillerat seria Arts Escèniques per teatralitzar la part comentada del concert. D'aquesta manera, es podria dinamitzar l'acte públic, per tal que fos més amè i entretingut, i també semblava una manera de portar als alumnes de la matèria a un escenari, que de fet és l'objectiu de l'assignatura. Un cop vam tenir la idea més o menys definida, la vaig comentar als meus companys i a la meva professora d'Arts Escèniques, Teresa Prats, i de seguida van acceptar de participar-hi.

Aleshores, vaig començar a redactar el guió del concert comentat. Vam decidir representar una escena domèstica, és a dir: ambientar la teatralització en un escenari que representés el saló de la família de Cabrera durant el segle XIX.

Algunes parts podien ser més teatralitzades, mentre que altres requerien una presentació més formal, per exemple des d'un faristol. Un cop redactat, vam repartir els papers entre els alumnes i vam començar a assajar. Érem a mitjans d'octubre, i el concert ja tenia data: seria el 15 de novembre al teatre El Mundial, de la Bisbal. El dia es va haver de triar en funció de l'ocupació del teatre, de manera que ens quedava poc menys d'un mes per enllestir-ho tot.

Paral·lelament, jo anava estudiant el repertori amb el treball conjunt de la meva professora de piano al Conservatori de Girona, Montse Cases, i l'ajuda del meu tutor del treball, També vam començar a pensar en el vestuari i la decoració de cara a la posada en escena. Vam pensar que podríem dirigir-nos a l'escola de teatre El Galliner de Girona per llogar la roba. Així ho vam fer, a principis de novembre, quan faltaven un parell de setmanes pel concert. Vam anar a veure el vestuari que tenien i va ser una mica difícil de trobar, perquè havia de ser roba d'època, que no semblés massa antiga (medieval o barroca), ni tampoc massa moderna (segle XX), però gràcies a l'assessorament dels responsables de vestuari d'El Galliner vam trobar un seguit de peces de roba i complements que s'ajustaven molt bé a les nostres idees.

Pel que fa a l'escenografia, vam planificar que a l'escenari hi hagués alguns objectes propis d'una llar elegant del segle XIX, però sense recarregar-ho amb moltes decoracions. Per tant, vam demanar a diverses persones de la Bisbal si tenien algun moble o objecte antic per deixar-nos aquell dia.

Fig. 13- Escena del concert comentat

El resultat va ser la troballa d'un seient tipus canapè, un quinquè, un rellotge de sobretaula, una gerra amb flors, que simbòlicament recordaven l'època que correspon a les partitures.

A continuació, vam pensar que calia dissenyar un cartell per tal de publicitar el concert. En el va fer una companya de classe, l'Anna Calderón, de la modalitat artística de batxillerat. Així doncs, una setmana abans del concert, ja teníem els cartells que vam enviar per xarxes socials i també vam repartir en punts estratègics de la ciutat. A més, la direcció de l'Institut va enviar un correu electrònic a totes les famílies per tal de difondre el missatge més ràpidament, i va publicar el cartell al compte d'Instagram i a la pàgina web del centre.

El 15 de novembre de 2019, el dia del concert, vam fer dos assajos al Mundial amb tota la decoració i el vestuari. El primer va ser de 12:00 a 14:00 hores aproximadament, i el segon de 16:45 fins les 18:00, l'hora en què començava l'actuació.

Fig. 14- Escena del concert comentat

7.5.2. Resultat del concert.

El resultat del concert va ser molt ben valorat tant pels que hi vam participar com pel públic que hi va assistir. Entre ells, hi havia una dotzena de persones de la família de Cabrera, representants institucionals com l'alcalde de la Bisbal, Enric Marquès, i la directora de l'Arxiu Comarcal del Baix Empordà, Carme María Marugán, acompanyada de la seva antecessora en

el càrrec, Teresa Solé. També familiars, professors i alumnes del meu institut i altres assistents, fins arribar a un centenar de persones.

Els comentaris que vam poder recollir remarcaven que les presentacions havien donat agilitat a l'acte i ajudaven a contextualitzar les obres, que van ser molt aplaudides. La funció va quedar enregistrada en una filmació que s'adjunta amb aquesta memòria escrita i que permet recuperar tot el concert per tornar-lo a escoltar.

A més del treball interpretatiu amb el piano, que suposava estudiar les partitures i interpretar-les cada una amb l'estil adequat, el muntatge del concert va aportar al grup d'alumnes que hi vam participar un element de cohesió que va permetre assolir un primer resultat per l'assignatura d'Arts Escèniques, tot just un parell de mesos després d'haver iniciat el curs.

Fig. 15- Fotografia del concert comentat

7.6. Redacció de la memòria

Un cop acabada la catalogació, i paral·lelament a la preparació de la part pràctica del treball, vaig anar redactant la memòria pel meu compte tot i que el meu tutor m'anava encaminant i ajudant a decidir com estructurar el treball i els diversos apartats que hauria d'incloure, tot i que finalment hi ha hagut canvis en la distribució d'alguns apartats fins a darrera hora.

Un cop començat el curs, el 14 d'octubre, vam revisar i corregir la introducció provisional que havia redactat durant el setembre. Dos dies més tard, el 16 d'octubre, vam redactar el guió de les presentacions del concert,

per tal de poder començar a practicar-lo a les hores de l'assignatura d'Arts Escèniques, com he explicat abans.

Un cop realitzada la part pràctica, vaig poder concentrar-me en redactar la memòria escrita. El 27 de novembre vam repassar amb el tutor la feina que havia anat fent individualment durant el mes anterior i organitzar els apartats que hauria d'anar afegint al treball. Vam decidir que inclouria dos apartats més: un que parlés sobre el moviment romàntic i alguns aspectes de sociologia musical que poguessin servir per comprendre la relació que tenien en aquella època les famílies benestants amb la música, i un altre que expliqués breument la història de la Bisbal al segle XIX, amb l'objectiu de contextualitzar el lloc on van viure els personatges de la família dels quals havia parlat en el segon apartat.

L'11 de desembre vam trobar-nos de nou per redactar, corregir i reestructurar algunes parts del treball. Tot seguit, vaig afegir una última secció on comparava el fons patrimonial de la família de Salamó amb la dels Cabrera, per tal d'intentar establir uns punts en comú entre el material musical d'ambdues famílies bisbalenques.

Finalment, durant les vacances de Nadal, vaig redactar les conclusions i vaig acabar de polir el treball en general: afegir imatges, els annexos, l'índex, corregir les faltes d'ortografia, i repassar el catàleg.

8. CONCLUSIONS

8.1. El rastre de la música

Aquest Treball de Recerca m'ha permès conèixer la importància que tenia la família de Cabrera durant el segle XIX, cosa que desconeixia completament. Formaven part de les classes dominants de la Bisbal. Els membres de la família eren propietaris de terres i masies en diversos punts del Baix Empordà. A més d'administrar el seu patrimoni, van ser militars, advocats o polítics. Conseqüentment, podem afirmar que la música no era la seva professió sinó una forma d'entreteniment, com una diversió familiar i relació social amb altres famílies acomodades. La música formava part de les seves vides quotidianes i vincles socials. Així doncs, he pogut observar el que he anomenat "el rastre de la música", és a dir, com a través d'una col·lecció de partitures com la dels Cabrera, la música ens pot conduir a les persones que utilitzaven i interpretaven aquestes obres fa dos segles i també a les seves vides, ja sigui per les marques d'ús, les anotacions, etc. Aquestes partitures no són simplement trossos de paper amb tinta, porten amb elles tota una història al darrere.

8.2. El domini del piano

He comprovat que la majoria d'obres estaven escrites per piano sol o per petites formacions cambrístiques: piano i violí o contrabaix, piano i veu, o bé guitarres, de manera que segurament servien per tocar a casa i per entretenir però no per a fer concerts públics. Si fos així, trobaríem obres per conjunts nombrosos d'intèrprets: orquestra, banda, coral, i no és el cas. Per tant, també puc confirmar una altra de les hipòtesis que vaig formular en un primer moment. D'una banda, la majoria d'obres que utilitzaven aquestes famílies eren pianístiques, a causa de la importància que tenia aquest instrument en la societat de l'època.

8.3. Mirades cap a l'exterior

He observat que els models musicals de l'època provenien principalment d'Itàlia i França. Itàlia havia estat el territori on va néixer l'òpera romàntica, el món de referències que durant el segle XIX es feia present en tots els espais musicals: teatres, salons, cafès, bandes i cobles, amb arranjaments i fantasies sobre temes operístics. França era la potència cultural més propera, i alguns membres de la família de Cabrera hi van viure algunes temporades, sovint degut a l'exili polític. De tota manera, a més d'aquesta circumstància personal, les modes franceses eren sinònim de bon gust, modernitat i sofisticació, de manera que el repertori francès era habitual a moltes altres llars burgeses, fins i tot amb un repertori d'autors que va molt més enllà dels grans noms coneguts en la primera fila del canon.

També podem trobar la presència de la cultura germànica, bressol de la cultura del Romanticisme, i la petita sorpresa d'algunes partitures procedents d'Amèrica. Aquest últim detall m'ha sorprès degut a que no me l'havia plantejat. No obstant, té sentit degut a que durant gran part del segle XIX, Espanya havia tingut colònies com Cuba i Puerto Rico. La visita a la casa Cabrera ens va confirmar que algun membre de la família hi havia viscut, i en tornar va portar un seguit de partitures editades a Estats Units o comprades a Cuba. En canvi, la presència d'autors catalans és real però molt minsa, i el repertori de caire espanyol és residual.

8.4. Objectius acomplerts

He aconseguit els objectius que em vaig proposar al començar el treball. Entre ells, i potser el més rellevant, la catalogació de tots aquests documents que estaven dipositats en les caixes d'arxiu sense una llista o inventari. Així doncs, a partir d'ara, la consulta d'aquest material es podrà realitzar de manera més eficient i àgil.

El coneixement que he obtingut sobre els gèneres musicals del segle XIX ha portat molt més lluny la informació inicial que jo disposava, i m'ha permès conèixer gèneres pianístics que en un pla d'estudis actual probablement no hauria tocat.

D'altra banda, arran de l'experiència de realitzar el concert, m'he adonat de la dificultat que comporten les tasques de divulgació musical. Impliquen molts aspectes organitzatius i detalls en els quals cal pensar amb anticipació i previsió, a banda de l'assaig pròpiament musical, i quasi sempre requereixen l'ajuda i cooperació de terceres persones: aconseguir la possibilitat de disposar d'una sala, fer-ne la difusió, preparar l'escenografia i el vestuari, elaborar el programa de mà i el cartell.

8.5. La música als salons familiars

El treball de catalogació em va fer adonar de la gran quantitat d'informació que ens poden aportar unes simples partitures: des de qui les feia servir, si es tocaven molt o poc, quins són els autors, gèneres i instruments més habituals de l'època, per començar a reconstruir el nostre passat musical. També vaig observar que hi havien moltes partitures inacabades, desgastades o trencades, i retalls de portades que formen part d'un fons perdut que no s'ha pogut conservar adequadament. Això demostra dues coses: en primer lloc, que aquestes partitures van ser molt utilitzades pels membres de la família. Alguns més que d'altres: Nemesi de Cabrera i Francesca de Meranges van ser els usuaris més habituals del material musical conservat al seu llegat, així com la generació dels seus fills. En segon lloc, que probablement, el fons musical de la família de Cabrera era més extens durant l'època en què la música que contenen aquestes partitures inundava els salons de les famílies benestants.

De retruc, puc confirmar una altra de les hipòtesis inicials: la col·lecció de partitures de la família de Cabrera presenta similituds amb alguns altres llegats musicals pertanyents a famílies de característiques i èpoques similars. Permeten constatar quina era la finalitat d'aquesta música i la seva importància en l'àmbit social i cultural de les famílies acomodades de la burgesia catalana. He de reconèixer que els exemples sobre els que he pogut treballar són molt pocs, tot i que ja apunten tendències molt clares. Es dibuixa un model d'utilització de la música de saló amb intencions educatives i també de distinció social, una matèria primera per a les

relacions de classe, a base de mecanismes com la música domèstica, la pràctica en la intimitat i les trobades entre iguals, a base de vetllades i celebracions de caire restringit. Un petit món musical, amb les finestres obertes a melodies llunyanes, però amb les portes ben resguardades.

Probablement en cases particulars, guardades en armaris i carpetes, esperant en silenci, hi continua havent moltes partitures que podrien acabar essent altres veus en aquest diàleg, podrien aportar més arguments i més llum a aquesta recerca.

9. AGRAÏMENTS

Vull expressar el meu agraïment a Teresa Solé, Carme Maria Marugán, Irene Borrego i tot el personal de l'Arxiu Comarcal del Baix Empordà per haver-me facilitat la consulta del material del Fons Cabrera.

A Francesc Xavier Carreras de Cabrera, que ens va ajudar a completar l'arbre genealògic de la família i a afegir-hi informació, i que ens va posar en contacte amb Núria Estanyol Vilanova i Ramon Mohedano Puig. A ells, també els vull donar les gràcies per l'amable acolliment que em van procurar en la visita a la casa familiar dels Cabrera.

Fig. 16- Fotografia amb Francesc Xavier Carreras de Cabrera, Núria Estanyol Vilanova i Ramon Mohedano Puig, 9 de setembre de 2019

Tot seguit, vull donar les gràcies a l'Anna Calderón, companya de classe de segon de batxillerat artístic, que ha dissenyat el cartell del concert. Agraïxo la gran ajuda que ha suposat la feina de la Montse Cases, la meua professora de piano, amb qui he pogut preparar el repertori del concert. També als meus companys: Xesca Siles, Lorena Augustin, Laura Izquierdo, Alicia Romero, Martí Gasull i Èric Muñoz, i la nostra professora d'Arts Escèniques, Teresa Prats, que ens ha ajudat a organitzar la part més teatral del concert. M'agradaria donar les gràcies a les famílies que han contribuït amb la part pràctica del treball deixant objectes per la decoració del concert: famílies Sala i Grau Herrero. I finalment, mostrar el meu agraïment a Xavier Codolà i Vilahur per la filmació de la part pràctica del treball i a Concepció Grau, l'autora de les fotografies.

Finalment, agrair l'ajuda del meu tutor del treball, ja que sense ell res hagués estat possible, des de l'elaboració del catàleg fins a l'organització del concert i, per tant, probablement aquest treball seria molt diferent de com ha acabat sent.

10. REFERÈNCIES

Material d'arxiu: INVENTARI / CATÀLEG DEL FONS 241- Cabrera de la Bisbal d'Empordà (ACBE).

10.1. Bibliografia

ANTOLINI, Bianca Maria (2000). *Dizionario degli editori musicali italiani 1750-1930*. Pisa: Edizioni ETS.

BOFARULL, Antonio de (1886). *Historia crítica de la Guerra de la Independencia en Cataluña, vol. 1*. Barcelona: F. Nacente, editor.

BOSCATÓ, Lluís i PONS, Lluís (2005). *La troballa del mosaic d'Ifigènia i l'escalenc Francesc Maranges i Juli* dins de *Revista de Girona* núm. 229, p. 44-47.

CLARA, Josep (2008). *Ramon de Cabrera i de Ciurana (1794-1874), polític empordanès*. *Estudis del Baix Empordà*, núm. 27, p.155-166.

DAVID, Noel (2013). *Narciso de Ametller y Cabrera. Casino de Madrid*, núm. 71, p. 46-50.

DEVRIÈS, Anik i LESURE, François. *Dictionnaire des éditeurs de musique français, vol. 2 (1988)*. Genève: Minkoff.

EINSTEIN, Alfred (1947). *La música en la época romántica*. Madrid: Alianza Editorial, 1986.

FRIGOLA I ARPA, Jordi (2002). *Ramon de Cabrera i de Ciurana. Begur 1794 – L'Estartit 1874. El patriarca de la llibertat. El Drac*, núm. 43, p. 34-37.

FRIGOLA I ARPA, Jordi (2003). *La Bisbal. Quaderns de la Revista de Girona*, núm, 109. Girona: Diputació de Girona.

GARCÍA MALLO, M. Carmen (Gener-Juny 2002). *La edición musical de Barcelona (1847-1915)*. *AEDOM: Butlletí de la Associació Espanyola de Documentació Musical*, any 9, núm. 1. P.7- 154. Disponible a Internet:

<<http://ojs.aedom.org/index.php?journal=boletin&page=article&op=download&path%5B%5D=103&path%5B%5D=97>>

GOSÁLVEZ LARA, Carlos José (1995). *La edición musical española hasta 1936*. Madrid: *Asociación Española de Documentación Musical (AEDM)*

HUIX TORRES, Maria (2014). *Catalogació del fons musical Salamó*. [Treball de Recerca de Batxillerat de l'Institut de la Bisbal].

IGLESIAS, Nieves i Lozano, Isabel (2008). *La música del siglo XIX. Una herramienta para su descripción bibliográfica*. Madrid: *Biblioteca Nacional de España*. Disponible a internet: <<http://www.bne.es/export/sites/BNWEB1/en/Servicios/NormasEstandares/ManualDeCatalogacionDePartituras/Docs/manualpartiturasXIX.pdf>>

LLOBERAS, Pere (1959). *La Bisbal en la història i el record*. La Bisbal d'Empordà: Ajuntament de la Bisbal d'Empordà. [Reedició de 1993].

LLOBERAS, Pere (1969). *Un segle de vida bisbalenca*. La Bisbal d'Empordà: Ajuntament de la Bisbal d'Empordà. [Reedició de 1997].

RABASEDA, Joaquim (2015). *Diletants gironins: òpera i Romanticisme (1840-1860)*. Dins Pardo, C. i Cuenca, M. *La música culta a les comarques gironines. Dels trobadors a l'electroacústica*. Banyoles: Centre d'Estudis Comarcals, col·lecció *Quaderns* núm. 35.

ROGERS, Rebecca (2010). *From the Salon to the Schoolroom: Educating Bourgeois Girls in Nineteenth-Century France*. *University Park: Pennsylvania State University Press*.

SERRA, Jordi (2005). *Les Escoles Menors de Belles Arts al Baix Empordà (1880-1939)*. La Bisbal d'Empordà: Edicions Municipals, col·lecció *Fontanetum*, núm. 9.

10.2. Webgrafia

10.2.1. Informació de la marca del piano. Boisselot et Fils

Facteurs de pianos en France [en línia]. [Consultat: 27 setembre 2019]. Disponible a internet: <http://www.lieeverbeeck.eu/Pianos_francais_b.htm>

10.2.2. Informació sobre la família de Cabrera (arbre genealògic i articles relacionats)

GENERALITAT DE CATALUNYA. Premsa digitalitzada [en línia]. [Última consulta: 17 setembre 2019]. Disponible a internet: <<http://xacpremsa.cultura.gencat.cat/pandora/#top>>

LA IGLESIA DE JESUCRISTO DE LOS SANTOS DE LOS ÚLTIMOS DÍAS. Family Search [en línia]. [Última consulta: 17 setembre 2019]. Disponible a internet: <<https://www.familysearch.org/es/home/>>

10.3. Índex d'imatges

Imatge de portada: Nena tocant el pianoforte.....Portada

Procedeix de la partitura *Trente divertissements faciles, progressifs et doigtées* de Pacini. ACBA, Fons Cabrera, 14/89.

Figura 1 - Dibuix de l'escut d'armes dels Cabrera.....Pàg. 7

Imatge proporcionada per Francesc Xavier Carreras de Cabrera

Figura 2 - La casa familiar dels Cabrera a la Bisbal.....Pàg. 8

Imatge proporcionada per Francesc Xavier Carreras de Cabrera

Figura 3 - Sala principal de la casa dels Cabrera.....Pàg. 9

Imatge realitzada per l'autora del treball en la visita a la casa familiar del 9/9/2019.

Figura 4 - Fotografia dels fills de Nemesi de Cabrera.....Pàg. 10

Imatge realitzada per l'autora del treball a partir d'un original conservat a la casa de Cabrera

Figura 5 - Bust de Nemesi de Cabrera i Vidal.....Pàg. 12

Imatge realitzada per l'autora del treball en la visita a la casa familiar del 9/9/2019.

Figura 6 - El Pont Nou de la Bisbal al s.XIX.....Pàg. 15

Imatge de domini lliure

Figura 7 i 8 - El piano dels Cabrera amb el panell superior tancat i obert.....Pàg. 29

Imatge realitzada per l'autora del treball en la visita a la casa familiar del 9/9/2019

Figura 9 - Partitura manuscrita del fons patrimonial Cabrera.....Pàg. 30

Imatge realitzada per l'autora del treball durant la catalogació del fons musical a l'ACBE

Figura 10 - Partitura impresa de *Le Magasin des Demoiselles*.....Pàg. 32

Imatge realitzada per l'autora del treball durant la catalogació del fons musical a l'ACBE

Figura 11 - Descripció d'una contradanza.....Pàg. 33

Imatge de domini lliure

Figura 12 - Escena del concert comentat.....Pàg. 39

Imatge cedida per Concepció Grau

Figura 13 - Escena del concert comentat.....Pàg. 41

Imatge cedida per Concepció Grau

Figura 14 - Escena del concert comentat.....Pàg. 41

Imatge cedida per Concepció Grau

Figura 15 - Fotografia del concert comentat.....Pàg. 42

Imatge cedida per Concepció Grau

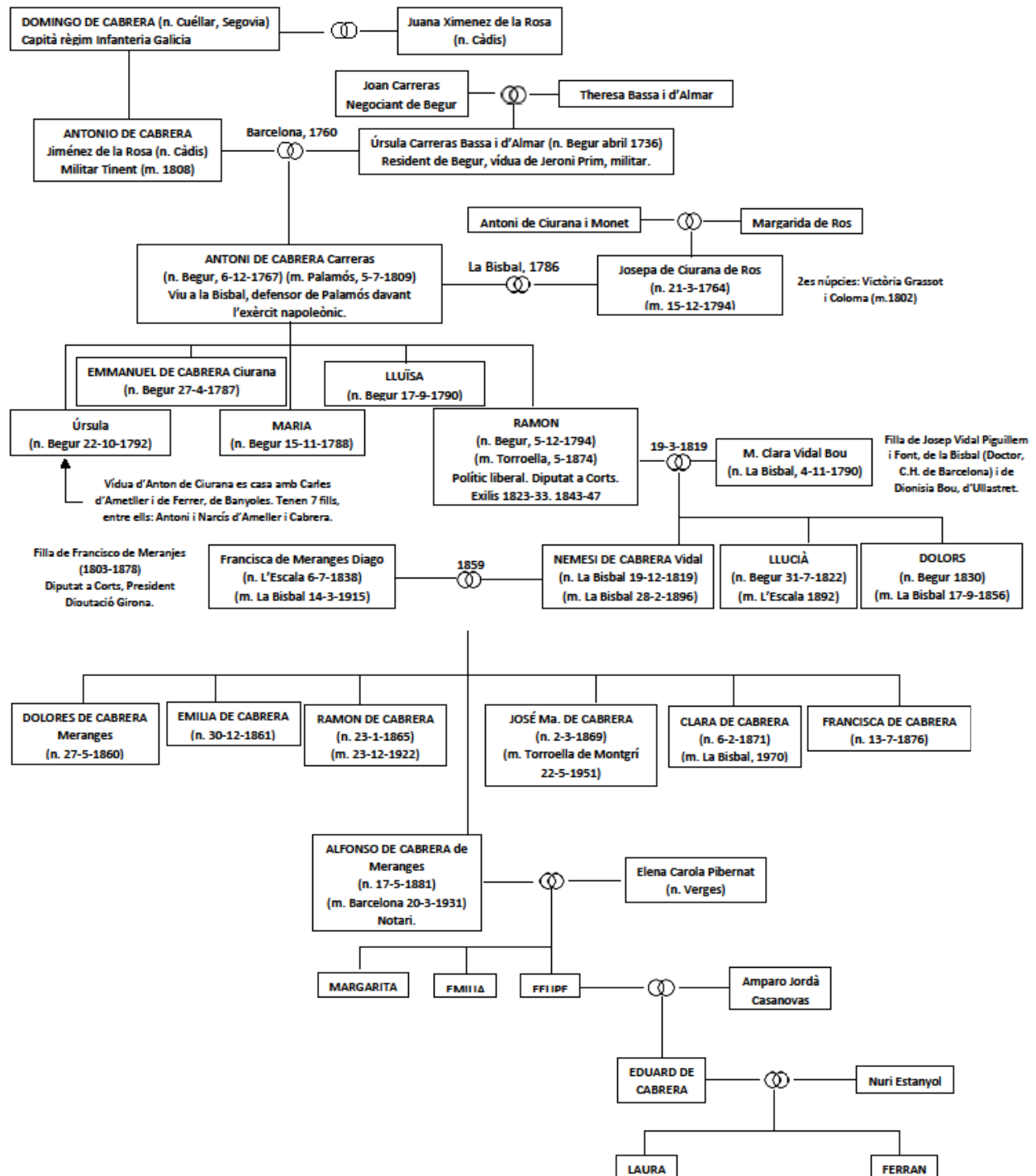
Figura 16 - Fotografia amb Francesc Xavier Carreras de Cabrera, Núria Estanyol Vilanova i Ramon Mohedano Puig, 9 de setembre de 2019.....Pàg. 48

Imatge de l'autora del treball.

ANNEXOS

1. Arbre Genealògic de la família Cabrera.....Pàg. 55
2. Reproducció de les partides de baptisme i defunció.....Pàg. 56-65
3. Artícles de premsa històrica del Baix Empordà.....Pàg. 66-73
4. Arbre genealògic i artícles sobre la família d'Ameller.....Pàg. 74-80
5. Material relacionat amb el concert (15/11/2019).....Pàg. 81-91
6. Imatges fetes durant la visita a casa dels Cabrera.....Pàg. 92-94
7. Catàleg del fons Cabrera, ACBE fons patrimonials, 241.....Portafoli

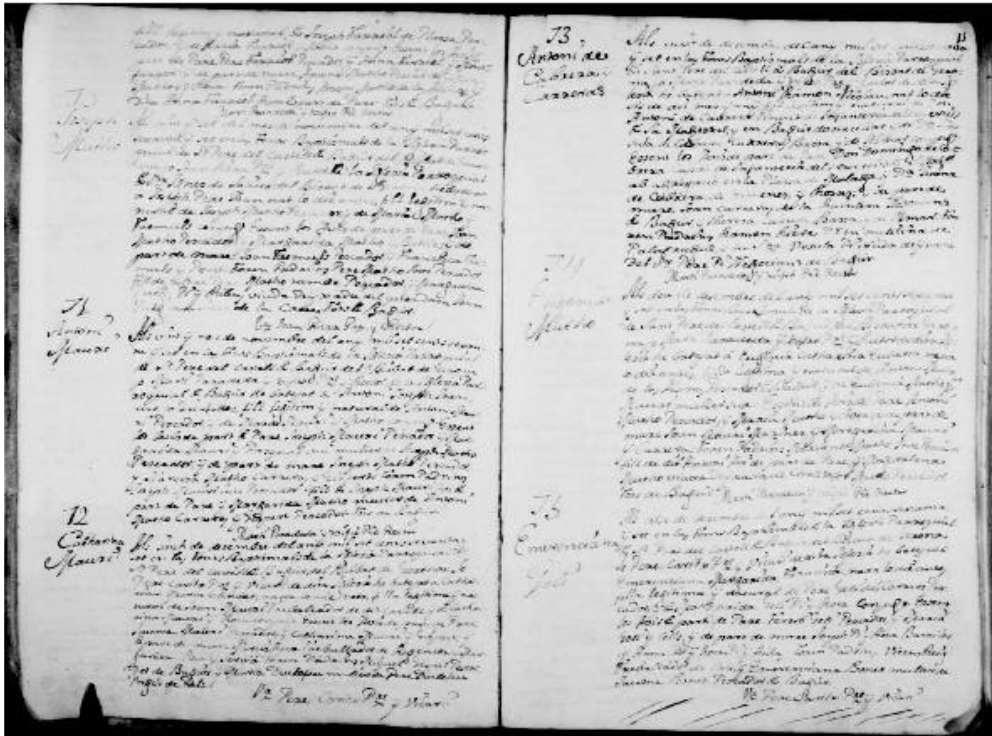
1. Arbre genealògic dels Cabrera

2. Reproducció de partides de baptisme i de defunció

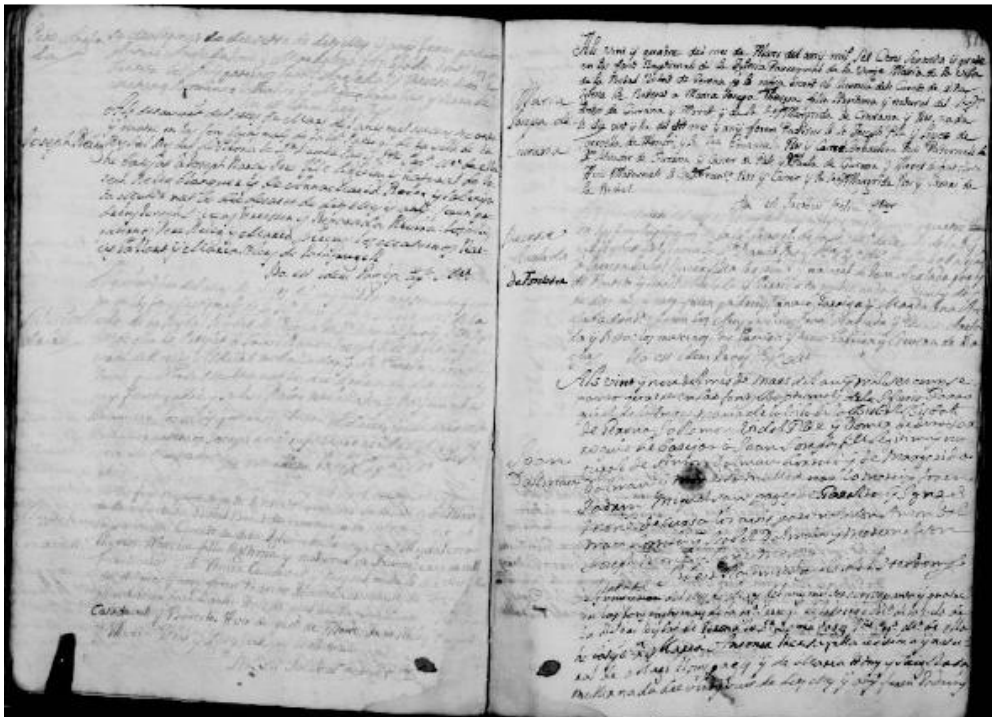
1. Parròquia de Sant Pere de Begur. Baptismes 1766-1794, fol. 15r.

Naixement d'Antoni de Cabrera Carreras 6-12-1767.

2. Parròquia Santa Maria de la Bisbal. Baptismes 1758-1771, fol. 111r.

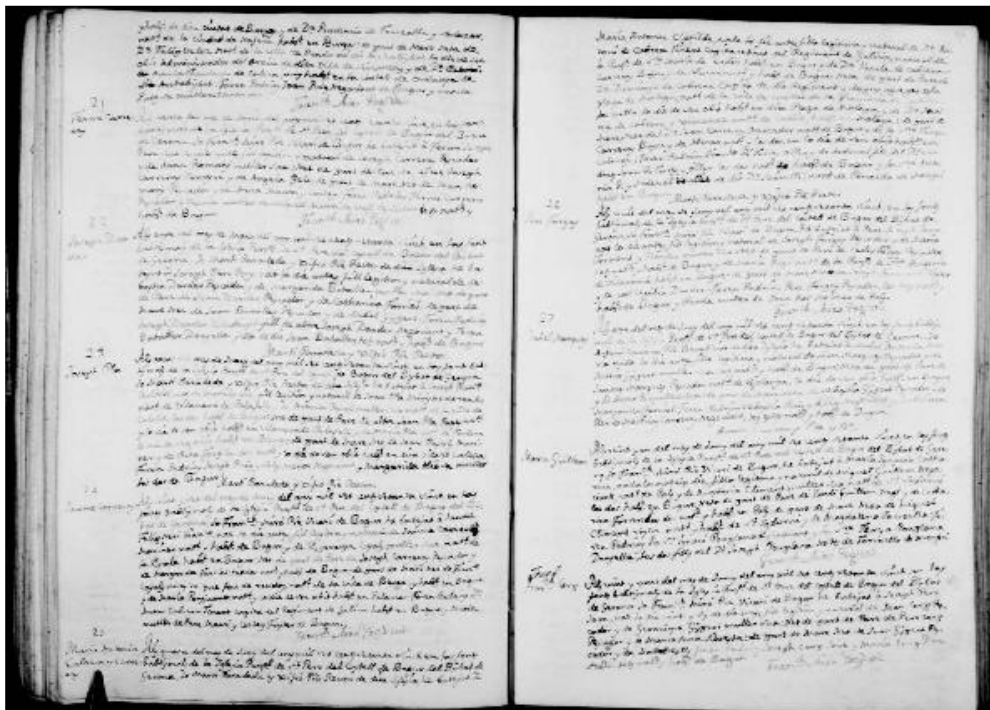
Naixement de Maria Josepa de Ciurana de Ros 21-3-1764

3. Parròquia de Sant Pere de Begur. Baptismes 1766-1794, fol. 74v.
Naixement de Maria Antonia de Cabrera 3-6-1775.

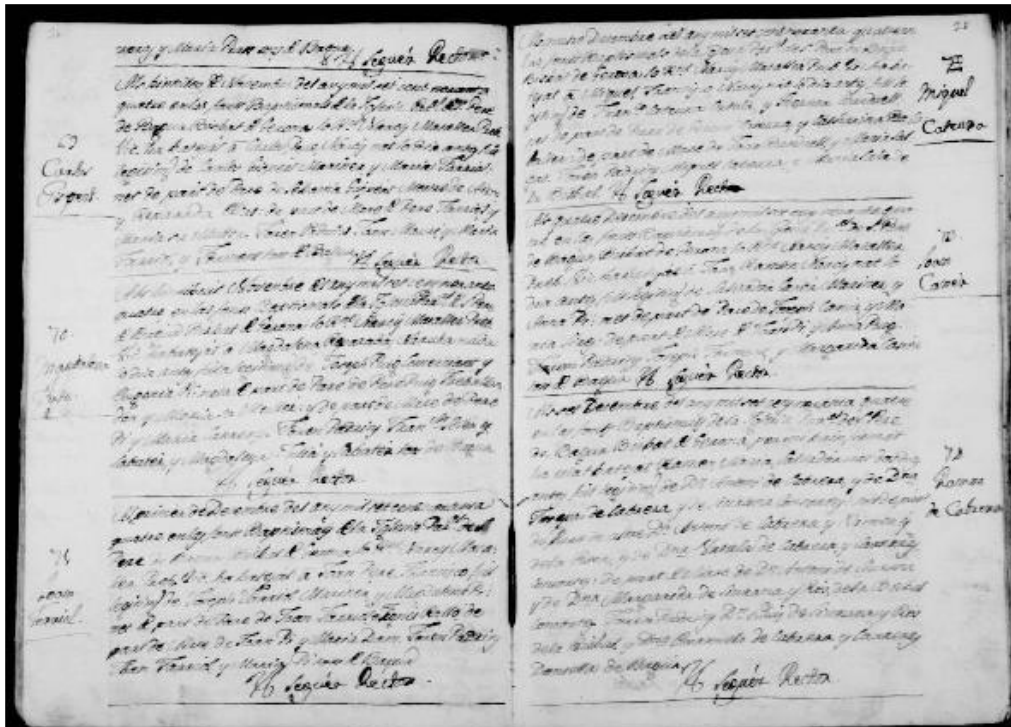
Gràcies a aquesta partida sabem els llocs de naixement dels seus avis, Domingo de Cabrera capità d'infanteria amb agregació en la plaça de Màlaga, natural de la vila de Cuellar de la Província de Castella la Vella [Segovia] i Juana de Ximenes y Rosas, natural de Cádiz.

En el mateix llibre de baptismes consten els altres germans d'Antoni i Maria Antonia de Cabrera Carreras: Rafaela (n. 27-10-1770, fol. 41r.), Maria (n. 21-1-1773, fol. 58v.) i Francisco (n. 25-1-1777, fol 84v.)

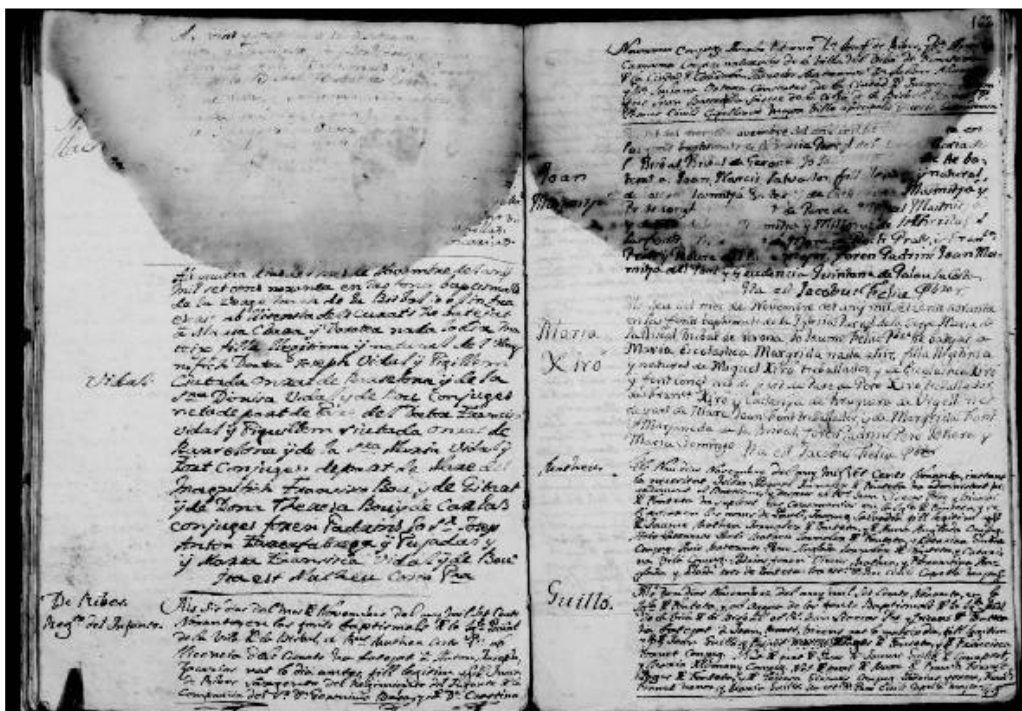

4. Parròquia de Sant Pere de Begur. Baptismes 1794-1802, fol. 21r.
Naixement de Ramon de Cabrera de Ciurana, 5-12-1794.

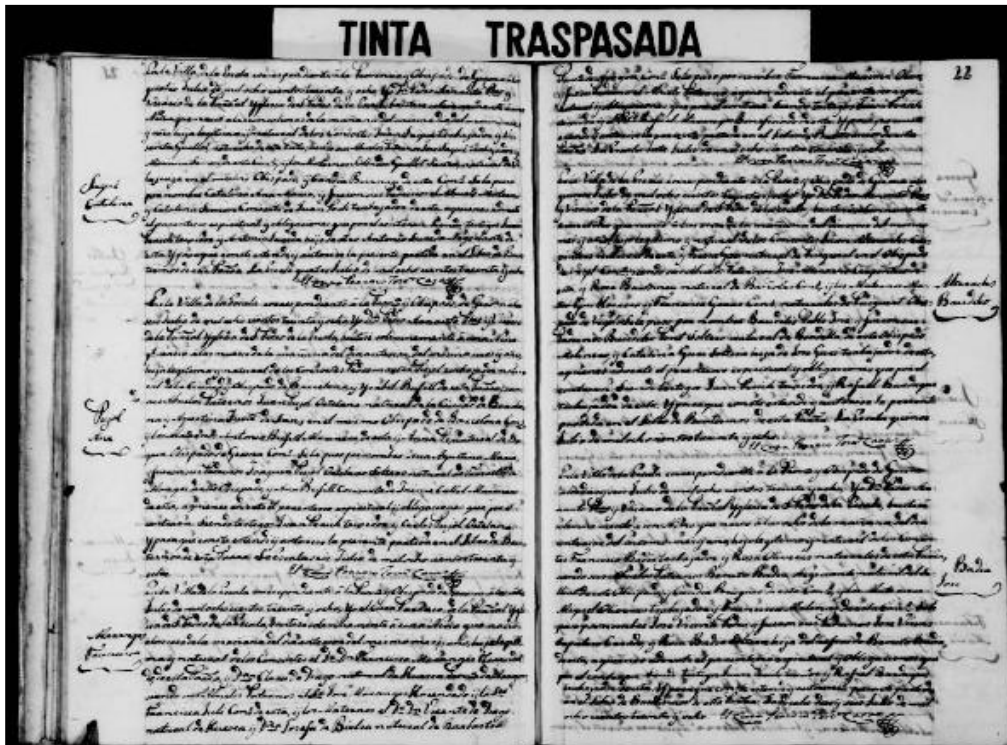
En el volum anterior, Baptismes 1766-1794, hi consten els naixements dels seus quatre germans més grans: Emmanuel (n. 27-4-1787, fol 209), Maria (n. 15-11-1788, fol 247), Lluïsa (n. 17-9-1790, fol. 298) i Úrsula (n. 22-10-1792, fol. 339)

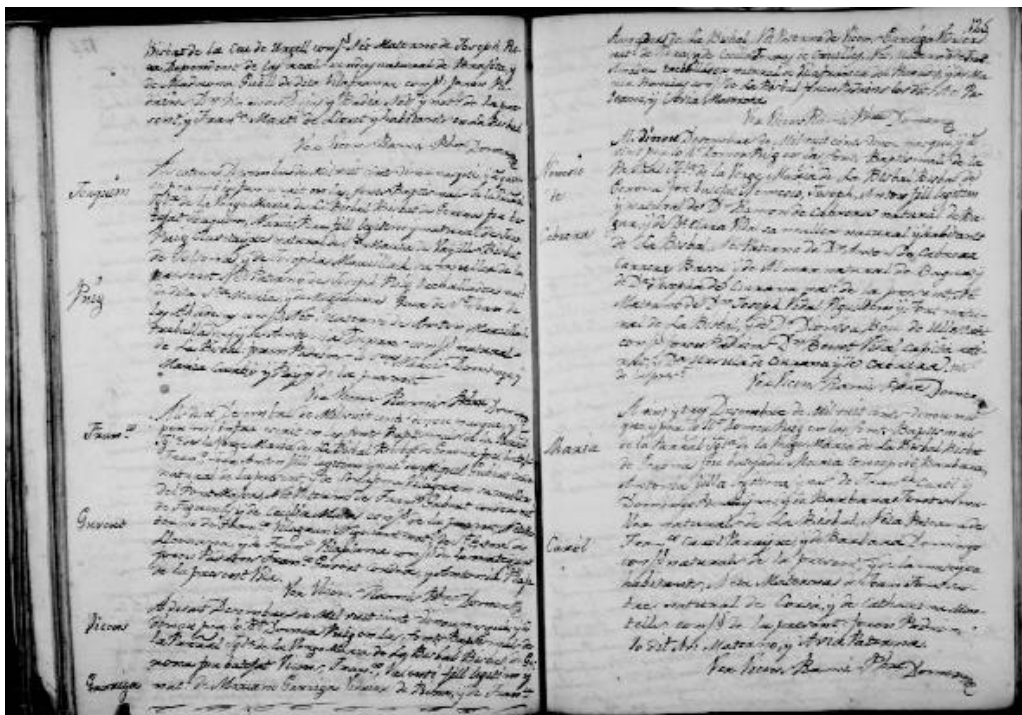
5. Parròquia Santa Maria de la Bisbal. Baptismes 1784-1791, fol. 161v.
Naixement de Clara Vidal Bou, 4-11-1790

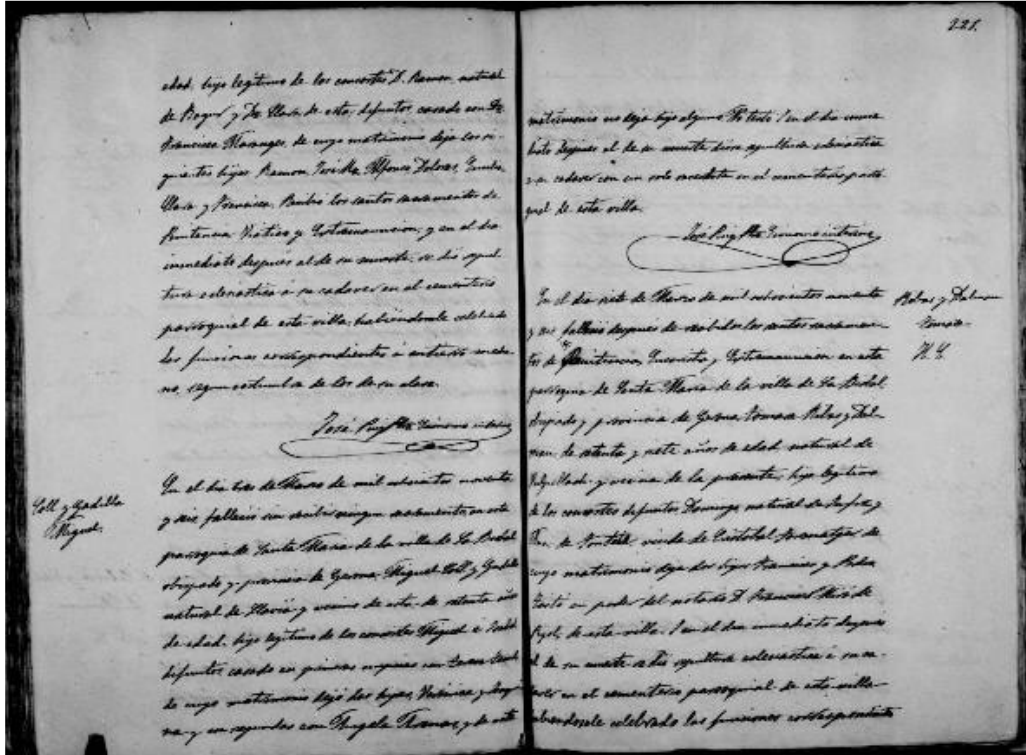
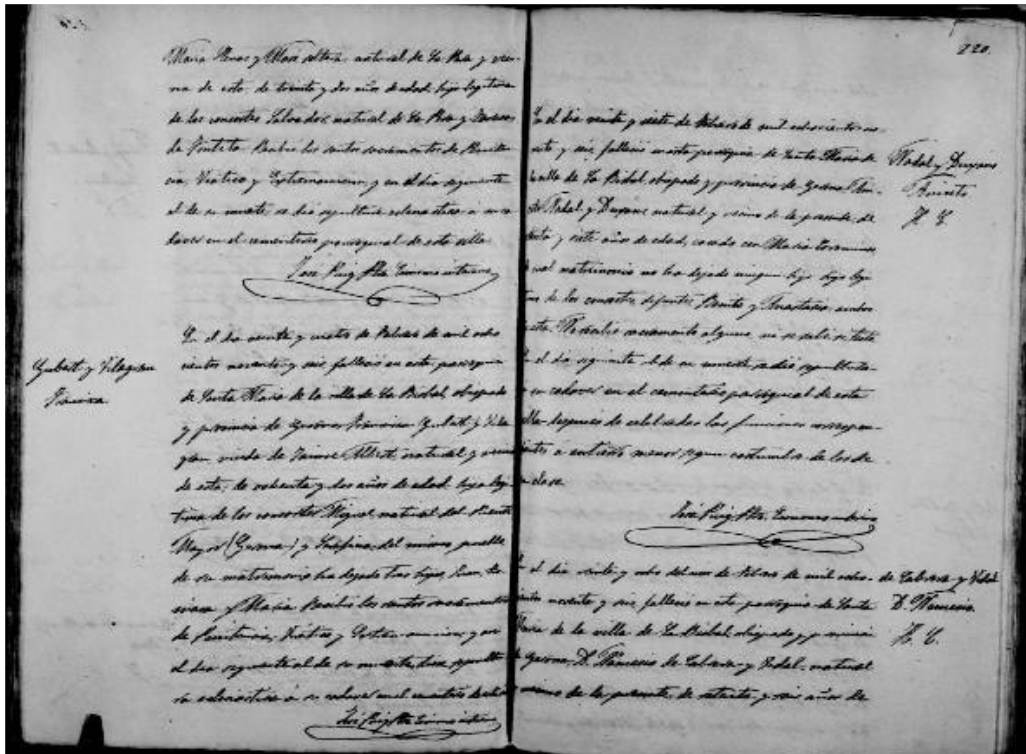
6. Parròquia de Sant Pere de L'Escala. Baptismes 1837-1851, fol. 21v.
Naixement de Francisca Maranges 6-7-1838

7. Parròquia Santa Maria de la Bisbal. Baptismes 1815-1821, fol. 125r.
Naixement Nemesi de Cabrera Vidal, 19-12-1819

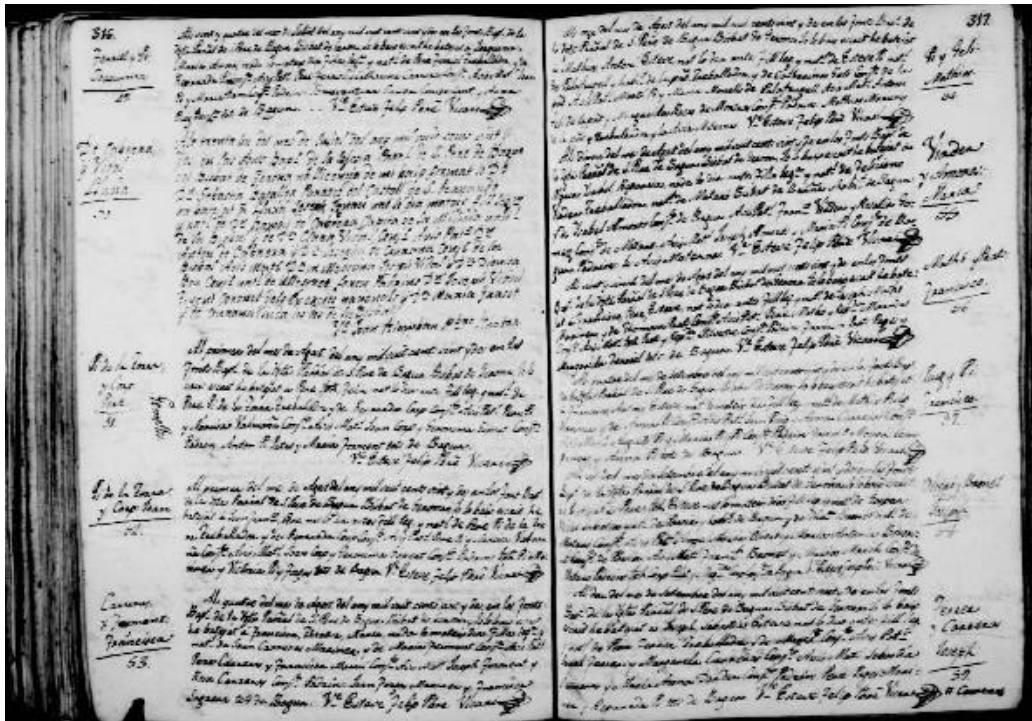

8. Parròquia Santa Maria de la Bisbal. Defuncions 1888-1899, fol. 220r.
Mort de Nemesi de Cabrera.

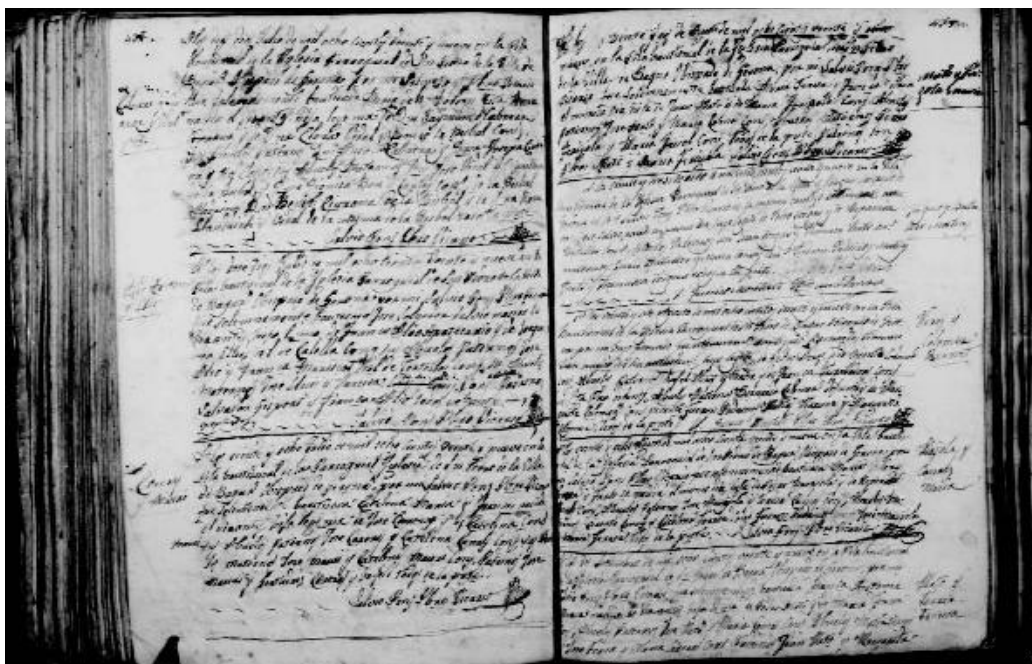

9. Parròquia de Sant Pere de Begur. Baptismes 1802-1853, fol 316. Naixement de Llucià de Cabrera Vidal, 31-7-1822.

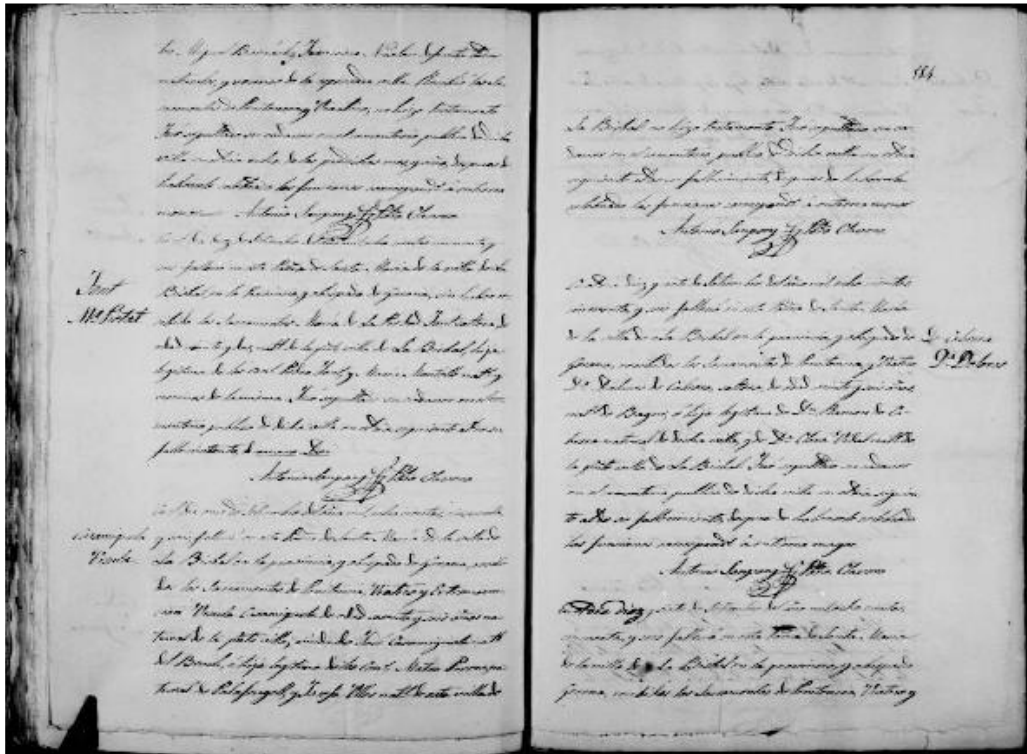
Gràcies al llibre Defuncions 1876-1892, fol. 177 de la parròquia de Sant Pere de l'Escala sabem que va morir en aquesta població l'any 1892. Però només es pot consultar l'índex del llibre, no els últims folis.

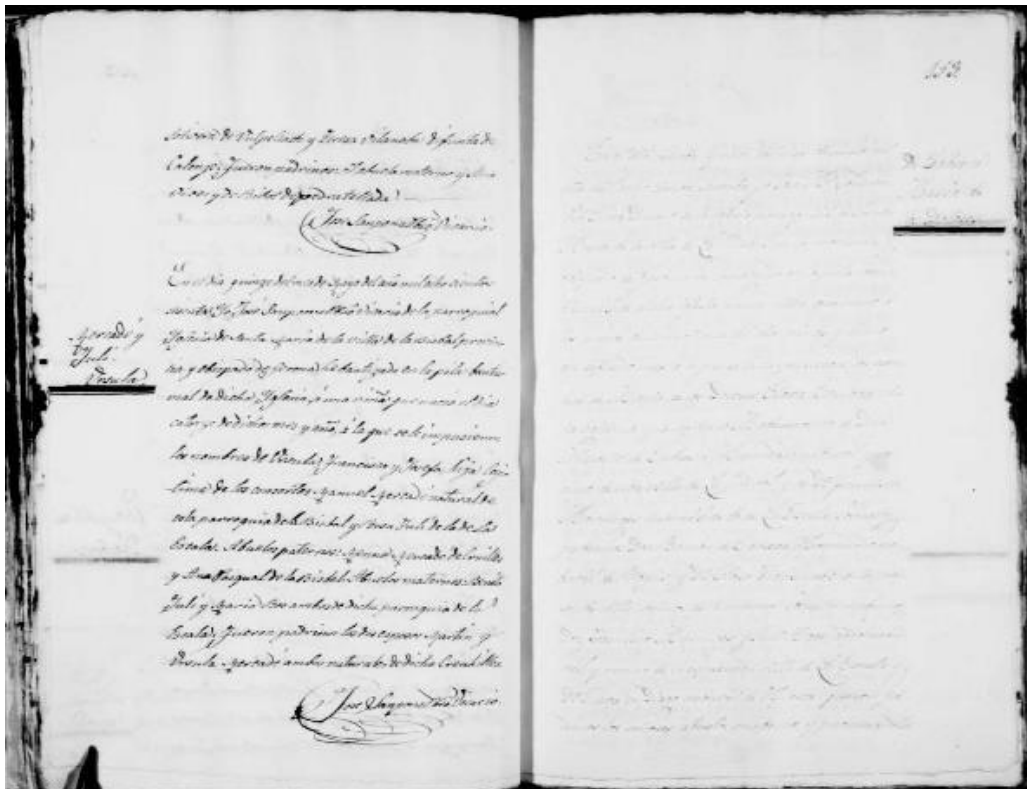
10. Parròquia de Sant Pere de Begur. Baptismes 1802-1853, fol. 438.
Naixement de Dolors de Cabrera Vidal, 9-7-1829.

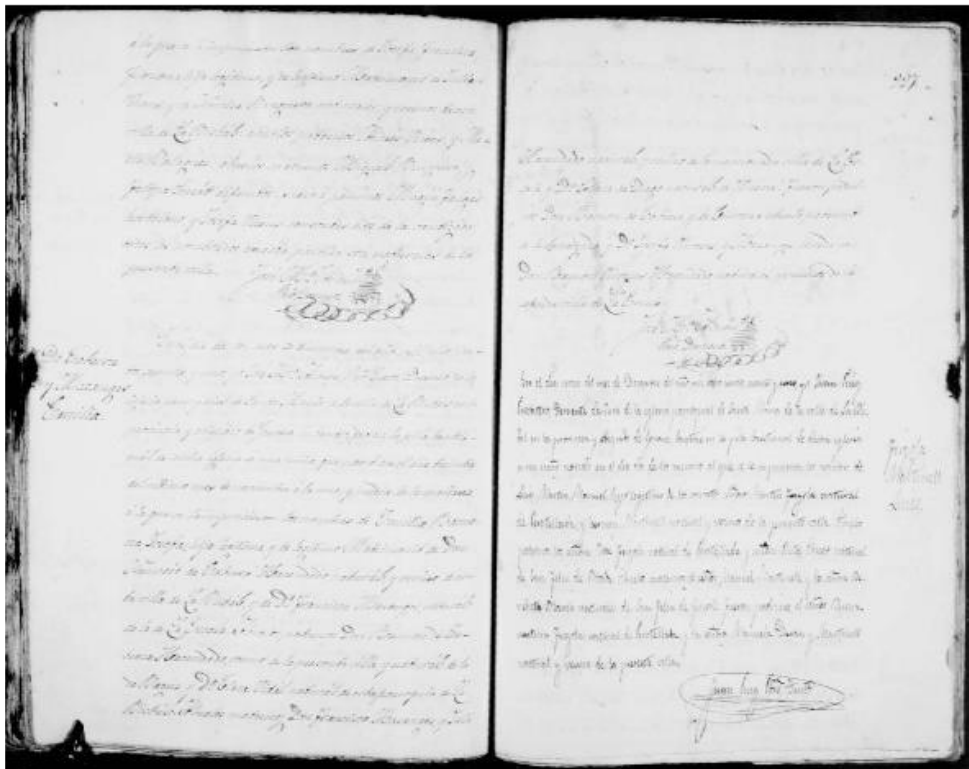
11. Parròquia de Santa Maria de la Bisbal. Defuncions 1851-1865, fol. 114r. Mort de Dolors de Cabrera Vidal, 17-9-1856.

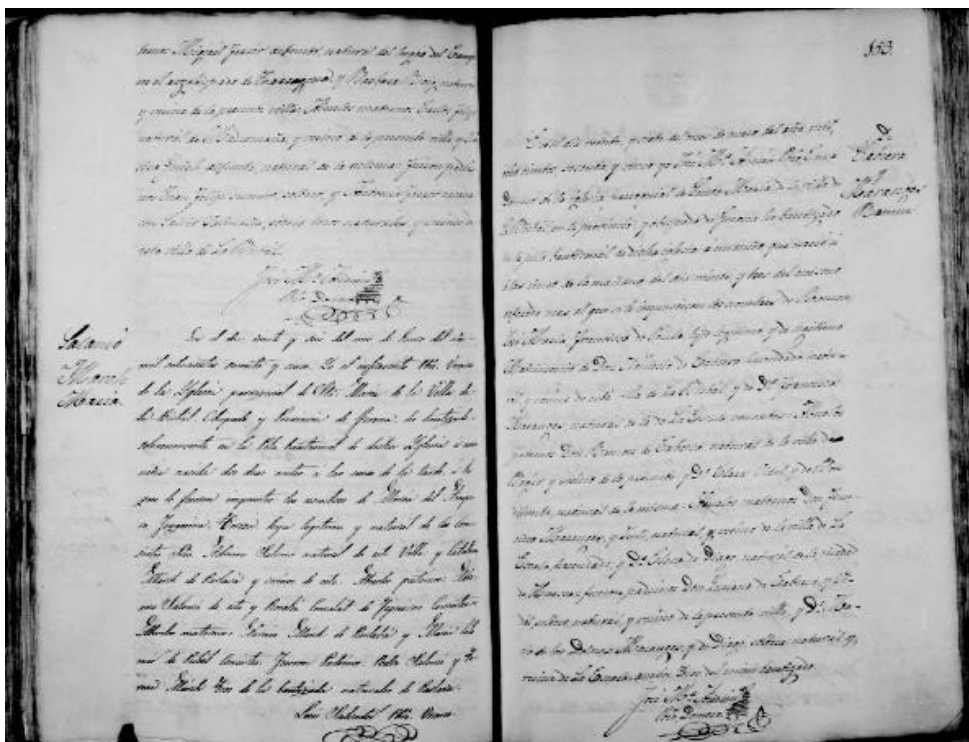
12. Parròquia Santa Maria de la Bisbal. Baptismes 1856-1861, fol. 153r. Naixement Dolors de Cabrera Meranges, 27-5-1860

13. Parròquia Santa Maria de la Bisbal. Baptismes 1856-1861, fol. 226v.
 Naixement d'Emília de Cabrera Meranges, 30-12-1861.

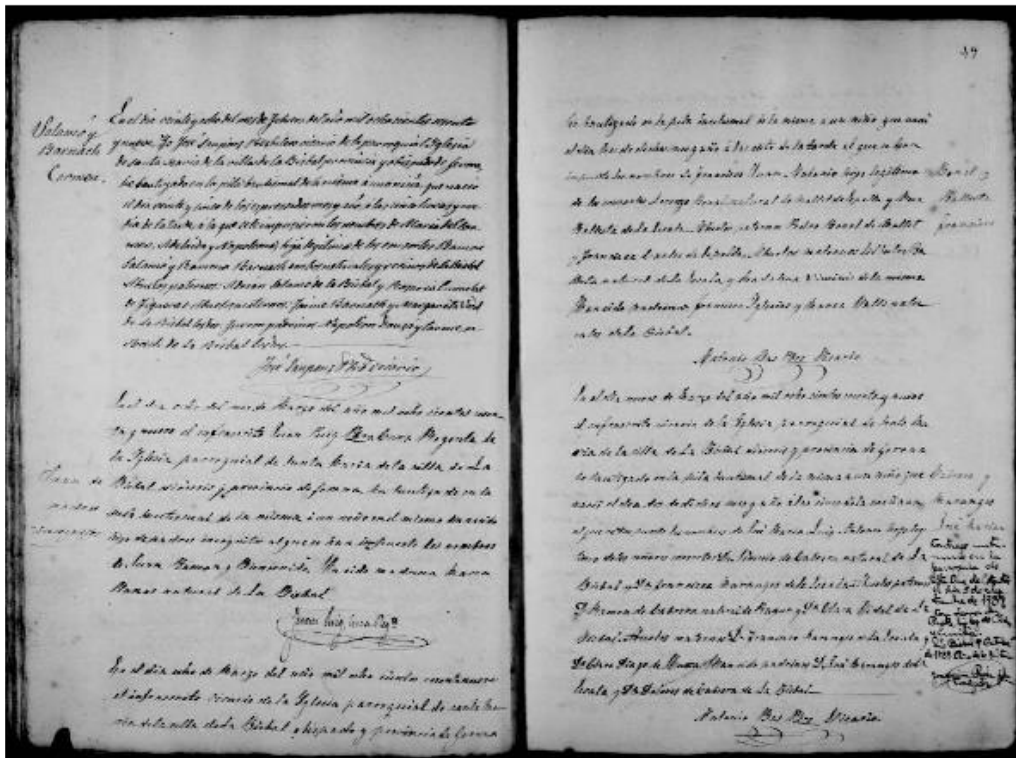

14. Parròquia Santa Maria de la Bisbal. Baptismes 1862-1867, fol 153r.
 Naixement de Ramon de Cabrera Meranges, 23-1-1865

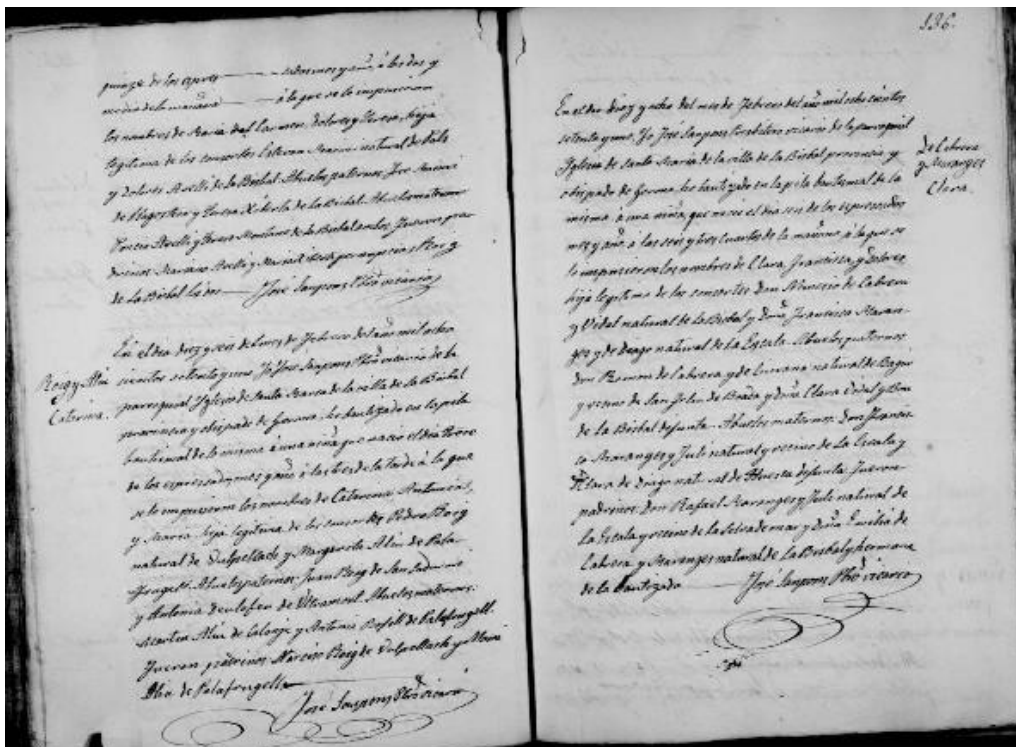
15. Parròquia Santa Maria de la Bisbal. Baptismes 1867-1873, fol 49r.

Naixement de Josep Maria de Cabrera Meranges, 2-3-1869

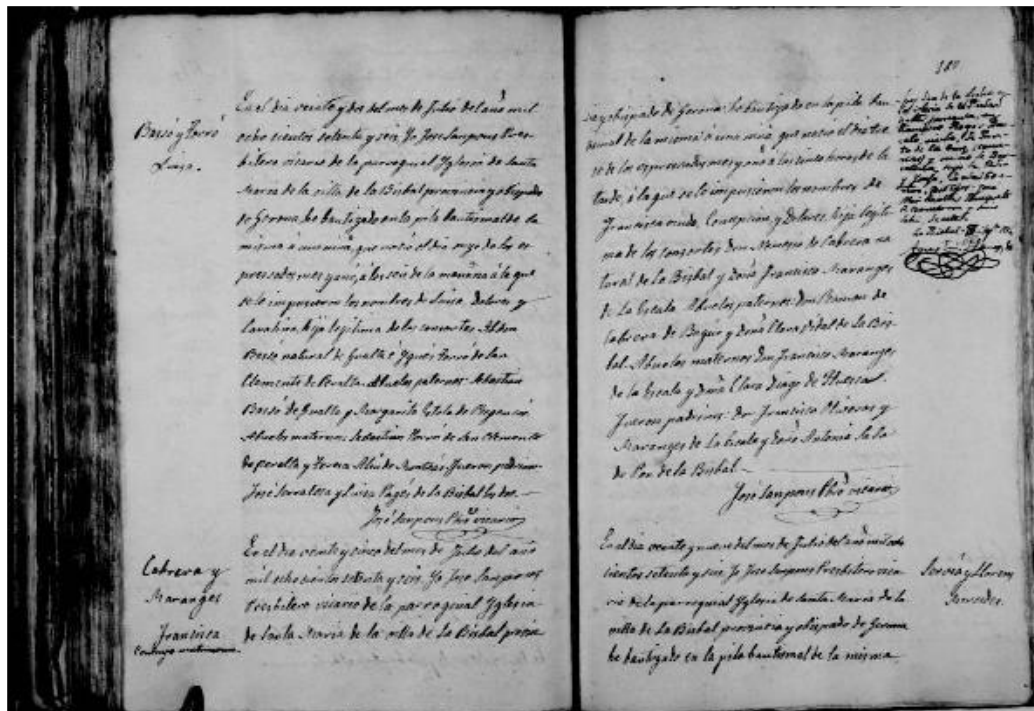
16. Parròquia Santa Maria de la Bisbal. Baptismes 1867-1873, fol. 136r.

Naixement de Clara de Cabrera Meranges, 6-2-1871

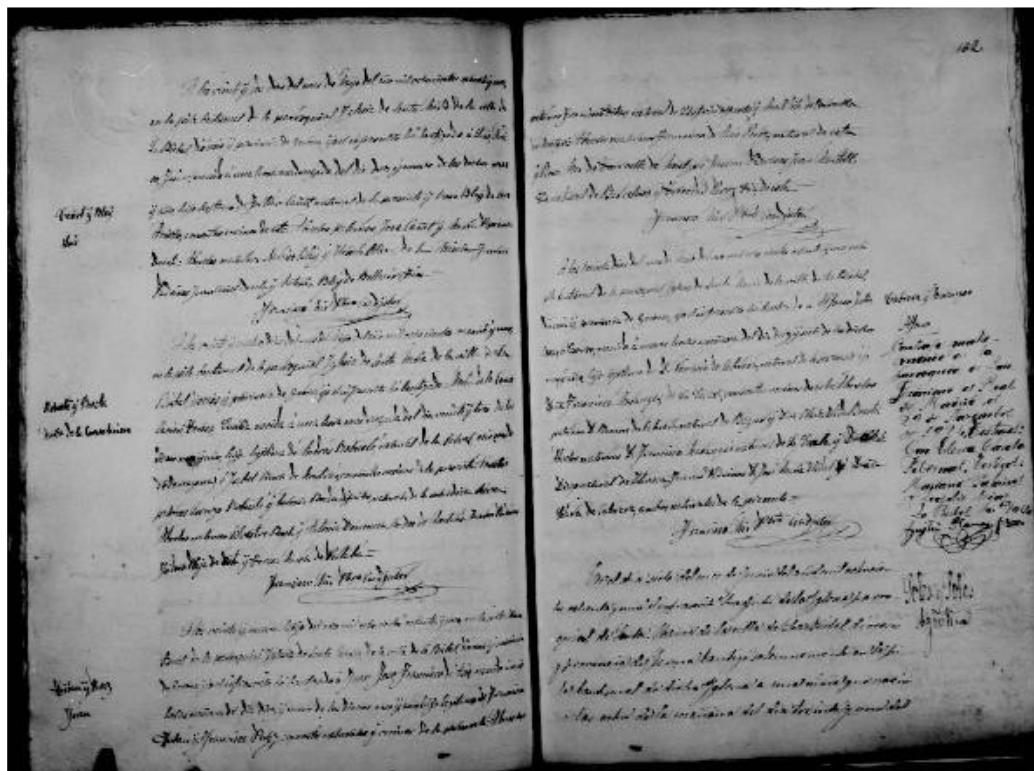
17. Parròquia Santa Maria de la Bisbal. Baptismes 1873-1878, fol. 166v.

Naixement de Francisca de Cabrera Meranges, 13-7-1876

18. Parròquia Santa Maria de la Bisbal. Baptismes 1878-1884, fol. 162r.

Naixement d'Alfonso de Cabrera Meranges, 17-5-1881.

2. Educació de l'època

el *saber* con el *querer*: último extremo de absurdo imaginable.

Remediar este mal no incumbe á la Medicina, ni ménos á esa cosa abortiva que se ha dado en llamar Filosofía médica. ¡Desdichada la ciencia que se jacta de tener su filosofía! El correctivo de las transgresiones científicas ha de venir de la Filosofía fundamental; pero es el caso que el mal radica en esta, por no reinársele entre los filósofos la debida conformidad. Mas como quiera que en el órden de las cosas que atañen al dominio exclusivo de la Razon, es la Filosofía la primera autoridad, solo ella puede ser correctivo en todo ramo del saber, y solo ella puede ser correctivo de sí misma. Hé aqui porque el trabajo que os dedicamos es esencialmente filosófico: tan persuasivos vivimos de que á la Medicina se la ha de reformar sin hablar una palabra de Medicina.

Quizás ni nuestro deseo, ni aun el incentivo que debía ser para nosotros la ocasión de esta solemnidad, hubieran bastado á romper el silencio que vivíamos, y en que nos habíamos propuesto persistir, todavía por algun tiempo; mas en esto, y en vias de inauguración el *Instituto*, llegó á nuestras manos una brillante *Memoria*, escrita por un joven y distinguido profesor, tan allegado á nosotros que fuera indiscreción mentarle; y cuyo tema era: *«De la necesidad lógica de ampliar los estudios anatómicos.»* Este grito de alerta, arrojado tan de cerca de nuestra fionda, nos llamó seriamente la atención: era la tesis de esa Memoria nada menos que un elemento de memoria de la cuestión total, cuya solución teníamos en la mente... de otra parte, acabábase el día de esta solemnidad; era preciso hablar, hablar de algo... y es el caso, Señores, que ya aquel escrito habia prendido el fuego en nuestra organización moral; ya no era tiempo de vacilar; ya era necesario venir á hablar de *Cuestión de Principios*.

Trátase de determinar los Elementos generales de Ciencia, y de fijar su aplicación al Método en Medicina; cuestión árdua, esencialmente filosófica, y que venimos á dilucidar impulsados por un conjunto de circunstancias que ha triunfado de nuestro habitual silencio. Paga, pues, hoy nuestra voluntad tributo á nuestro temple, una vez sola, tras largos años de tenerle á raya. Ignoramos hasta qué punto corresponde en este *Discurso* el resultado al esfuerzo: no nos compete calificarnos. Nuestro fin el producirlo, nuestro será el juzgarle.—Servios, pues, penetrar con nosotros en ese mundo donde las cosas no se miden ni pesan; en ese lugar misterioso, mansion oculta de la Conciencia.

(Se continuará.)

Seccion literaria.

DEFALLECIMIENTO.

¿Dó hubieron aquellas horas de infidelidad alegre?
¿Dó fueron aquellos días de placer y de cantar, en que inocentes jugábamos y alegres nos sonreíamos y leamos, ¡ay! ociosamente cual en el posil la flor?

¿Y aquellos dulces momentos de expansión y complacencia, que en aras de su inocencia nos brindaba la niñez?
¿Ay! que para siempre huýeron dejándonos un vacío,

que han llenado el desvarío, el engaño y la doblez!

Ya no divierten al hombre los pasatiempos del niño, ya no le basta el cariño ni el afecto maternal, ya los inocentes juegos trocé por falsas delicias, de su madre las caricias olvidando, desleal.

De los puros y silves aromas de nuestra infancia, se ha extinguido la fragancia al perder nuestro cantar y tras de un bien orgulloso corre el hombre, fatigado, sin ver ¡ay! que ha marchitado de su inocencia la flor.

.....
.....
.....
.....

Cuando el hombre en su locura ávido de emociones, corre en pés de ilusiones que cifran su desventura;

Cuando lucha sin cesar, con objetos halagüeños y sus seducciones sueños jamás logra realizar;

Cuando perdida la calma de su pobre corazón, vé marchita su niñez y huýe la paz de su alca;

Se apodora de su ser un malastor muy profundo y solo vive en el mundo, solo, con su padecer.

Vé marchitarse los años de su juventud florida, vé su esperanza perdida por horribles desengaños.

Y en el tremendo pesar que dentro su pecho abriga, no encuentra una mano amiga que le venga á consolar.

.....
.....
Si es cierta que la existencia es un bien, ¡porque Dios mío, al darnos libre albedrío, nos negaste tu potencia?

¿Porque en nuestro corazón colocaste la esperanza, si jamás el hombre alcanza ver cumplida su ilusión?

El Aredano.

¡POBRES NIÑOS!

No flores, niño inocente, Porque el lapic de tu lecho, En mil harapos deshecho, No conserve tu calor; No flores, no, si una madre Tienes que, en su seno amigo Ofreciéndote un aljibe, Te acaricie con amor.

Eres mas feliz que el hacérfano Que duerme en cama sustoosa, Sin que sus labios de rosa Corra el beso maternal; Que mientras él se desveja Sin que le adormen un carño, Tú le encuentras, pobre niño, Y hallas alivio á tu mal.

El no, y es un inocente Como tú, ¡y es tan hermoso! Y es como tu candoroso; Los dos vivis una estal, Y los dos morais: tú, pobre, Lloras temblando de frío, Y el otro llora, ¡hijo mío! Sin saberlo, so orfandad.

¡Ah! no flores, mis queridos, Que hay para los dos un cielo, Para los dos un consuelo, En tanto para los dos, Hay una vírgen que vela Por los niños desgraciados, Y deja á los fortunados Para que los vele Dios.

Miguel de los Santos Alcaraz.

Variedades.

CARTAS DE DOS AMIGAS.

¿Qué es la mujer española? Primero un niño; despues un marid.

Querida Luisa: De algunos días á esta parte han asaltado mi mente ideas que mas que pesadumbres pudieran llamarse dolorosas, y me dirijí á tí para borrar de mi corazón las desagradables impresiones que han producido sus efectos.

A veces me pregunto: ¿qué es la mujer? Y si quieres que te diga la verdad, he llegado á convencerme de que para algunos, es una nulidad; para muchos, un objeto de retiro y esperancacion; y para pocos la compañera del hombre.

Antes era preciso que una señorita se presentase en sociedad con modestia y compostura, que supiera coser, reñendar, arreglar la casa, y hasta surtir las medias: pero en nuestros días, ¡qué barbaridad! Es indispensable que cante y se acompañe con el piano un aria italiana, aunque no la entienda; que baile con gracia y maestría, que vista según la última moda de París, y que hable el francés con buen acento. En cuanto al español, como es idioma nacional, claro está que no es extranjero. (Y esto le quita todo el mérito) no imparta que dejemos de hablarle con mas ó menos propiedad, y además ya tenemos obligación de aprenderlo desde la cuna.

En todos los colegios se enseña botánica, pintura, geometría, historia sagrada, historia profana, retórica, astronomía, y despues una multitud de bordados propios, pero inútiles para una señora. Cuando salen de allí, convertidas en novicio Salomon, preguntadas en qué época se verificó la conquista de Granada, en qué parte del mundo reinaba David, cuales fueron los descendientes de este gran Rey y te quedas á oscuras. Y dudo de si harían un triángulo, de si conocen las propiedades de la adornidera, y si salen de cuentas silabas se compone una carteta. Sobre todo no las hegas cortar una camisita, ni armar una cofia, porque son cosas que no entran en el programa. Esta es la clase de educacion que nos dan, pero ¿qué quieres? Como los hombres se empeñan en creer que la cabeza de la mujer es de vidrio, temen que si traspasare la superficie de las ciencias, se llenaria tanto, que no pudiendo resistir la fuerza de la sabiduría, estallaría con estrépito.

A una no le es permitido ocuparse mas que del tiempo, de modas ó de las noticias que alguno impertinente gaceticillero, ó mejor alguna murmuradora gaceticillera nos suministra.

Es verdad que en las últimas elecciones algunas señoras, dejando la aguja, se metieron á corredoras para buscar votos: accion que hizo desterrillar de risa á muchos y escandalizar á otros, porque ya sabes que en los anales del sexo feo se cuenta como cosa altamente ridicula y criminal el que andea mezcladas en negocios públicos las infelices hijas de Eva, porque fulmina sobre ellas la terrible acusacion de estar sujetas á las variaciones de la admiración, y por pertenecer á esa parte de la humanidad de la que nadie quiere ser el retrato, por mas que llamen bello al original.

Lo que es yo, me encugi de hombros, primero, por no reconocer en el guía de mis pasos el amor patrio, sino el demonio de los celos y el de la envidia; y segundo porque, según mi pobre parecer, los diputados de nuestros días no son mas que unos agentes de negocios, y como no tenga ninguno que despachar en Madrid, me es igual que salga el uno ó que salga el otro.

¡Ah! se me olvidaba hablarte de modas y caballamente cuando es el artículo mas interesante para la mujer! Dichosos aquellos tiempos en los que se hacian algunos vestidos para la boda y estos servian para días de comida, bailes, y hasta si me apuras, para las reuniones ó soireas que hoy han dado en llamar de *grand tenue*, eso, sin perjuicio de que quedasen en las casas como un recuerdo de su dueña.

Ahora viene un figurín cada semana, y como en la variedad está el gusto, no puede haber dos de iguales, por cuya razon, las señoras de gran mundo, las que se llaman elegantes, si asisten á ciento cincuenta reuniones al año, necesitan

ciento cincuenta trajes diferentes. Y despues ya sabes que debajo las lánimas de los diarios de modas, en todos se lee: «Traje para soiré, traje para visitas, traje para el campo, etc., etc.» lo que indica que un mismo vestido no sirve para todas las diversiones. Tu que estás en la corte suena cuantos necesitará una de estas aristocráticas damas aficionadas á lucir sus gracias, y figurate cuanto bendecirán sus pobres maridos la jaqueca y los ataques de nervios que las retienen en casa.

Cuando una mujer de mediana posición se ocupa en los arreglos de modas está alegre, triste, impaciente, ó rie mas de lo acostumbrado. ¡Oh! ¡si mi modista lo tendrá acordado! se pregunta á cada momento; y la cuenta de tantas varas de cinta... tantas de blonda... el prendido... componer el aderezo... ¡Dios mío! ¿Qué van á decir mi marido ó mis papás al ver la exorbitante cantidad que he gastado! ¿Pero qué diantre! si soy de las mas económicas. Durante este año apenas les he pedido nada, y en esta fiesta estoy cierta que ellos mismos gozaran, al ver que triunfo de Carmelo, de Lola, de Elisa, la que está tan orgullosa con su marquésito, y apostaría cualquier cosa á que el pedanteulo va á dejarla para vestir santos siempre que halle una muchacha (aunque sea una diosa egipcia) con treinta ó cuarenta mil duros. Y de Mercedes, la que se halla tan embelada con los amores de su coronel, y por último de mi anatómica Paulina, que con mas filosofía que Cicero y mas poesía que Virgilio, no admira en el mundo mas que un paisaje magnífico; en los ratos, el fuego que inflama la mente de los poetas. Los elegantes jóvenes que animan nuestras tertulias la parecen un regimiento de imbeciles, ó una manada de loros, y las costumbres del siglo de las luces, las ofrecen materia para hacer unas lamentaciones, mas largas que las de Jeremias.

En esto llega una amiga que esclama con acento precipitado, como persona que no la ocupa mas que un solo pensamiento:—«Sin duda asistirás al baile de la marquesa?—Si, querida, contesta la interpelada con acento que espresa temor y satisfacción.—«Pues bien, ya verás el vestido que estrenará la baronesa y te aseguro que es riquísimo: pero si quieres que te diga la verdad todavía me gusta mas el de Emilia. Este último consistia en una falda de crepé, con azul que termina con un bollaño del mismo color y que por disposicion cubre por detrás, parte de un ancho volante de encaje blanco. Corpiño cortos que estará seductora con el aderezo de perlas y adornada con su futuro; me parece que acaba de regularle. Esta si que es el reverso de la medalla de su hermana que con los adornos encarnados, su cántis blanco como la nieve, y sus cabellos negros, parece una estatua griega; y aquí le pondría el vestido de una, el tocado de otra, los brillantes de esta y las esmeraldas de aquella.

El resultado de la conversacion, que ya habrás adivinado, es que Elena, que como todas las mujeres tiene su parte de vanidad, queda mas abaluida por la derrota de su triunfo, que Napoleón por la de la batalla de Waterloo.

Se que se llamarás loca porque voy publicando los defectos de nuestro sexo, pero tambien conozo que me harás justicia al saber, que no culpo á la mujer por alimentar en su pecho la llama del orgullo y del amor propio, sino al hombre que la atiza con la adulacion y la lisonja.

Con lo que llevo dicho ó andas por el mundo convertida en verdadera facha, ó gastas lo que tienes y lo que no tienes en componer tu persona. Y lo que es peor si vistes medianamente te colocan en el terreno de la ridiculez con estas ó parecidas frases:—«Mira, allí viene la señorita igualdad: esta tan sosa que no sabe arreglarse nada; por eso siempre lleva lo mismo.»—Quizá no tienen para gastar, dice uno con malicioso disimulo; y si vice-versa estás en buena posición, añade el otro con desprecio:—«Está tan orgullosa con sus riquezas que le parece ya no necesita mas atractivos para conquistar á todo el mundo. Si te pones elegante, te echan encima los epitetos de vanidosa, coqueta y otros por el estilo, que no te los quitan

4. Mort d'Antoni de Cabrera

6

EL BISBALENC

BISBALENC:

Quan aneu a Barcelona, aneu a la

FONDA SIMON

ESPARTERIA, 6 (Born Vell) on trobareu una cuina selecta i espaioses habitacions.

SERVEI A LA CARTA

PREUS MODERATS.

ESCACS

Continua amb interès el torneig de classificació que ve desenrotllant-se en el Cafè de les Delícies.

Aquesta setmana, hi ha hagut, però, poca activitat; per aquest motiu la classificació no ha sofert canvis importants.

Es de remarcar la desfeta d'en Pascual, jugant amb en Ribas.

La classificació actual és la següent després la 7.ª ronda.

Sagrera . . .	5 punts	5 part. jugad.
Pascual . . .	4 1/2	6 » »
Ribas . . .	4	5 » »
Saló II. . .	3	5 » »
Burgas . . .	3	6 » »
Puigdemont. 3	6	» »
Saló I . . .	2	4 » »
Pujol. . . .	1 1/2	4 » »
Sors	1	2 » »
Simón. . . .	1	2 » »
Pibernat . . .	1	3 » »
Esquerra. . .	1	6 » »
Delforn . . .	1	6 » »

NOVES

FUNCIÓ BENÈFICA.—Dimecres de la propera setmana, festivitat de la Mare de Déu de Març, a les 10 de la nit tindrà lloc al Cine Mundial (Cinàs) una extraordinària funció benèfica, fruit d'un conveni entre aquella empresa i la Junta de Protecció a l'Infància i Repressió de la Mendicitat en benefici d'aquesta mai prou lloada Institució.

Es projectarà una pel·lícula *extra* i es compta amb el valuós i desinteressat concurs de «La Principal» i potser d'altres elements artístics.

Sabem que el filantropic artífex bisbalenc resident a Girona, Adolf Fargnoli, ha fet ofrena d'un «plafonet» per si es té a bé rifar-lo en la

Vetllada.

Amb oportunitat es repartiran programes amb profusió.

Conve recalcar, per a desfer mal entesos, que el primordial fi d'aquesta funció és procurar recaptar el major nombre de cabals possible a profit dels «Menjadors i Alberc Nocturn per a Pobres».

! SOU HERNIAT...!

¿Ho haveu ja provat tot?...

Recordau-vos que per voluminosa i antiga que sigui l'hèrnia, per pesat que sigui el vostre treball, per mitjà de l'**Aparell herniari ORRI** serà sempre resolta la vostra trencadura degut al seu dispositiu especial i construcció científica

M. ORRI

Practicant, Ortopèdic especialitzat en el tractament mèdic de les hèrnies.
Practicant de l'Hospital Provincial
Carme, 44 - Telèfon 149 - GIRONA

FUNERALS.—Dilluns, dimarts i dimecres d'aquesta setmana tinguéren lloc a l'església parroquial funerals per les ànimes de Maria Agustí, Pere Puignau i Pietat Poch, respectivament, els quals es vegeren molt concorreguts.

En aquesta avinentesa, renovem a llurs famílies el nostre sincer afecte i condolença.

NECROLÒGICA.—Dimarts morí a Barcelona n'Anfós Cabrera.

Reposi en pau l'antic i volgut amic i rebí sa família el pèsam més sentit d'*El Bisbalenc*.

—Si la dona trobés el sistema de fer la sopa gustosa, encara fora l'hora que no sabria el que són els disgustos matrimonials.

—Si d'això depen, jo et diré la solució: Gastant el **PURÉ DE PA MAXIMS** elaborat per el **Forn Verdagué** ja ho tindràs tot arreglat Creusme!

Es ven en tots els Establiments de comestibles

PLUJA.—La pluja, tan desitjada, ha caigut abundantment. El diumenge, especialment no parà de ploure en tot el dia. El Daró trencà, causant el consegüent ensurt i quedant interromput el trànsit durant un parell d'hores.

De no haver minvat la pluja a l'entrar la nit, segurament hauriem hagut de lamentar sensibles perjudicis i pot-ser desgràcies.

Ara les terres assedegades estan sadollades de l'aigua benfactors portant l'alegria als agricultors i gent del camp.

Xocolates REGINA

Marca de Qualitat

demanen-la a tots els establiments.

RELIGIUSES.—El passat dimarts començà en la parròquia, la devoció

Trencats: Es possible que en ple segle XX volgueu sofrir les molèsties dels aparells herniaris podent ésser substituïts pel nou tractament

HERNIA CURA

el qual permet tota mena de treballs sense cap perill, perquè reuneix tots els avenços científics?

Demostracions gratis a l'**Institut d'Ortopèdia de F. TORRELLAS**

Practicant cirurgià especialitzat en el tractament ortopèdic de les hèrnies
Ciutadans, 4, GIRONA (al costat del colmado Juncosa)

Especialitat en **FÀIXES MÈDIQUES** contra l'obessitat i Plossis de l'estómac, fetge i budells.

5. Mort de Francisca de Meranges

cele "jovental", el monòleg "En Nofre Llons" i l'extrem de l'hermosa comèdia en dos actes "Flors i Violes".

El partit d'entrenament celebrat el diumenge prop-passat entre la teams primer i segon, en el camp d'aquesta entitat, fou, ens donat pena el dir-ho, una verdadera desorganització.

En primer lloc, perquè molts jugadors no van arribar-hi al camp, cosa que s'ha repetit amb massa freqüència i sobre la qual s'haurien de prendre mesures més rigoroses que les que regelen. En segon lloc, perquè el "referee" quin càrrec estava encomanat a n'en Caseras, no hia agafat rigorosament que caracteritzat a n'en Riús per lo que seb imposar-se al atreviment dels jugadors inobedients, d'unes en Caseras abandonats son càrrec en plé partit. I com s'atix no fos prou, el moço de camp reticó la pilota alguns minuts abans de fi mit el match.

Segons referències, el moço de camp va volguer complir establint les ordres que l'hi va donar la Junta de Sport.

Moviment de la setmana

MATRIMONI

Francisc Joan Geroni amb Lluïsa Durango Añeto.

DEFUNCIONS

Josep Prats Fina, de 61 anys; Dolores Niell Frigola, de 5 mesos; Mussen Prudent Bonare Qnós, de 45 anys; Joan Gilbert Bassach, de 2 anys i Maria Fàbrega Hach, de 27 anys.

Motadero Públic

Relació del autorn i classe de caps de bestiar sacrificats en dit establiment durant el mes de l'ebre.

Xais i cabrits	548
Madrells	26
Tocinats	140
Total caps	714

Palafragall, 28 l'ebre de 1914.
El Veterinari Inspeccionat,
J. FINA SUÑADA.

INFORMACIO

COMARCAL

De Palamós

Durant alguns dies els carrers de nostra vila s'han vist molt poc animats per l'acostumal tràfic car s'ha presentat una tramontana freda, que ha bufat amb furia, obligant als viants, a retirar-se.

Al-hora que omplenent aquestes quartilles, tornem a gaudir d'una temperatura deliciosa.

Operacions realitzades a la Caixa d'Estalvis durant la passada setmana: Ingressos, Ptes. 381 de 25 l'impone; —Retegres, Ptes. 285 de 10 l'interessats. —Llibretes noves 3.

El passat dissapte fuguem en la visita del distingit home públic, l'ex-president del Congrés senyor Villanueva.

L' cademé diumenge a les 11 del matí, se tuocaren sardanes en son honor al

Passaig del Poble, assistint-hi nombrosa concurrencia. Amonitzà l'orquestra «Els Palanquins».

Com ja anunciavem en l'anterior edició, el passat diumenge a la nit tingué lloc al saló-café del casino «El Puerto» el concert a càrrec del notable violonista Alfred Szjuts acompanyat al piano per l'interès mestre de música senyor Dautès.

La gran sala estava curulla, abundant i de bell sexe. En mig d'un silenci relligiós, començà el concertista qui logrà detatir al auditori amb un programa de selectes peces justament interpretades, i que a continuació transcribim: «Ballaic et Polonaise» de H. Vieux Temps (acompanyat d'orquestra i piano); «L'Exil», de Sarró; «Ave-Maria», de Gounod; «Serenada» de Druha i «Czardas», de Monti.

L'èxit assolit per el jove artista, ha sigut grandíssim: al final de cada número el públic esclatà amb entusiasmes ovacions pertingent-se al final l'arga estona.

Felicitom al company, desitjant-li molts progrés, en sa carrera artística, car seguint per aquesta camí no dubtem veure en l'avenir, ocupar un lloc ben envejat dintre l'art sublim de la música.

Avui a la nit se celebrará per primera vegada al Centre R. Federal, un gran ball de «Mi-careme» organitzat per uns quants joves de la mateixa societat. Sobsequiarán amb regals a les donzelles i joves que hi assisteixin.

En aquest ball de disfresses, no hi mancarán les populars «corrandes» i «pouturris» que ja nos creiem sentint-zinc el Carnaval del day vinent.

Abans de començar una gran cavalcada alegórica recorrida per les principals vies de la població, acompanyada d'un airdé pas-doble que executarà l'orquestra.

El Centre Económic celebrará ball de societat i concert.

Ha vistat nostre post el canyoner de guerra «Masqués de la Victoria».

Per assumptes comercials a marxa a Suïssa per una temporada el president del «Palamós F. C.» nostre amic en Trifón Xipona.

De La Bisbal

Preguem a nostre digníssim primera autoritat local se serveixi fer complir per medi dels seus agents les Ordenances Municipals; ens referim al deixar espuitar les atombres i altres objectes per a l'ús a hores inoportunes del dia. Doncs divendres de la passada setmana en el mercat dels pal·lés una minyona els va estar obsequiant d'una espesa pols que va durar llargs moments. També algunes veïnes de la plaça de la Constitució, tenen la mala costia que mentre se celebra el mercat del matí, fer sortir varis tiensols i cobre-llits acompanyats dels corresponents espolsos.

Esperem que nostre Batlle els donará algun escament; aixís posseir ens deixará amb tranquil·litat alguns temps.

El divendres de la setmana passada, deixá d'existir a l'edat de 44 anys nostre particular amb el practicant de farmacia «Artur Vila».

L'enterró ostentó una verdadera manifestació de dol; puig foren molts els

ciutadans de diferents sexes i classes socials, que l'acompanyaren a rendir-li l'últim tribut.

Mort també el difunt d'aquesta setmana Donya Francisca «Maranges» Vela de Cabrera (D. E. P.)

Robin desús aquestes columnes les seves atribuïdes famílies l'expressió mes fonda de nostre mes sentit condol.

CINE MUNDIAL — El passat diumenge i diumenge debutà en aquest espais local de Varietés, la simpática cançonista a transfiguració Na Conxa Ibañez. Dita artista, contractada a correputa per l'empresa d'aquest cine — tot i tenir una veu molt agradable — no va pas satisfer de bon tros a la nombrosa concurrencia que omplé la sala.

Lo que era digne de tota admiració fou l'hermosíssim decorat que la portava aquesta artista.

Menos mal; una cosa va per a l'altre ¿No es veritat Sr. Empressari?...

El divendres de la setmana passada i els difunts d'aquesta, les esposes de nostres bons amics en Jaume Raldú i en Rostou Vigo, respectivament varen donar existencia amb tota felicitat a una robusta i xanosa neva.

Donem a nostres simpáticos amics, nostre mes cordal enhorabona.

OLIMPIA, CINE I VARIETES...

Aquesta cosa que s'ha encarrugada de donar-nos a conixer les cines, marce

«Patric Frères», s'hi volen fer un prec, esperant ens complaurá. Demanant-los que les fites avui vistes que ens portin del simpático «Miro» del popular «Santísimo», del fragie detellor «Nik Winter» i d'altres que can aquest son tant coneguts de nostre públic, el que te gran interés en tornar-los a veure.

Morono fou l'artista que nos donarà a conixer en aquest Saló de Varietés el passat diumenge.

Morono, es un artista prodigiós e inimitable; Morono, com a vañitric no te rival; es un excelent músic i un refinadíssim malabarista. Valgué-li cada nombre dels seus originalíssims treballs forts i entusiasmes aplausos.

Per molí diumenge está anunciada la mes simpática de les completistes «La Oyoita» l'esperada, la veurém, l'aplaudirém i en parlarém.

En l'aplogada que celebra el dia 4 d'aquest mes la Junta Directiva de la Associació Regionalista L' Paes Empordés, acordá per a unanimitat contractar de nou la tan llorajada cobla-orquestra «La Principals» d'aquesta ciutat, per aconclir els festeigs que durará l'any

celebré aquesta entitat i els de la «Secció de Ball».

El dimecres d'aquesta setmana reunits en el Saló de Sessions del Ajuntament tots els representants de les Societats d'aquesta ciutat convocats per a la Comissió organitzadora del Festival Benefic que te en projecte.

S'acorda celebrar mes quants actes d'aquel caracter, dedicant el primer per a els treballadors tapers i d'altres industries d'aquesta localitat que amb molts de les actuals circumstancies se troven sense treball o he no podent fer els jornals necessaris per poguer satisfer les seves necessitats.

També per mes endavant hi ha en projecte celebrar els dies Orles Belgues His Felicitom.

CARNE LÍQUIDA

del Dr. Valdés García, de Montevideo.

ALIMENTO • TÓNICO • RECONSTITUYENTE

SUBSTITUYE CON VENTAJA A SUS SIMILARES

ADVERTENCIA: Este producto se recibe sin interrupción del Uruguay, y a pesar de las circunstancias anormales que se atraviesan, no ha alterado su precio.

Bicicletas marca GUITART y B. S. Æ.

Motocicletas y Side-Cars

PIEZAS DE RECAMBIO de todas clases.

Neumáticos, Frenos, Faroles, Boinas, etc. etc.

Gran taller de reparación

ESMALTES Y NIQUELADOS

Talleros y Despacho:

Paseo Industria, 32
Teléfono 3778 • Calle Comercial, 3 **BARCELONA**

CARNE LÍQUIDA

del Dr. Valdés García de Montevideo

ES EL MEJOR

ALIMENTO TÓNICO-RECONSTITUYENTE

para ANEMIA, TISIS, CONVALESCENCIAS etc.

CARNE LÍQUIDA

del Dr. Valdés García de Montevideo

ES EL MEJOR

ALIMENTO TÓNICO-RECONSTITUYENTE

para ANEMIA, TISIS, CONVALESCENCIAS etc.

Impremtas d'en P. Ribas. — Palafragall
Teléfono, 362

7. Mort de Ramon de Cabrera

8

EL PROGRAMA

seus l'objecte d'ús utilitzar als locals i derrotar-los convenientment.

Els de l'Unió hisbalenca estigueren a l'altura d'un equip de primera categoria i ho feu la excel·lència tenien d'avant i al *premier*, etc. realment, car la primera part acabaren un gol, el qual havia d'ésser un «penalty» en contra seva. A's quinze minuts en acabaren un altre, essent els jugadors en «off-side»; els dos gols marcats en favor de la fiscalia foren il·legals. (Els mateixos companys d'aquest equip ho haurien vingueren aixís.) L'únic que *destaca* (D'eta *Pèlisme* senyor Julià de Sant Feliu de Guíxols; els comentaris que's feran d'ell no tenien res de feliçs).

Durant la segona part, els jugadors hisbalencs dominaren per complet; no poguent marcar cap gol per les jugades il·legals dels escalesos que tiraven a *haut* las pilones de l'obrador de guanyar l'equip.

Dels jugadors locals els que més sobresortiren foren en Viñes, que arribava de mitjà centre, En Rumbaut, defensor centre, En Company extrem esquerre. Els d'altres, Pasqual, Gratacós, Lloca, Parol, Gimenez, Sagera, Casanajar i Ricart, jugaren admirablement.

Al acabar-se la lliga del resultat de l'encontre, el capità senyor Romaguera feu un discurs a la seva proclama dels procediments aplicats durant la lluita per l'equip de l'Escala.

S'ens assegurà que altres *torres* de la província demostraran la desqualificació de l'equip de l'Escala per la seva manera de jugar.

Per a diumenge està anunciat un partit entre'l Banyoles F. C. i l'U. de Bisbalenca F. C.

Per al dilluns el Torroella F. C. i el segon equip hisbalenc.

Per al dimarts, el Guixolenc F. C. (reserva) amb el primer equip de la U. S. Bisbalenca F. C.

APUNT. Amb matí de naci-

OCASIÓ

DE L'ANTIGUA FERRERIA BALLADA ES VEN:

2 Manxes · 2 Ancluses · 2 Cargols

UNA MAQUINA DE FORADAR

Malls, martells, llimes, fileres, etc. i demés ferramentes propies de l'ofici en estat completament nou.

Són en un gran nombre aquestes ferramentes, que sobren per a dos establiments d'aquesta classe.

També s'hi compten tots els útils necessaris per a ferlar.

Es vendrà tot englobat o per parts.

Tracte directa amb D.ª Pietat Aymerich Carrer del Dr. Robert Ferrer's.

LA BISBAL

brar-se la festa en l'ornament de l'Esperança. Foren en gran nombre els hisbalencs que hi feren esp, com també de les demés poblacions de la rodalia, resultant un aplec tal concorregut com poques vegades s'havia vist.

La part musical a càrrec de la Principal d'aquesta ciutat.

OBITUARI. -Ha mor, en aquesta ciutat En Ramon de Cabrera; distingit compatriota nostre.

Havia sigut el senyor de Cabrera, un artista de cor, de temperament aventurer en recerca de emocions de «trouper du Monde».

Amb matí d'aquesta sensible pèrdua adresem a la seva respectable i distingida família l'esporadic del nostre condol.

PALAFRUGELL

ELS «PO MELS» DE JUVENTUT. -Dimecres de la setmana passada, dia de Santa Llúcia, s'aplegaren en la nostra ermita de Sant Sebastià els «Pomells de joventut» d'aquesta vila i de Segur.

La festa, segons se'ns comunicà, fou de les que fugiren bé.

Ofici solenn; vellada i cerà, sardanes i aplet. (Es veu que's nos-

tres «pomellistes» han après la lírica dels «lligeros» amb això de's aplecs).

Les noies anaven tocades amb la «caputxeta blanca», tant recomanada pel fundador d'aquestes institucions, Mossèn Josep Maria Folch i Torres, i els joves amb la barbeta vermella.

Després dels *plafons* actes i de retorn a Palafrugell tingué lloc un ball de tarda en el «Centre Fraternal» a quin acte (gens *plafons*) hi vengeren dansar a algunes «pomellistes» amb més pèlles que's s'haguessin ficat de cap dintre una sera de formosa.

Res que la joventut palafrugellenca celebrà el Carnaval abans de temps, per què, francament, la devotada de Sant Sebastià semblava una cavalcada de Carnestrotes.

LIS FESTES DE NADAL. Per aquest Nadal el «Centre Fraternal» ha contractat per amenitzar la festa a l'Il·lustrada Orquestra «La Solvadora» de Cassà de la Selva.

ESPORTIVES. -Dimecres tingué lloc l'encontre Palafrugell-Banyoles en el camp d'aquest darrer. Si un partit de la primera volta del campionat provincial de futbol.

El cert és que sigues amb interès, acalà amb l'empat a 1 gol.

La Crónica

bres, recordada de 419 personas, cantidad que será repartida entre los necesitados...

LOS BAILES

Estuvieron muy animados, ejecutando con acierto los programas de esta y la de La Escala. Presentáronse varias compañías...

COMPARSAS NOTABLES

Por la propiedad de los trajes y el buen efecto que causaron en el baile de «La Alianza», merecen especial mención de una comparsa de vestes que el domingo...

Las acompañaban otros tantos grupos que la protección de verdad y que se honra a la misma debemos decir, eran dignos acompañantes...

En el «Centro de Católicos» la sección de aficionados «do» los fundados, poniendo como objetivo en escena varias obras de su repertorio...

Hubo la última signata reunión particular, entre las que han completado en el día hoy se verificó en casa del Sr. Reig y Bony...

El miércoles de cenizas, a pesar de que el día no era muy apropiado, llenáronse las plazas...

Hoy llegó a esta, al objeto de pasar unos días al lado de su familia los señores D. José Díaz y D. Clavita Pizar, hija esta última del notable artista paisano...

Ha fallecido en Barcelona el señor padre político de nuestro buen amigo, el digno administrador de Correos, D. Lorenzo March...

El jefe de comandancia de la Guardia Civil de la provincia, don Manuel Giménez, aprobó los breves momentos que las intenciones de su cargo le deparan...

en todas frecuentes muestras de consideración y puntuosidad en evidencias las súplicas que por su afable trato se captan en el preciso tiempo que estuvo en esta...

El martes por la mañana revisó detenidamente la casa número de la Guardia civil, reconociendo la escasez de fuerza que aquí tenemos...

En el tren de la tarde partió para Gerona, siendo despedido por las autoridades y amigos...

En la noche del domingo, de claror en un barco de la casa de D. Gerardo Bouís, un incendio, que se sofocó al poco rato...

Ha fallecido en esta el propietario D. Pedro Avellá, a cuya familia, damos nuestra más sentida pésame.

La comisión «Música y Cantos» de Barcelona, avisa a sus numerosos adheridos, la próxima visita...

El Sr. Juvé de Balsa, redactor y corresponsal de «Focos de Luchas» periódico hispano francés, nos ha remitido la circular que el Sr. Maduñal, Secretario del «Comité de Iniciativa» de las Diputaciones en los Congresos de Medicina...

Los días de Carnaval verificaron en la Parroquia las tradicionales funciones. Hanse empezado también las sermoneas de cuarentena...

La señora esposa de nuestro amigo D. Tomas Gatías ha dado a luz con toda felicidad a una hermosa niña.

Hemos establecido el cambio con la notable revista de París «L'Européen», el Intencionado «El Censur» de Madrid y la útil publicación «Prácticas» de La Coruña.

Hemos recibido una circular del «Centro Excursionista de Cataluña» proponiendo la for-

mación de nuevos municipales, que no publicamos por su mucha extensión, pero cuya idea aplaudimos y de ella nos ocuparemos en el número próximo.

OS DEL DIA

asegurados, para enhorras, se venden en el cortijo, junto a la y pedicela d'la Barrera.

La Junta Municipal para el corriente año, ha quedado constituida en la siguiente forma: Sesión primera.—Julian Vidal Testal; Miguel Bruguera Bofill.

Segunda.—Vicente Bacile Ventura; José Masdovall Góngol; José Olib Miró.—Tercera.—Martin Casanovas; Juan Bofill Rocas.—Cuarta.—Tomas Ferrer Simón; Francisco Esteve Tauler.—Quinta.—Jose Rebutent Solá; Pedro Ferrer Págis; Baldomero Surroca Nicoya.—Sexta.—José Junquera Sarda; Juan Fargas Cruañas.

Leemos en «El Ampurdanés» de Figueras:

En la primera sesión que tuvo el «Comité» de la Comisión de Fuegos, celebrada para preparar los festejos que se celebrarán en esta ciudad en las próximas fiestas de Sta. Cruz, se trató la idea de celebrar una exposición agrícola e industrial anexa a un gran baile...

No dudamos que tanto la Junta Municipal como el Sr. Juvé de Balsa, expresado como las personas que con tanto celo trabajan en la preparación pasada y a quienes se debió el gran éxito que obtuvo, este año no repetirán con el mismo entusiasmo...

El sábado de Carnaval la oportuna intervención del Alcalde Sr. Morató evitó que unos sujetos que estaban peleándose en la Plaza Nueva, se obsesquen con algún narrazgo pues según parece, los individuos en cuestión sacaron a relucir las «herramientas» y luego podrá hablarse de la proverbial morigeración de esta villa.

ESPECTÁCULOS

Hay de estar en el teatro «Centro Francés» con las actuaciones zarzuela «El Cebo primero», «El Barquillero» y «Dobletes» la compañía dirigida por Sr. D. Ramón Santiago y D. Pedro Bruguera...

El señor Sr. D. Pedro Ferrer y Capdevila, padre de nuestro querido compañero Sr. Ferrer y Quintana consiguió una verdice-

ra, en una noche, «El Cebo primero», «Dobletes» y «La Zarzuela».

Angurranos un éxito a dicha compañía, en la que repetición no podemos publicar por falta material de espacio, pero que con garantía de asidero en la próxima campaña...

El «Centro Obrero», para mañana domingo su primera representación, una comedia original dramática de colaboración en la que figuran los aplaudidos artistas don Carlos Boixedas y la Srta. Juana Nagas Pontán, en escena el drama de Paderfido «Los Dos Madres» y el juguete de Marsal «Los Carridos».

INFORMACIÓN DE LA CRONICA DE NUESTROS CORRESPONSALIS

S. Feliu de Guixols Ha transcurrido el Carnaval con la animación acostumbrada y siguiendo el programa de todos los años.

El «Orfeó Llewant» celebró el día del actual una velada en el salón Vidal, corriendo su ejecución a cargo del aplaudido «Clavillorido» el que interpretó obras de Granados, Gounod, Marqués, Paig, Terroges, Gullies y Puciani, cosechando muchos y merecidos aplausos.

Ha sido admitida la dimisión que de su cargo presentó el Ayuntamiento el administrador de censos D. Rafael Portas.

Ha fallecido la profesora, que fue de la escuela elemental de niñas, D. Francisca Alemany, D. E. P.

En relación las sesiones del Ayuntamiento se verificaron de 8 a 10 de la noche.

A Llagre le extraña la definición que damos de llamado «antiquísimo» en este país. La comulgamos perfectamente y agradecerle la honra que quiere dispensarnos, mandando nuestros humildes letras al ilustre Dr. Alcover, le ofrecemos explicarle durante el próximo período electoral, el significado de esto y de algunas, que sin duda ignora.

Palamós Ha fallecido la virtuosa señora D. María de las Nieves Garrell, joven esposa de nuestro particular amigo D. José Vilà y Mata.

Rogando a Dios por el alma de la finada, damos a su respetable familia el pésame más sentido.

El señor Sr. D. Pedro Ferrer y Capdevila, padre de nuestro querido compañero Sr. Ferrer y Quintana consiguió una verdice-

ra manifestación de duelo, en la que tomó parte nutrida representación de todas las clases sociales.

Reiteramos al Sr. Ferrer la expresión de la parte que en su pecho tomamos.

Para el domingo por la tarde se anunció el debut de una compañía de zarzuela de género chico, que actuará en el «Teatro Cervantes».

La Bisbal

En la actual temporada de Cuarezo situada en el «Teatro Bisbalense» una numerosa compañía catalana y castellana dirigida por don Juan Lavi, representante dramático de esta compañía...

Para el domingo, está anunciado por la tarde, el drama «Cator y Polca», y por la noche, el drama «Klossen Janer» y el juguete «La gran rifa».

Amenizara los intermedios la orquesta «La Principal». Los desamós mucho éxito.

Por exceso de original nos vemos privados de publicar una interesante revista que del «Carnava», un escrito nuestro apreciable revista, la que insertaremos en el número próximo.

Focos de Sociedad

Las fiestas de barrio, tuvieron su brillante final con a celebrada sábado en la Plaza Nueva, con asistencia de diez mil personas...

Transcurrió el tiempo magníficamente llenado los honores con su proverbial distinción y amabilidad a Sr. de Bona y sus simpáticas hijas...

Anuncios oficiales

El Agente Consular de Franco a Ginebra suirant las instrucciones del Consul General de Franco a Sarcelone a Monsieur l'epel, digne faire tous particuliers l'attention de ses correspondants sur la «Real Orden»...

En el momento que el Gobierno de España se ha hecho responsable de la conservación de las prescripciones expuestas en las Instrucciones suscritas por la Jeli.

Necestandose un nuevo local para establecer las oficinas y demás dependencias de la Aduana de esta villa, se invita a los señores de edificios para que presenten sus proposiciones, las cuales serán admitidas hasta el día 15 de Marzo...

9. L'avenç del Empordà. Soirée.

L'AVENÇ DEL EMPORDÀ

3

ge, ab la velocitat que portava al girar la cantonada del carrer de Pi y Margall, va despedir de l'interior una nena de pocs anys qu'anava asseguda, la qual va anar a parar damunt del pis de la carretera y, en aparència ab part de la tartana sobre el cos.

Per sort l'esmentada nena fou treta instantàniament, per en Cinto Carbo-nell y el jove Joaquim Figueres, de sota el vehícol sense haver sofert mes que lleugeres erosions y l'espant con-segient.

¡MASSA POCH!— Habem sentit a molts fumadors que s'queixen de la mala qualitat dels cigarros de mitj ral que segons ells, en l'actual treta, resultan detestables; *¡Massa poch!*

L'ASSESSINAT DE CASTELL D'ARO.—El sumari es secret y, per lo tant no podem garantir als nostres lleïgadors els graus de veracitat d'aquesta nova, pro el cert es que 's diu que per una coincidència (una carta esqueixada entre els papers de la víctima, que's varen trobar fets bocins prop del lloch del crim) s' han descobert els autors del homicidi d'en Joan Provnsal y Vilaret, quals autors sembla foren un tal Montaner y Codina de 19 anys y uns companys seus de la mateixa edat aproximadament, avuy convinguts y confessos de l'esgarriós delict.

Se contan detalls qu' espererán y que—pe'l baix nivell moral y cinisme que revelan en els joves autors del crim—donan una trista idea de l'estat d'educació dels sentiments que's proporciona a una part del jovent.

No sabem les preferencies literaries dels joventets autors de l'esgarriós assassinat y robo d'en Provnsal pró, per la malalt dels instins y certs detalls en la comissió del delict, pressentim ab pena que els llibres de text dels assessins haurán sigut *La Semana Ilustrada, Los Suscesos* o altre de les publicacions per l'estil qual venda es tolera, mentre se fa objecte de tota mena de persecucions als periodistes de *Metralla* y de *El Poble Catalá*.

EL MERCAT.—El darrer mercat resultá fluixet ab tot y l'explendidesa del dia, degut a que divendres era dia de fira a Peratlallada y a que el diumenge varen comensar les fires de Santa Creu a Figueres.

APLECH.—El dilluns y dimars vidents, la vehina població de Cruïlles celebrarà la festa de Sant Pons, un dels aplechs més bonichs y concorreguts de l'encontrada empordanesa.

DE SEVILLA.—Per carta qu'ha rebut un amic nostre ens enterem de que, en la festa que en honor dels representants de les regions va tenir lloch en el teatre Eslava de Sevilla hi mancava, entre els demés, l'escut de les quatre barres; que els músichs de «La Principal» d'aquesta ciutat al notar l'omisó varen ferla present a un membre de la Comissió organitzadora a la qual indicaren la decisió de retirar-se de la festa si entre els escuts de les regions no s'hi colocabá el de nostra ayumada Patria: que a conseqüència d'aquestes indicacions els encarregats

de l'ornamentació del teatre Eslava varen apressarse a col·locar l'escut de Catalunya en lloch preferent de l'escenari: y que, enterat el públich de la justa pretensió de nostres músichs, quant fou presentat l'escut catalá per fer'hi lloch, esclatá en aplaudiments sorollosos y visques a Catalunya y en elogis per l'actitut enérgica dels bisbalenhs. Bé, molt bé, pe'ls músichs de «La Principal».

PROFESSO.—Com teniam anunciat el darrer diumenge se celebrá la professó de la Mare de Deu de la Pietat que se ve'jé molt concorreguda, ja que foren en gran nombre els acompanyants que tingué el pendonista nostre volgut amic en Lluís Serra y Soler, lo que demostra les moltes simpaties de que disfruta.

UNA CLÍNICA.—Nostres estimats amichs els distingits meljes en Marcel Ralló y en Jaume Maruny tractan de montar una clínica, en aquesta ciutat, ab totes les comoditats pe'ls clients, y tots els avenços qu'aconsella la moderna cirurgia. Donada la regoneguda competència dels esmentats meljes y la justa fama que tenen adquirida no duptém de que la clínica de referencia se veurá molt concorreguda y que, per lo mateix constituirá un nou element que donará importància y vida a nostra ciutat.

ALCOHOL PERA CREMAR.—Verament reuneix grans ventatjes, car no fa mala olor y resulta molt económic, l'alcohol marca SOL, quin dipósit ha sigut condedit al acreditat industrial de pastisseria y confiteria, en Domingo Sabater.

Un litre val 1 pesseta y les maquetes pera usarlo 75 centims. Aquestes tenen la gran ventatja de que consumeixen molt poch líquit. El que'l probi, proclamará per tot la gran transcendència del alcohol SOL.

EL BALL DEL CASSINO.—El ball que, la nit del darrer diumenge, se celebrá en el Cassino dels Archs estigué brillantíssim en la primera part y regularment concorregut en la segona.

L'execució del programa aná a càrrec d'una orquesta de Palafrugell.

OBERTURA D'UN ESTABLIMENT.—Nostre volgut amic en Grau Corbera ha obert un ben montat establiment, pera la venda de vins al engros y al detall, en la Plassa de Mossen Jacinto Verdaguier cantonada al carrer de les Mesures. L'hi desitjém bons mercats.

SOIRÉE.—El dia de Santa Creu, ab motiu de la festa onomástica de la fi-

lla gran de nostre estimat amic y col·laborador, el distingit melje en Marcel Ralló, tingué lloch, en els salons del domicili de dit senyor Ralló, una brillantíssima soirée en la qual tinguerem ocasió de veurer'hi lo més granat de l'aristocràcia bisbalenca.

Entre els concorrents recordém les famílies Escoda, Fina, Amat, Vancells, Cabrera, Vehí, de Ciurana, Cantarell, Figueras, Carol, Quintana, Roig, Carreras, Plá, Serra, Carolá, Felju, Vidal y Güiteras d'aquesta ciutat, Reig de Caella, y Vidal, Linares y Guardiola de Palafrugell. El clou de la festa sigué la part destinada a cant. La senyora Cantarell y'l sempre galant y pulcre Alfred Guardiola interpretaren magistralment algunes sentidíssimes composicions.

Hi hagué espléndit lunch, fent els honors de la casa, la senyora y senyoretas Ralló que ab la distinció y amabilitat que les caracteriza, sapigueren retenir agradósament, fins ben entrada la matinada, als nombrosos convidats.

NOMENAMENT COMENTAT.—Alguns vehins de Rupia sen's han queixat de que, per disposició de Madrid, la justícia municipal d'aquell poble estigui encomanada a un senyor vehí de Torroella de Montgrí, que viu ab sa família a Torroella y que per lo tant paga la cédula, els consums y les contribucions a Torroella. Regna ab aquest motiu un fondo disgust a Rupia segons habém lleigit en la premsa gironina.

LA CARN.—Comensém a tastar les conseqüències del pacte de la pau entre els carnícers. D'alguns dies en-sá quasi no es posen a la venda més que xays forasters que llanejan d'una hora lluny.

GEOGRAFIA GENERAL DE CATALUNYA.—Hem rebut els quaderns 21, 22 y 23 de tant important publicació y que ab tant èxit edita la casa Albert Martin. En el quadern 21 comensa D. Lluís Mariano Vidal una notabilíssima ressenya mineral de Catalunya; en el 22 continúa D. Francisco Carreras la descripció històrica de la ciutat de Barcelona; y en el 23 comensa D. Cels Gomis la descripció de la província, ab la Orografia e Hidrografia. La part gràfica dels susdits treballs la componen un plano de Triangulació Geodésica de Catalunya; un curiós plano de la rectificació del riu Ter, ordenada per el Concell Superior de Castella en 1790; una reproducció en colors de un notable mosaich romá ademés de bon nombre de fotografies y altres assumptes que fan a dita publicació del tot recomanable.

CINEMATOGRAFS.—El «Model» el dissapte doná dugues sessions de

franch per rescabalar al públich de lo de l'interrupció del diumenge dia 26, decisió que fou molt ben acullida; y el darrer diumenge, ab molta concurrencia va projectar nou pel·lícules entre elles una de molt notable, en colors, titulada «Carnaval de Nissa en 1908».

Del «Barcelonés» no varem veurer prospectes pró ens diuen que també va funcionar.

Fotografia de Mario Serradell

Archs, 15.--La Bisbal, (Gerona)

Retrats de totes classes.—Fotografies al magnesium.—Postals al bromuro y citrats.—Cartelines fantasia pera la 1.ª Comunió.—Ampliacions.—Foto-Miniatura.—Il·luminacions.—Reproduccions.

TEATRES

¡Caram! ¡Caram! Hi há coses en aquest mon que vaja, un no's podriam fer de res. Tot just dono, després d'un a veurer equivocac, la benvinguda a la Companyia de la empresa Campos, que ja'm trovo que ab una funció que fan, s'ens despedeixen a la francesa. De totes maneres ja'ls hi perdono y no sols aixó, sino que desitjo tornarlos a veurer y que quan vinguin, si tornen, tinguin forces entrades y fassin forces quartos.

Are tenim un'altre companyia que debuta avuy, dijous al vespre, hora en que escrich aquestes quatrielles. Aquesta Companyia de declamació y sarsuela petita, compta en forsa personal y penso qu'obtinirán forsa acceptació, cosa qu'els hi desitjo. Penso poguer parlarne mes extensament y si es aixis ja'm sentirán.

Fins després.

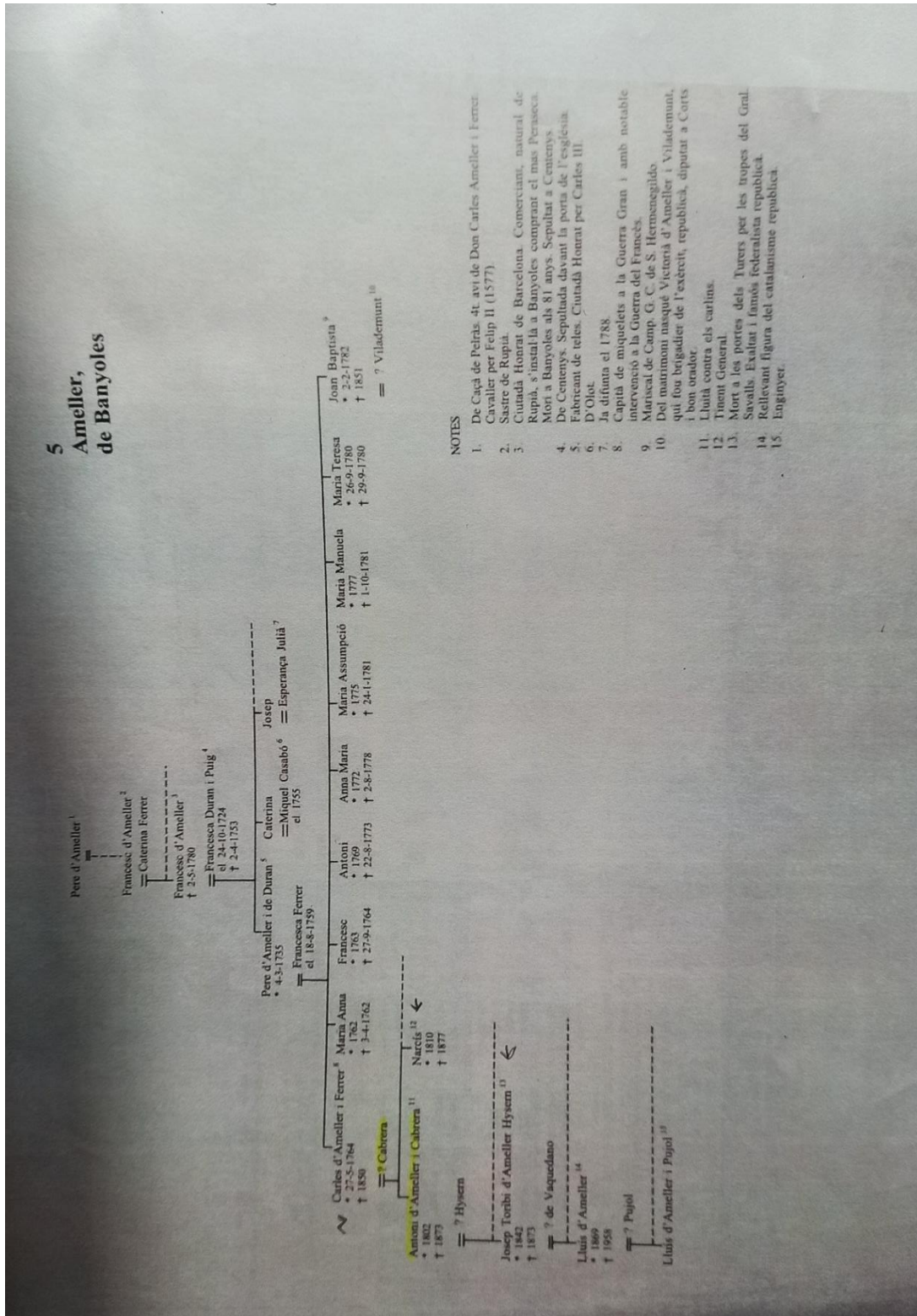
PAU BAMBALINA.

Son molts els malalts amenaçats de greu mal que no's determinen de medicarse fins que l'estat ja avençat de la seva afecció els obliga a estarse al llit y quant a vegades es difícil la cura. Tal succeeix particularment ab el clorótics, anémichs, neurasténichs, debilitats, ab els predisposats a la tuberculosis y fins ab tuberculosos incipients o declarats. Erró gran es el seu, donchs tenen el remey a la ma y no l'utilisen o'l desdenyen: el Xarop o el Vi de Hemoglobina Deschiens, de Paris, de reputació mundial inquestionable, ab els quals asseguren sa milloria y segons els cassos, son complet restabliment. El *surmenage*, el raquitisme, els estats febrilosos, les convalescencies delicades, troben igualment en aquest preciós producte, eficacíssim remey.

Joanola y Ribas, imp. Palafrugell

4. Arbre genealògic i articles sobre la família d'Ameller

1.

NUESTRA HISTORIA

GACETA SOBRE LA HISTORIA, LOS SOCIOS, LOS ACONTECIMIENTOS, LA VIDA SOCIAL, LAS ANÉCDOTAS, EL EDIFICIO, LAS ACTIVIDADES...

"SOMOS HOY, PORQUE ELLOS FUERON ANTES"
(Ricardo Marquina)

GALERÍA DE PRESIDENTES

Narciso de Ameller y Cabrera

Presidente en 1865

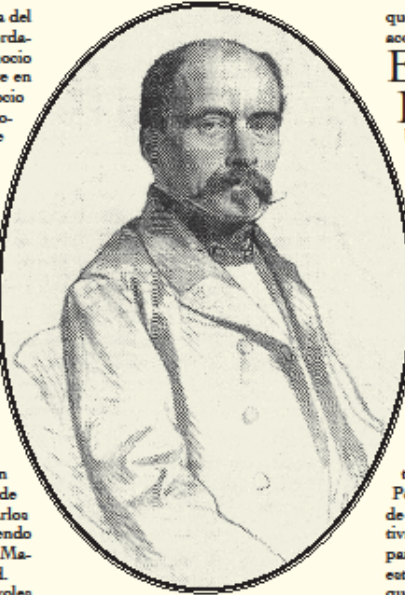
En este número de la revista del Casino de Madrid, abordamos la biografía de un socio que fue elegido Presidente en 1865. La particularidad de este socio radica en que, hasta hace poco, desconocíamos que hubiera ocupado este cargo, del que ahora, al fin, el archivo del Casino sí tiene constancia documental.

El Presidente al que nos referimos es D. Narciso de Ameller y Cabrera, teniente general, diputado, senador, escritor, compositor musical y guitarrista. La sola enumeración de todas sus profesiones y actividades nos conduce, de nuevo, a otro personaje histórico y polifacético como los que tanto abundaron en la historia de España del siglo XIX, y también en la de nuestro Casino.

Don Narciso José Mariano de Ameller o Ametller, nació en Banyoles (Gerona) el 10 de abril de 1810, fue uno de los siete hijos de Carlos de Ameller y Manuela Cabrera, siendo bautizado en la parroquia de Santa María dels Turers en la misma localidad.

El linaje de los Ameller de Banyoles procede de Pere Ameller, nombrado caballero por Felipe II y quien procedente de Cassà de Pelràs, se instaló en la población gerundense. Hubo otros destacados miembros familiares cirujanos, políticos y militares.

Su padre D. Carlos de Ameller contaba con varios telares y barcos que comerciaban con Cuba y Florida. Fue Alcalde de Banyoles, y Vocal de la Junta de Gobierno de Gerona durante los famosos sitios de 1808 y 1809, negociando con los franceses una "capitulación honrosa".

La primera formación del que llegaría a ser Presidente del Casino de Madrid, la realizó en Gerona. Terminados sus estudios de filosofía y letras, comenzó una nueva etapa en la Universidad de Cervera, que dejó muy pronto, ya que el 29 de marzo de 1829, ingresó como cadete en el regimiento Zamora del ejército.

La carrera militar de Don Narciso estuvo marcada por la primera guerra carlista en Cataluña. En ella realizó numerosas operaciones, muy arriesgadas,

que le valieron constantes ascensos por acciones de guerra.

Entre 1829 y 1833 estuvo en las plazas de Lérida y Barcelona.

En 1833 comenzó a participar en acciones de guerra mandando ya batallones de alta montaña, fortificando varias localidades y realizando, en 1834, la descripción topográfica de Lérida por orden del Comandante General.

El 5 de mayo de 1835, con una fuerza de 60 hombres se enfrentó a 200 carlistas de la facción de Bep del Olí, cercándolos 36 horas y haciendo prisioneros a quien iba a rescatarlos. Los carlistas se refugiaron en una casa en Castellar de Serra, en la que Don Narciso ordenó hacer una zanja paralela a la casa para impedir que nadie se fugara. Fue ascendido a teniente de infantería. Ese año también fue comandante de armas en Ponsa donde sostuvo el bloqueo de más de 2000 hombres, utilizando, por iniciativa suya, estratagemas de su invención para hostigar a los sitiadores. Fortificó esta villa y dirigió la fortificación de las que cubrían la línea del Llobregat.

Meses después, junto con el comandante Calvet, y con 500 hombres mantuvieron fuego abierto contra 3000 carlistas.

En 1836 participó en numerosas acciones como las de San Hilario, Venta de San Eudaldo o Camp de Bàniol.

En julio de ese año, 9000 carlistas que marchaban sobre Cataluña, cercaron a 2000 infantes isabelinos que estaban bajo las órdenes del brigadier Osorio. Ameller, que mandaba una compañía de granaderos, voló un puente que impidió el seguimiento del ejército

GALERÍA DE PRESIDENTES

carlista, y se enfrentó con la caballería de vanguardia, para facilitar la retirada de su ejército hacia Gironella. El objetivo era llegar a Berga, y de nuevo, Don Narciso guó las primeras unidades, esta vez, con la bayoneta calada, buscando el cuerpo a cuerpo si era necesario.

Berga fue sitiada, rompiendo el bloqueo Ameller para buscar víveres. Tras veinte días de sitio, salió el ejército con Ameller en primera línea, sosteniendo fuego incesante camino de Puigcerdá.

Tres meses después, y bajo las órdenes del coronel Burgues, les ordenaron levantar el sitio de San Juan de las Abadesas. El general carlista Urbiztondo, al mando de catorce divisiones, cercó a las tropas isabelinas en un barranco montañoso. Ameller reunió 600 hombres, subió el barranco y recuperó la artillería e hizo numerosos prisioneros, resistiendo a Urbiztondo hasta la llegada del Barón de Meer, general en jefe del ejército en Cataluña. El Barón le concedió, en el propio campo de batalla, el empleo de mayor de batallón por levantamiento del sitio y la acción sobre las alturas de Vallfogona y Ridaura, el 26 de agosto de 1837.

El año de 1838 fue para Ameller otro año muy intenso. Comenzó introduciendo un convoy en la ciudad sitiada de Cardona, seguidamente tomó Ripoll, y participó en el asalto y toma del Castillo de Orís entre el 24 y el 30 de abril, donde mandó las compañías de asalto. Se daba la circunstancia de que en su interior estaba José Ventós, vocal de la Junta Carlista de Cataluña. Por estos actos se le concedió la Cruz de San Fernando de 1ª clase.

Participó en el sitio y toma de Solsona, donde el General en Jefe, al reconocer al mismo militar que actuó en vanguardia en episodios anteriores, le concedió otra cruz de San Fernando de 1ª clase. Ascendió a comandante el 4 de agosto de 1838, por dos acciones sucesivas en Estany y Perecamps.

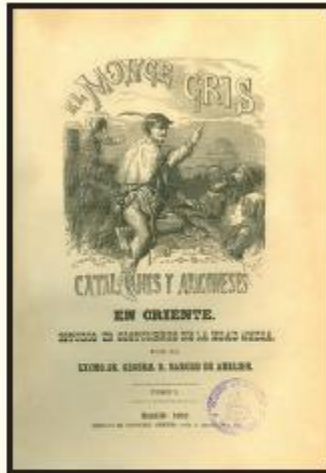
En 1839 nuestro consocio siguió ofreciéndose como voluntario para dirigir varios asaltos y acciones peligrosas, lo que le valió volver a ascender a comandante por la toma de Ager. Como

Castillo de San Fernando en Figueras.

ya tenía este grado, se le conmutó el ascenso por una nueva Cruz de San Fernando. El 16 de noviembre, conquistó un alto tras lucha desesperada, en las proximidades de Perecamps, camino de Solsona. Por este hecho, se le impusieron las insignias de coronel, con tan sólo 29 años.

Tras la firma del Convenio de Oñate y el abrazo de Vergara, la guerra terminó en el norte de España. Pero hubo tropas carlistas que se pasaron a Cataluña, durante la guerra hasta julio de 1840 en que Cabrera cruzó la frontera francesa.

Portada del libro "El Monge gris", 1862.

En septiembre se produjo el levantamiento de Epartero que daría lugar a su regencia hasta 1843. Don Narciso fue nombrado jefe político de la provincia de Lérida por la junta de autoridades allí reunida. Cuando consideró que la situación estaba ya calmada, pidió dejar el cargo, algo que logró en su tercera solicitud de dimisión, el 24 de octubre. El Ministerio de Gobernación le contestó: "... lo grato que le han sido sus servicios en tan difíciles circunstancias, los que con esta fecha se recomiendan al Ministerio de la Guerra, para que los tenga presentes y recompensen en carrera". En diciembre solicitó licencia para restablecer su salud en Bañolas, algo que comenzó a ser habitual a lo largo de su vida.

En 1841 y 1843 fue elegido diputado de la Cortes por la circunscripción de Orona Alta, donde avisó de la inestabilidad política de Cataluña. Fue diputado hasta el 26 de mayo de 1843.

En octubre de 1841, a consecuencia de la insurrección que intentó deponer la regencia de Epartero, en favor de María Cristina de Borbón, y en la que participaron socios carlistas, tanto en su intento (Generales de la Concha, Fernández de Córdoba o Diego de León), como en su represión (Coronel Domingo Dulce en la famosa defensa de los alabarderos); Don Narciso, entonces en Orona, reunió tres batallones de la Milicia Nacional y marchó sobre Madrid para asegurar la regencia de Don Baldomero.

(Continúa en pág. siguiente)

NUESTRA HISTORIA

GALERÍA DE PRESIDENTES

Narciso de Ameller y Cabrera

(Viene de pág. anterior)

En esta época D. Narciso comenzó a frecuentar Madrid, y su integración en la corte debió ser rápida como muestra su ingreso en nuestra sociedad el 4 de abril de 1842, presentado por José María Díaz.

Después de los bombardeos de Barcelona, en diciembre de 1842, y por la falta de consenso político, se produjo un nuevo levantamiento que provocó la salida de España de Epartero, el 30 de julio de 1843. Un mes antes D. Narciso fue ascendido a Brigadier.

Don Narciso no secundó este pronunciamiento militar que guiaban Narváez, O'Donnell y Prim. Entre junio y septiembre mandó una división del ejército y fue nombrado Comandante General, jefe del ejército de operaciones en Cataluña. Se puso a la cabeza del ejército y la Milicia Nacional y creó un batallón provisional de defensas.

Con estas tropas, después de pasar por Zaragoza, y pese a recibir la orden del gobierno de ir a Madrid, Don Narciso regresó a Cataluña, formado parte de los llamados "centralistas" en la revuelta de "la Jamancia" de la ciudad condal contra el gobierno, por no haber creado una prometida Junta Central e intentar convocar nuevas cortes.

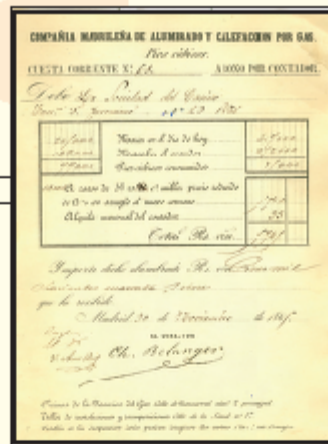
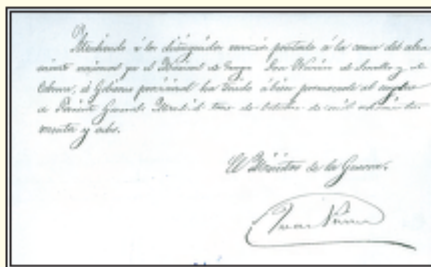
Aparece, con tal motivo, en esta biografía otro consocio, encargado de

apagar la revuelta barcelonesa, el general Prim, que después de sofocarla, siguió a Narciso Ameller a Gerona para que se rindiera al gobierno. En esta ciudad nuestro consocio soportó el sitio por parte de Prim, durante mes y medio, capitulando el 8 de noviembre de 1843, por falta de víveres y apoyo. Ameller se retiró al castillo de San Fernando en Figueras, esperando que se le unieran más tropas. Finalmente se entregó el 1 de enero de 1844 y fue conducido a Francia. Sin duda este episodio enfrentó a dos ilustres conocidos, ya que Don Juan Prim había ingresado en el Casino de Madrid un mes antes que Don Narciso Ameller. La sociedad madrileña de entonces era muy reducida y todos los socios se conocían o tenían amigos comunes. Dejamos a la imaginación de nuestros lectores las sensaciones que debieron sentir al tener que enfrentarse el uno con el otro. Sin duda el episodio se cerró cuando Prim, siendo Ministro de Guerra, le nombró Teniente General, en 1868 por sus servicios al país.

Después de su salida de España, Don Narciso vivió cuatro años muy accidentados. Estuvo diez meses en el "depósito" de emigrados españoles de Perigneux, de donde escapó a Londres, y bajo las órdenes de Epartero, intentó unirse al levantamiento liberal del general Zurbano. Don Narciso, a pesar de cambiar su apariencia mediante un disfraz, fue delatado en Burdeos, junto con los generales Rodil y Capaz, y encarcelado en Perpiñán, pasando luego a Chaumont, cerca de Suiza.

Negóció su marcha a París, dedicándose al estudio y reuniendo material, sobre todo de la Edad Media, que vio sus frutos en trabajos publicados años después en la prensa de Madrid.

Documento de 1868, en el que Prim nombra Teniente General a Narciso de Ameller y Cabrera. Archivo General Militar de Segovia.

Recibo del gas del Casino de 1865, con el conforme de Victoriano Ameller, primo de nuestro protagonista.

Nuevas tentativas liberales fracasadas le hicieron volver a Marsella y Londres, donde fijó su residencia para continuar su formación intelectual.

En diciembre de 1847 se acogió al real decreto de amnistía y fue destinado a Badajoz. Sintiendo hostigado por las autoridades, huyó disfrazado de contrabandista a Portugal, y se reunió con el Comité Liberal Español en Bayona, vía París, con la intención de iniciar un nuevo levantamiento desde Francia. Ésta huida le supuso la expulsión del ejército.

En el comité figuraban insignes socios del Casino como el Marqués de Salamanca, el Marqués de Albaida o Patricio de la Escoura. Su intención era penetrar en España desde varios puntos. A don Narciso le correspondió Cataluña. Se escondió en Ceret (Rosellón), donde llegó con el nombre de Andrés Coll, comerciante de cerdos. Fue detenido por tener caducada su identidad y liberado gracias a la ayuda de varios amigos. Aun así, evidentemente tuvo mucha suerte porque el embajador español ofrecía 60.000 francos por informaciones referentes a su persona.

Estos movimientos los situamos en la segunda guerra Carlista, en la que los liberales republicanos se aliaron con los carlistas en contra del gobierno conservador de Narváez. Don Narciso consiguió cruzar la frontera con 150 hombres, y tras aliarse con los Carlistas de Marañel, llegó a su Banyoles natal en febrero de 1849, esperando nuevas adhesiones y medios. De nuevo se cruzó en su camino otro ilustre socio del Casino, el general Manuel Gutiérrez de la Concha que le impidió su avance, lo que le obligó a volver a Francia, donde fue detenido y

NUESTRA HISTORIA

GALERÍA DE PRESIDENTES

estuvo preso en Perpiñán, y en el fuerte de La Malgue (Tolón), ocupando la misma celda en la que estuvo Abd-el-Kader.

En este presidio escribió una leyenda titulada "El Mirlo". Fue puesto en libertad a los dos meses, y ya bastante hastiado de la política, se retiró a una casa de campo en Marsella, en un desierto de casi tres años, donde se dedicó a escribir.

Don Narciso vuelve a España en octubre de 1862, autorizado por el gobierno y, con su antiguo empleo de Brigadier, permaneció de cuartel en Madrid.

En 1864 O'Donnell y nuestros consocios, los generales Dulce y Ros de Olano, comenzaron sus movimientos para derribar el gobierno del también socio Conde de San Luis.

Debido a su pasado político y por orden del gobierno, Ameller fue detenido el 28 de junio y confinado en varias prisiones madrileñas: El cuartel del soldado, la prisión militar de San Francisco y el cuartel de Artillería.

El 10 de julio, desde prisión, escribió a O'Donnell quién le invitó a unirse al movimiento y ofrecer su influencia. De esta manera, Don Narciso volvió a la vida política y militar formando parte de la Junta de Defensa y Armamento de Madrid, como Comandante General de Barricadas y Ayudante General de la Junta, que presidía Don Evaristo San Miguel, socio del Casino del que ya hemos publicado su biografía.

Un ejemplo de la pasión que se vivía en aquellos días es este fragmento, del discurso que pronunció nuestro consocio desde el balcón de la Real Casa de Correos, en la Puerta del Sol, tras desfilar la Milicia Nacional a finales de julio de 1864: "Permaneced firmes, valerosos y prudentes en la bizarra actitud que corresponde al mas grande de los pueblos:

sed generosos cual os he admirado; heroicos y sublimes en el combate, al través de la mortífera metralla, y la libertad arraigada en pocos días no perecerá ya en España".

Su labor fue la de un continuo llamamiento al orden, atajando desórdenes y levantamientos en la capital. Como reconocimiento a la labor desempeñada estas semanas, y tras la pacificación de Madrid, fue ascendido a Mariscal de Campo el 1º de agosto de 1864, tres días después de la entrada de Epartero en Madrid como Presidente del Consejo de Ministros.

En el ámbito de lo político, volvió a ser elegido diputado por la circunscripción de Gerona Alta en la legislatura de 1864 a 1866.

En 1866 fue gobernador militar inteno de Madrid y Capitán General de Castilla. Su siguiente destino de importancia fueron las Islas Canarias, de las que fue Capitán General entre julio de 1868 y septiembre de 1861, y Gobernador Civil durante cuatro meses entre 1868 y 1869.

Dimitió de su cargo y pidió volver a Madrid, donde continuó de cuartel y como diputado a Cortes, en una nueva legislatura, hasta diciembre de 1862, esta vez elegido por Palma de Mallorca como miembro de la Unión Liberal.

Tenemos constancia de que Don Narciso había escrito ya composiciones con 18 años, artículos en sus cautiverios posteriores, y recopilado material para futuras obras. Seguramente durante años estuvo escribiendo la obra, cuyo primer tomo, se publicó en Madrid en 1862: "El monje griego. Catalanes y aragoneses en Oriente. Estudio de costumbres de la Edad Media". En ella se narra, de manera novelada la historia de varios caballeros medievales pertenecientes a la Gran Compañía de Almogávares o Compañía Catalana de Oriente, y los acontecimientos del siglo XIV, en que fue contratada por el emperador bizantino para combatir el imperio otomano.

La obra se terminó de publicar en 1864, con la aparición del cuarto

tomo. En su época fue un libro muy valorado, como dejó escrito Luis Vidart en su obra "Letras y armas": "El monje griego debe ocupar un puesto en las bibliotecas militares como punto de intersección donde vienen a reunirse gloriosísimos y antiguos recuerdos de las armas españolas, con los laureles literarios de nuestro ilustre contemporáneo el teniente general D. Narciso de Ameller". Los socios del Casino, pueden disfrutar de un ejemplar de la misma en nuestra magnífica biblioteca.

La otra gran afición de Don Narciso fue la música, arte en el que destacó, según las fuentes, como uno de los mejores guitarristas del siglo XIX español. También fue autor de la letra y música de una ópera inédita, titulada "El guerrillero".

Dicha ópera fue traducida al italiano por la escritora romántica Ángela Grassi. En la prensa de la época se publicó que el miércoles, 3 de junio de 1863, en los salones de la casa madrileña de nuestro consocio, se reunieron numerosas personas vinculadas con las letras y la música, para asistir al estreno de varias piezas de la citada ópera. Una de las crónicas terminaba así: "La reunión fué de lo más escogido y bello que darse pueda, saliendo la concurrencia muy complacida de la galantería del general Ameller, haciendo votos para que veamos pronto en escena la ópera".

A partir de 1862 hasta su fallecimiento, la salud de Don Narciso le obligó a aumentar las frecuentes visitas a balnearios para restablecerse. Fue muy frecuente que en mayo pidiera cuatro meses de licencia para ir a tomar baños e intentar curar un "humor herpético hereditario".

Como consecuencia de estas dolencias, siempre que era destinado fuera de Madrid (A Baleares o Bilbao), solicitaba el regreso a la capital o licencias en Bañolas.

Sin embargo, su hoja de servicios nos muestra que seguía siendo siempre un militar y político valorado. Debido a los servicios prestados a la revolución de 1868 fue ascendido a Teniente General el 15 de octubre de ese mismo año. Sabe-

(Continúa en pág. siguiente)

Fortaleza de La Malgue, donde estuvo preso nuestro consocio.

Casino de Madrid

49

GALERÍA DE PRESIDENTES

Narciso de Ameller y Cabrera

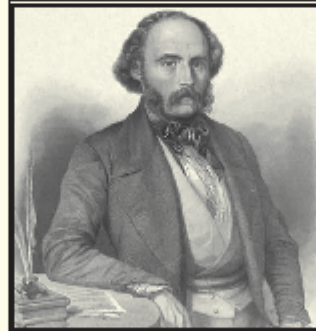
(Viene de pág. anterior)

mos, también, que Don Narciso estaba próximo a la dirección de una asociación esparterista denominada "Junta o Club de Amigos del Pueblo", creada en junio de 1867 por antiguos militares y que dirigía Nicolás Calvo de Ouyati, y de la que formaba parte su primo Victoriano Ameller.

En los años siguientes ocupó puestos destacados. Fue nombrado ministro y posterior presidente del Tribunal Supremo de Guerra y Marina (entre 1869 y 1871), Capitán General de Granada hasta febrero de 1872, e Inspector General de Carabineros desde junio hasta el 10 de octubre de 1873. Este último cargo lo simultaneó con su elección como senador por la provincia de Lérida.

Sus últimos años, gracias a las licencias concedidas, los pasó en su Banyoles natal, en una finca llamada "Las Rotas", y disfrutando de una "cañilla para pescar con caña" o pesquera en el lago de la localidad gerundense. Falleció el 21 de noviembre de 1877.

Como regidor del Casino de Madrid, ocupó la presidencia en 1866, salvo los cuatro meses centrales del año, en que cuidaba su salud fuera de Madrid. Fue ayudado en su labor por su primo, D. Victoriano Ameller y Vilademunt, (Bañolas, 1818 - Alcañal de Henares, 1884), brigadier, político y escritor, digno de ser biografiado, y que desempeñó el cargo de director.

Desde hacía años, antes de la presidencia de Ameller, en la vida del Casino se iban produciendo cambios que, poco a poco, iban dando forma a las demandas de los socios y a la evolución de la sociedad.

Auf, el número de empleados, por entonces, ascendía a 40 personas, a las que se incorporó un sereno, y nos consta, por vez primera, que vestían uniformes con galón de plata fina, piqué blanco, medias de algodón, guantes y zapatos de charol. Los camareros llevaban otro uniforme.

Seguramente la influencia de Don Narciso fue fundamental para que apareciera, por primera vez, constancia documental de la música como actividad cultural en el Casino. Ejemplo de ello es que existía un "cuarto de música o del piano", y se pagaba un alquiler mensual de un piano por 200 reales de vellón. Otras adquisiciones, que se hicieron bajo el mandato de Don Narciso, fueron la compra de numerosos libretos de composiciones musicales, algunos tan conocidos como las óperas "Guillermo Tell" de Rossini o "Ana Bolena" de Donizetti.

También nos consta que se comenzaron a practicar juegos como el dominó y las damas, comprados en Francia, así como el ajedrez.

Otra de las labores sociales del Casino de Madrid que prosiguió Don Narciso, fue la beneficencia. Fiel reflejo de esta tradición fue la donación de 12.000 reales de vellón, en pro de los afectados por la epidemia de cólera, especialmente mortífera en 1866.

En febrero de 1866, D. Narciso cedió la presidencia a D. Gonzalo Ramf-

res de Saavedra y Cueto, marqués de Bogaraya, que continuó en el cargo hasta 1868.

En Don Narciso de Ameller y Cabrera se une la vida militar, con numerosas acciones arriesgadas de guerra, con una vida política intachable, siempre fiel a sus principios, y una autoformación cultural extraordinaria que le llevó a escribir una extensa novela, reflejo de su tiempo; componer una ópera y tocar la guitarra de manera extraordinaria. Todo ello, unido a la dedicación que tuvo para con el Casino al ser elegido Presidente, nos pone de manifiesto lo destacado de su personalidad pública y privada, siempre ligado a sus responsabilidades, y con querencia especial por Madrid y por su tierra natal.

Noel David

Fuentes

- Archivo y biblioteca del Casino de Madrid.
- Archivo General Militar de Segovia
- Asamblea constituyente de 1854 : biografías de todos los diputados y todos los hombres célebres que han tomado parte en el alzamiento nacional. 1854-55
- Ameller y Cabrera, Narciso. El monje gris. Catalanes y aragoneses en Oriente. Estudio de costumbres de la Edad Media. 1862.
- Vidart, Luis. Letras y armas. 1867.
- Abellan Manonellas, Joan Anton. <http://www.raoc.cat/index.php/revistagirona/article/viewFile/119970/328414>.
- http://turaria.net/es/publicacions/articulos_10/s_biografies_3/narciso-de-ameller-i-cabrera--un-curriculum-inigualable_119
- La Fuente Monge, Gregorio. Los Revolucionarios de 1868: élites y Poder en la España Liberal. 2000
- www.congreso.es
- www.senado.es
- Saldoni, Baltasar. Diccionario Biográfico-Bibliográfico de efemérides de músicos Españoles. 1868
- El Clamor Público, 1854
- El Oenio de la Libertad, 1854
- La Esperanza, 1849
- El Espectador, 1847
- <http://www.banyolescultura.net/Pesquespl.htm>

UN HEROI ROMÀNTIC

JOSEP TORIBI D'AMELLER

El tempestejat segle XIX ibèric donà molts personatges admirables que passaren a la història amb aureola d'herois per l'abnegació amb què defensaren un ideal. Vegin la següent semblança d'un home, mort violentament en plena joventut per una causa a la qual havia consentit molts sacrificis.

Heus-en ací la fe de pila: «A los diez y siete de Abril de mil ochocientos cuarenta y dos, en la Pila bautismal de la Parroquial Iglesia de Santa Maria de los Turers de la villa de Bañolas obispado de Gerona, yo el infrascrito bauticé a José, Toribio, Joaquín, nacido el día anterior, hijo legítimo y natural de D. Antonio de Ameller y de Cabrera y de D.ª Lucia Hysern Consortes de Bañolas. Abuelos paternos D. Carlos de Ameller de esta y D.ª Manuela Cabrera de Bagú (sic) Consortes. Abuelos maternos D. Juan Hysern de Bañolas y D.ª Teresa Molleras de Tortellá Consortes. Fueron padrinos el abuelo paterno y la abuela materna. - Narciso Escarrá Pbro. Regente.»

Els Ameller de Banyoles (avui quasi tothom els coneix segons la grafia Ametller), vénen d'una vella família que data del segle XIII i ha donat figures notables. Un oncle del nostre biografat, Narcís d'Ameller, era general de brigada quan l'any 1843 se sublevà a favor de la Junta Central. És el de la cançó dels «jamànics» empordanesos:

*De tots els homes de bon tracte
el primer és En Simonet,
En Maranges de L'Escala
i En Roger de Massanet.
A l'Ameller de Banyoles
el volem per general...
¡Apa nois, tots a la una!
¡Visca la Junta Central!*

Aquest militar d'idees avançades fou també literat, guitarrista i autor d'una òpera: «Los guerrilleros». Un altre general de la família, Victorià d'Ameller i Vilademunt, d'un liberalisme exaltat, fou a més d'home d'armes, matemàtic, orador i escriptor; la seva obra «Los mártires de la libertad española» (1852). Li costà veure's perseguit. Consignarem també —per demostrar que la tradició familiar pogué influenciar al jove Josep Toribi, que des de la infància es mostrà intel·ligent— que un germà de la seva mare, Joaquim Hysern i Molleras, fou un savi catedràtic i metge de cambra del rei; a ell es deu la introducció del sistema hemeopàtic d'Hahnemann.

* * *

Josep Toribi d'Ameller, cursà estudis a Girona fins als quinze anys. Després a Banyoles, amb l'ajut d'un amic advocat, estudià el dret romà i el civil i penal espanyols. Al mateix temps devora els clàssics de la literatura, els poetes, els filòsofs, els historiadors. Poca en els fets de les revolucions anglesa i francesa les seves concepcions polítiques i organitza, quan només acaba de complir els 18 anys, el partit republicà a Banyoles. Aviat formarà part del Comitè provincial de Girona i serà delegat d'aquest al Comitè Central.

L'any 1866, vivint a Madrid on comença a fer-se un nom com a escriptor, publica el llarg poema «El Amor», impregnat del romanticisme de l'obra d'Espronceda:

*Tu voz murmura en la floresta amena
Al lento son del rio y de la brisa,
Y en las nocturnas sombras tu morena
Encantadora faz mi amor divisa;
De mis ensueños los espacios llena
De tranquilos fantasmas tu sonrisa;
Tus ojos son la fuerza que levanta
La ya apagada voz de mi garganta.*

La musa inspiradora és la senyoreta Maria Anna Baquedano, aragonesa resident a la capital. Les octaves reals obren el seu encís i aviat musa i poeta esdevenen muller i marit.

Mentrestant Ameller prossegueix l'acció política: en la conspiració del 1867 s'entera que un company de comitè ha estat deportat i s'expatria. Torna aviat i pel març del 1868 en una reunió a Banyoles es forma una Junta Revolucionària secreta que pren el lema de «República Federal»; Ameller n'és secretari. Poc després, Caimó, de Sant Feliu de Guíxols, que la presideix, és empresonat; Ameller es manté ferm en el seu lloc i assoleix que la Junta no es disolgui.

Quan arriba la Revolució de Setembre, es forma a Girona una Junta provincial que trontolla davant la negativa de la guarnició de la plaça a sublevar-se; llavors Ameller surt a cercar forces i torna l'endemà amb nombrosos republicans armats que ha aplegat a Banyoles i a Tortellà. El seu nom va a la candidatura de diputats a les Corts Constituents per la circumscripció de Girona, Figueres i La Bisbal junt amb Sunyer i Capdevila, Tutau i Caimó. Tots obtenen més de vint mil vots, més del doble que els progressistes.

Aquell any de 1869, quan el partit republicà decebut pel que considera traïció del general Prim, provoca l'alçament a la província de Girona, que té el seu episodi

5. Material relacionat amb el concert

1. Guió

“Una vetllada musical a la casa de Cabrera” 15/11/2019 Teatre El Mundial, 18:30h.

PRESENTACIÓ

[Brevíssima introducció, caldrà acabar de redactar-la definitivament:

Això no és una obra de teatre, és un concert. Recrea la música que es podia sentir a la sala de la casa de Cabrera o altres similars de la Bisbal en el segle XIX. Imaginarem escenes quotidianes, que podrien ser reals a partir de les partitures de la família]

ESCENA 1/ Personatge: “Mare” [a l’escenari no hi ha ningú, i ella surt i crida, com si busqués la seva filla]

-Emília!! Posa’t a estudiar el piano! Va, que tindràs lliçó i no t’ho sabràs. Has de practicar més...

[La pianista va cap al piano

Música: Estudis de Viguerie

PRESENTACIÓ

El que acabem de sentir és una de les típiques peces d’estudi d’un manual pedagògic. Correspon al que va publicar l’autor francès Pierre Viguerie, el més popular del segle XIX, que utilitzava la majoria de professors de piano de l’època.

Un altre element típic de l’ensenyament del piano eren les “Sonatines”, que ja no són ben bé exercicis sinó petites peces que segueixen l’estil clàssic, com aquesta de Clementi que ara sentirem i que també forma part de la col·lecció de la casa de Cabrera.

Música: Sonatina Muzio Clementi

ESCENA 2/ Personatge: Nena [Surt corrent o saltant, i es dirigeix a la pianista, que està asseguda al piano]

-Germaneta, germaneta! Tot això que toques ho trobo mooolt avorrit. Per què no estudies música més animada?? La setmana que ve els papàs tindran convidats i podrem fer una festa. Va... estudia algun ball, una polka! Que així podrem saltar... [i se’n va com ha entrat, o com si ballés]

Música: Polka *Marguerite*

ESCENA 3/ Personatges: Mare i filla. [Parla la mare, com alligónt a la filla, que pot portar un llibre com si hagués d’estudiar]

-A veure, Clara, repeteix que no t’ho saps prou bé: “J’ai perdu la plume dans le jardin de ma tante”. Quantes vegades t’he de dir que les senyorettes com vosaltres heu de saber francès i piano... Mira la

teva germana gran, que és aplicada. Cada mes es llegeix *Le magasin des demoiselles* que ens envien des de Marsella, i també s'estudia les partitures de *La France Musicale*. Està al dia dels balls de moda de París. Fixa-t'hi, se sap tots els rigodons de Musard, que agraden a tothom.

Escolta, escolta, a veure si de gran fas com ella... [S'asseuen a escoltar, i es queden a escena mentre dura aquesta peça]

Música: Rigodon de Musard

ESCENA 4/ Personatges: segueixen la mateixa mare i la mateixa filla d'abans. La mare continua alligant-la

-Ho has vist? Quin estil més francès!! Ben bé com si fóssim als Champs Elisées...

Però no et pensis, aquí també tenim la nostra moda. El mes passat, quan vam anar a Barcelona, a can Jurch de la Rambla hi vam comprar més partitures, i també són ben boniques.

[ara es dirigeix a la pianista, que està al piano]

-Emília, nena, toca'n una d'en Jurch!

Música: Contradanza espanyola *Consuelo*, de Josep Jurch

PRESENTACIÓ

A la Bisbal estaven al dia de la moda francesa. Diverses famílies distingides rebien revistes d'actualitat i moda que avui encara es conserven en col·leccions enquadernades, com un testimoni. Arribaven des de París o Marsella, i portaven quasi sempre una partitura encartada a les pàgines centrals. El fons de la família Cabrera conté també moltes partitures editades a Barcelona, amb el segell de l'editor i també dels venedors, que a vegades eren la mateixa persona: Joan Budó, Miquel Batllori o Josep Jurch que, a més d'editor i botiguer era músic del Liceu i compositor molt popular de música ballable.

ESCENA 5/ Personatges: Mare i fill

-Mare: Vine cap aquí, Lluçia! A veure, explica'm: Dius que has escrit una partitura?

-Lluçia (lacònic): Sí

-Mare: Mira que bé!! Això vol dir que estàs progressant. Aviat en sabràs tant com en Nemesi, el teu germà gran, que fa anys que estudia... I què has escrit, ben bé?

-Lluçia (com abans): Una masurca

-Mare: Que bé!! Ara està molt de moda, i a tothom li agrada! És per piano?

-Lluçia: Sí

-Mare: Aaaah, doncs això ho hem de sentir, que així el dia que vinguin els nostres amics podrem presumir. Tens la partitura?

-Lluçia: Sí

-Mare: Doncs vinga, que la toqui la Dolors, que ho fa molt bé

Música: Mazurca, de Lluçia de Cabrera.

PRESENTACIÓ

La família de Cabrera formava part de les classes dirigents de la Bisbal. Podem resseguir el seu arbre genealògic des del segle divuit. Eren propietaris rurals (ara en diríem hisendats) amb terres i masos repartits per Begur, Torroella, Calonge... Ramon de Cabrera i de Ciurana havia estat un conegut polític liberal i diputat a les Corts espanyoles. El seu fill Nemesi de Cabrera Vidal va ser alcalde de la Bisbal, i es va casar amb Francesca de Meranges, de l'Escala, filla de Francesc de Meranges que va ser president de la Diputació de Girona. Tant Nemesi com Francesca havien estudiat música, i els seus set fills també.

Ningú de la família va ser mai músic professional ni concertista de piano. Però la música formava part de les seves vides com a entreteniment i diversió. Era una part fonamental de l'educació d'aquest tipus de família.

El músic professional més conegut a la Bisbal del segle dinou era Joan Carreras i Dagas, amic de la família, iniciador d'una important escola de música de la qual va néixer la Principal de la Bisbal, i autor de moltes composicions: sardanes, misses, cançons i ballables. A la col·lecció dels Cabrera també n'hi ha alguna, com aquesta polka-mazurca que sentirem a continuació.

Música: Polka-Mazurka Joan Carreras i Dagas

ESCENA 6/ Personatges: dues noies

-Quins nervis!! Aquest vespre ja és la festa!

-T'imagines?? Vindrà tothom, que bé que ens ho passarem...

-Tu ja saps què et posaràs? Jo sí: el vestit nou que em va fer la modista

-Hem d'assajar per si ens treuen a ballar.

-I què ballarem?

-Valsos, segur que ballarem valsos!

(Es dirigeixen a la pianista, que està asseguda al piano): Paquita, tu que en saps tant, toca'n algun!

-Va, que així ens podem preparar per si ve un noi ben elegant que ens demani per ballar...

[quan sona la música, comencen a ballar un vals, i es van desplaçant cap a fora de l'escenari]

Música: Valsos de *Le Magasin des Demoiselles*

PRESENTACIÓ

Els ballables eren un gènere de saló molt celebrat i conegut durant el segle dinou. N'hem sentit uns quants, que corresponen als tipus més coneguts d'aquell temps: la polka, la mazurca, el rigodons, la contradansa i, sobretot, el vals, que es va popularitzar tant que ha arribat fins avui.

La part final d'aquesta vetllada estarà dedicada a un altre gènere ben diferent, però que també era molt present a la societat de l'època: es tracta de l'òpera italiana, amb les seves històries dramàtiques, a vegades molt exagerades, que triomfaven a tots els teatres d'Europa, però també a casa nostra, al Liceu, al teatre municipal de Girona i al teatre vell de la Bisbal, que era al costat d'on avui hi ha l'arxiu comarcal on es guarden aquestes partitures.

Ara, quan una cançó ens agrada molt, la podem sentir sempre que volem amb el Youtube o l' Spotify. Fa 150 anys no hi havia res d'això, i si agradava molt s'havia de tocar en viu. Per això es publicaven versions reduïdes, adaptades per poder-les tocar en el piano de casa, amb les melodies o les parts de les òperes que havien tingut més èxit.

Per exemple, l'ÀIDA de Verdi, que era un dels papers més fets servir de tota la col·lecció de la casa dels Cabrera, amb les pàgines desgastades de tant tocar-la una vegada i una altra.

Música: Fantasia sobre *Aida*, de Verdi

Escena 7/ Surten tots els personatges de les altres escenes. Aplaudeixen la peça anterior, com el públic. Després li diuen a la pianista:

-Molt bé, molt bé!

-Toca'n una altra!

-Sí, sí, una altra, una altra...!

-Va... encara que sigui l'última

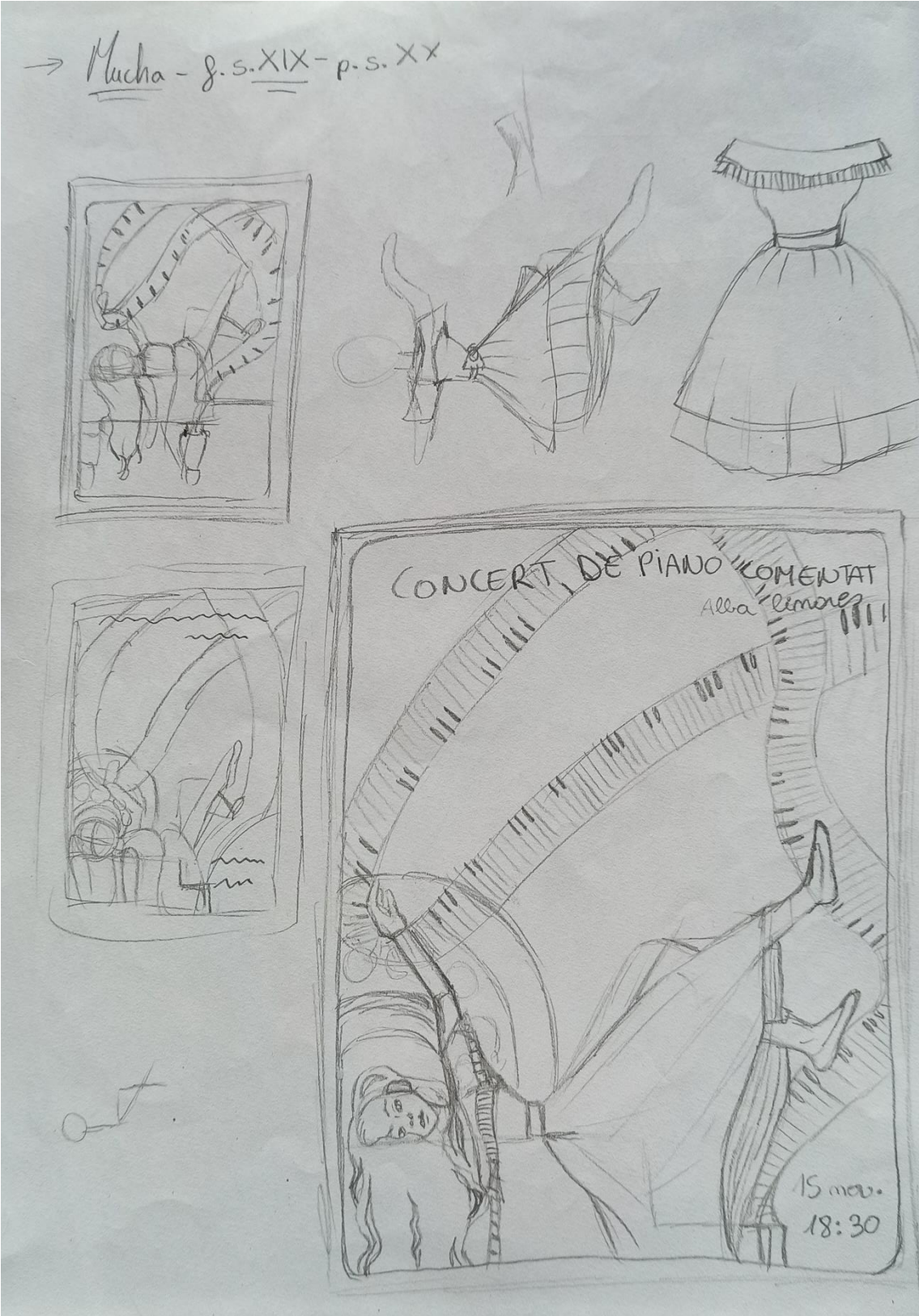
-Sí, l'última... Però que sigui la NORMA

(S'asseuen a escoltar-la o es distribueixen per l'escenari, quietes, mentre escolten)

Música: Norma, de Bellini.

SALUTACIÓ FINAL de tots.

2. Esbós del cartell

3. Cartell

4. Programa de mà

UNA VETLLADA MUSICAL A LA CASA DE CABRERA

Concert Comentat

- Bernard VIGUERIE (1761-1819), *L'art de toucher le pianoforte. Exercice*
- Muzio CLEMENTI (1752-1832). *Sonatina op. 36, n. 3*
- Patrice VALENTIN (S. XIX), *Marguerite (Polka)*
- Philippe MUSARD (1782-1859), *Rigodon n. 3*
- Josep JURCH i RIVAS (1800-1891), *Consuelo (Contradanza espanyola)*
- Luciano DE CABRERA VIDAL (n. 1826), *Mazurca*
- Joan CARRERAS i DAGAS (1828-1900), *Polka-Mazurca*
- Jean-Baptiste TOLBECQUE (1797-1869), *La Coquette (Suite de valse)*
- Joseph RUMMEL (1818-1880), *Fantasia sobre Aida, òpera de Giuseppe Verdi*
- Ferdinando BONAMICI (1827-1905), *Adaptació de la Norma, òpera de Vincenzo Bellini.*

PIANO,

PRESENTACIONS:

Xesca Siles, Lorena Augustin, Laura Izquierdo, Alicia Romero, Martí Gasull, Èric Muñoz.

TEATRE EL MUNDIAL, LA BISBAL D'EMPORDÀ

DIVENDRES 15 DE NOVEMBRE DE 2019.

ORGANITZA:

AGRAÏMENTS: Teatre El Mundial, Arxiu Comarcal del Baix Empordà, Família de Cabrera.

5. Imatges del concert

6. Imatges fetes durant la visita a casa dels Cabrera

Felipe de Cabrera i Amparo Jordà Casanovas

Frasquita de Meranges i Diago

Escut d'armes de la família de Cabrera

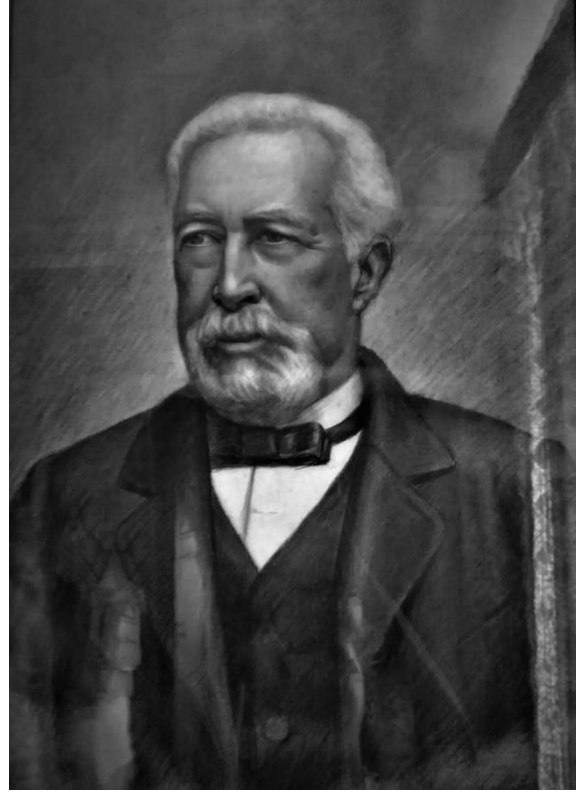

Fotografia familiar

Fotografia de Felipe de Cabrera i Amparo Jordà Casanovas

Dibuix de Nemesi de Cabrera i Vidal

Retrat d'Alfonso de Cabrera de Meranges